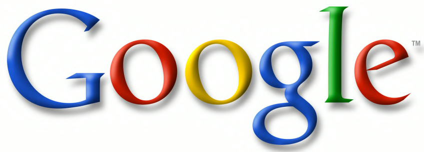
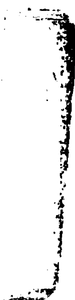
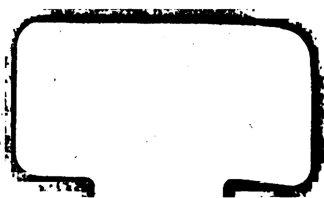

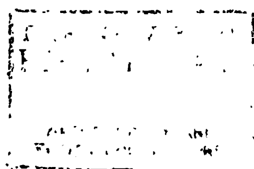

BURGERLUIDJES

Neem den Baron onder den arm meneer, en breng hem t'huis.

BURGERLUIDJES

Novellen en Schetsen

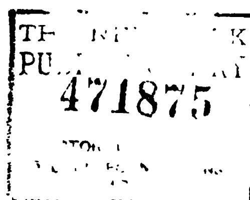
DOOR

JUSTUS VAN MAURIK Jr.

TWEEDE DRUK

Met Platen van JOHAN BRAAKENSIEK

AMSTERDAM
Tj. VAN HOLKEMA
1885

Stoomdrukkerij ROELOFFZEN & HÜBNER, Amsterdam.

INHOUD.

TRUITJE DE NAAISTER.

„Wie heeft daar zoo even gescheld, Antje?" vroeg ik, door den klank der huisschel van mijn werk opgeschrikt, aan de binnentredende dienstbode.

„'t Was maar een aanspreker, meneer!"

„Anders niet? Akelig volk, die aansprekers: ze schellen onbehoorlijk hard. — Wie is er dood?"

„Oude Trui, meneer! De naaister," antwoordde Antje, terwijl zij een doodbriefje op tafel lei.

„Och! is Trui dood; is ze eindelijk dood?" zei mijn grootmoeder, een nog bijzonder krasse vrouw van bijna 78 jaren, die intusschen was binnengekomen.

„Ja! ze is er geweest," antwoordde ik vrij onverschillig, terwijl ik mij weder tot schrijven zette, na haar 't doodbriefje te hebben toegereikt.

„In Amsterdam is op den 14en Juli 1880 overleden Mejuffrouw Geertruida Storm, in den ouderdom van 56 jaren en 6 maanden," las ze, en terwijl ze het briefje weer op tafel lei, zei ze zacht:

„Zij ruste in vrede! Arme ziel; ik dacht dat ze ouder was."

„Dat dacht ik ook, grootmoeder!" antwoordde ik, want plotseling stond mij Truitje de Naaister voor den geest, zooals ik haar gekend had, toen ik een jongen van dertien of veertien jaren was. Ik herinnerde mij eensklaps haar kalm, ernstig, bleek gelaat en, wat mij destijds 't meest bij haar opgevallen was, de zachte uitdrukking der donkere oogen, waarmede zij mij aankeek, als ik haar plaagde om een of andere schade aan mijn kleedij te herstellen, zonder dat Mama 't weten mocht, en ze dan zacht verwijtend zei: „Wildebras! wildebras! jij kunt wat aan; alweer een scheur in je elleboog!" Ik zag in den geest haar kleine gestalte en haar dunne, magere vingers, die zoo snel de naald hanteerden, en 't schoot mij te binnen, dat zij eenmaal, toen ik bij haar staande en op mijn buisje, dat zij onder handen had, wachtte, de tranen in de oogen kreeg, omdat ik vroeg: „Waarom ben jij niet getrouwd, Trui, — je bent toch nog niet zoo erg oud?"

Nu eerst werd het mij duidelijk, dat ik misschien destijds, in kinderlijke onnoozelheid, zonder het te weten of te willen, in het gemoed der arme naaister een wonde plek had aangeraakt, en daarom wendde ik mij tot mijn grootmoeder, die op haar gewone plaatsje bij 't venster was gaàn zitten breiën, met de woorden:

„'k Herinner mij die Truitje nog heel goed."

„Je zei daar-even zoo onverschillig: Ze is er geweest." Dat deed me leed, mijn jongen, want...."

„Och! grootmoeder, ik zei dat eigenlijk zonder na te denken."

„Ja! ja! dat begrijp ik wel, en bovendien jij hebt haar ook niet zoo goed gekend als ik; anders zou je geweten hebben, dat Truitjes verleden niet gelukkig was. — Ik heb er vroeger wel eens over gedacht, om je haar ge-

schiedenis te vertellen, maar, zooals het meer gaat, het bleef alleen bij de gedachte...."

„Welnu,. grootmoeder! 't is immers nog niet te laat; laat ze mij hooren."

„Goed, mijn jongen, ik zal je, zoo goed en kwaad ik 't kan, haar levensloop vertellen. Misschien wil je het opschrijven, maar ik zeg je vooraf: 't is eene geschiedenis zonder verwikkeling of intrige; het zal dus geen lectuur zijn voor hen, die enkel lezen om zich te vermaken; daarvoor is Truitjes geschiedenis niet opgewekt genoeg. Voor menschen, die zich geheel en al gelukkig gevoelen is ze misschien te somber, maar voor harten, die geleden, gedweept en gedroomd hebben van geluk, is zij begrijpelijk. Ze is eenvoudig, zooals alles wat waar is, en aandoenlijk, zooals alles wat eenvoudig is."

„Ik luister, grootmoeder."

De goede vrouw begon te vertellen, zooals zij alléén dat kon; ik hoorde aandachtig toe. —De tijd vloog voorbij, en ik zal trachten in deze bladzijden U haar verhaal weder te geven.

Ik heb, — zoo begon mijn grootmoeder haar verhaal, eenige maanden in een klein stadje gewoond, een vestingstadje in een uithoek van ons land, niet ver van de zee. — Ik herinner mij nog, hoe droef de indruk was, die 't op mij maakte, toen ik er voor de eerste maal kwam; ik dacht bij het zien van die eenzame, nauwe, treurige straten en de sombere huizen met schrik er aan, dat er menschen bestonden, door 't lot bestemd om hun geheele leven in een zóó afgelegen hoek der wereld te slijten, en ik moest mij met kracht al de zonnige dagen, die ik reeds in mijn leven gekend had, in 't geheugen terugroepen, om niet melancholisch te worden in het ver-

geten plaatsje, waar ik ruim anderhalf jaar moest blijven.

Mijn weg voerde mij gewoonlijk des morgens door een afgelegen straatje achter den vestingwal. Blinde muren van een ongebruikt fourrage-magazijn en ledige pakhuizen begrensden het aan de eene zijde, terwijl een paar vervallen houten loodsen en een stuk of drie onbewoonde en afgekeurde huizen den anderen kant vormden. Bijna aan het einde er van, nog een goed eind voor men aan de ouderwetsche ophaalbrug kwam, die over de gracht leidde, stond een klein huisje. 't Had slechts eene verdieping met twee smalle ramen en een deur in 't midden; daarboven een dakkamertje met een klein venster. De muren er van, eenmaal wit gekalkt, waren door weer, wind en ouderdom vuil groenachtig grijs geworden, en het glas der kleine vensterruiten was zoodanig verweerd, dat men onwillekeurig gelooven moest, dat het daglicht moeite had om, door die hoornachtige massa heen, het binnenste van de vertrekjes te verlichten.

Het straatje zelf was zóó nauw, dat de vroolijke stralen der zon nooit verder kwamen, dan de bovenste ruiten van het dakvenster. Men zou gerust hebben kunnen volhouden, dat er in het huisje een eeuwigdurende schaduw heerschte; 't was er ook altijd even kil, hoe warm de zon elders ook schijnen mocht.

Soms dacht ik, wanneer ik er door liep: 't moet vreeselijk zijn om in dat huisje, in deze straat te leven en ... jong te zijn. Het scheen mij toe alsof alleen menschen, die aan den eindpaal huns levens waren gekomen, er konden en mochten wonen. Alleen voor hen, wier lichaam was afgeleefd, wier hart niets meer te hopen, te wenschen of te vreezen had, kon het een dragelijk verblijf zijn; voor de jeugd ... niets dan een graf.

'tWas in den winter, toen ik er kwam; de sneeuw lag hard bevroren op den oneffen grond en nauwelijks kon men er een stap doen, zonder gevaar te loopen van op een kalen steen uit te glijden, en ik herinner mij dan ook niet, dat ik er ooit iets anders tegenkwam of ontmoet heb dan een paar brutale musschen, die dik in hun veeren gedoken, in de harde sneeuw pikten, of tusschen de dakplanken der houten loodsen een schuilplaats zochten. Ook het huisje, het eenige bewoonbare in de geheele steeg, stond stil en zwijgend, als uitgestorven. Wanneer ik er ook voorbijkwam, nimmer trof eenig gedruisch daarbinnen mijn oor. Alleen de opengeslagen vensterluiken en de witte gordijntjes voor de ramen, toonden dat er menschelijke wezens woonden.

De lente kwam, en met haar regen en nog eens regen. De sneeuw op straat was gesmolten en had plaats gemaakt voor modder, en toen 't eindelijk zomer werd en de Junimaand in 't land was, werd de modder zand en was het stukje lucht, dat tusschen de hooge muren van 't steegje te zien was, minder grauw en loodkleurig dan anders, en waarlijk, aan den voet van den magazijnmuur groeiden eenige magere grashalmen en een paar vogels tjilpten tusschen de planken en op de daken der loodsen.

Het huisje bleef evenwel even zwijgend en de gordijntjes even dicht. Eens op een morgen echter zag ik tot mijn verwondering een der vensters geopend, en in de vensterbank stonden in een glas met water eenige versche bloemen tot een tuiltje gebonden.

Bij 't gezicht van die bloemen kreeg ik een onbestemd gevoel van weemoed, want ik dacht: daar woont een jong meisje; hoe jammer van dat jonge leven! — Wellicht lacht ge om deze veronderstelling, maar ik herinnerde mij mijn

eigen jeugd en den tijd dat ik zelf bloemen voor mijn venster zette.

't Was een zonderling contrast, dat glas met kleurige bloemen en die sombere achtergrond; vreemd stak het af bij die oude wormstekige vervelooze vensterbank.

Er ligt voor mij altijd in den geur van bloemen eene zoete aantrekkelijkheid; ze is mij als een ideale gedachte, als een stukje poëzie, dat in de nuchtere werkelijkheid van het leven verdwaald is. Wanneer ik goed verpleegde bloemen ontdek in het venster van den werkman of van den arme, dan zie ik daarin als het ware den strijd tusschen de koude, harde werkelijkheid en het instinct der ziel. Ik geloof, dat ik altijd sympathie kan voelen voor hem of haar, die een bloem kweekt in zijn armoedige woning.

Terwijl ik voorbijging, hoorde ik een stem, die „T r u i t j e" riep.

't Was een doffe, onaangename stem, en onwillekeurig bleef ik staan, toen ik door een andere jongere stem hoorde antwoorden: „Ik kom, moeder; ik kom!"

Ik weet zelf niet hoe het kwam, maar ik begon een zekere belangstellende nieuwsgierigheid te gevoelen, die iederen dag grooter werd, als ik voorbij het huisje kwam. Ik wilde weten, hoe die Truitje er wel uitzag en aan wie die doffe, onaangename stem toebehoorde.

Eindelijk op een morgen zag ik iemand voor 't venster zitten; 't was een vrouw, die, met 't hoofd voorovergebogen, met naaiwerk bezig scheen. Hoe oud ze was, zou ik moeilijk hebben kunnen zeggen; jong was ze niet, mooi evenmin. Misschien was ze vroeger mooi geweest, nu zag zij bleek, erg bleek. Was zij ziekelijk of droevig, — ik wist het niet; ik kon er mij geen bepaalde rekenschap van geven. Één ding was zeker: zij had een regelmatig,

zacht gelaat en donker haar, bij zwart af, dat langs de slapen gelegd, de bleekheid der huid nog meer deed uitkomen.

Ik was onwillekeurig even blijven staan en onbemerkt kon ik haar zien. Zij was mager of vermagerd; haar handen waren blank en de vingers dun en fijn gevormd, maar min of meer beenig en lang. Ze droeg een eenvoudig donkerbruin kleedje, een witten voorgespelden boezelaar, en een smal wit kraagje om den hals. De bloemen, reeds verwelkt, stonden voor haar. — Was 't haar beeld?

Plotseling zag zij van haar werk op en groette mij; toen kon ik haar gelaat beter zien. Ze was nog jong, maar toch zeer nabij het tijdstip, waarop een meisje ophoudt jong te zijn. Haar geheel gelaat teekende diepe melancholie, of neen, 't was geen eigenlijke zwaarmoedigheid, die ik er op las; 't was meer de doffe berusting van een hart, dat, zonder strijd, zonder morren of tranen en zonder hartstocht te hebben gekend, weifelt tusschen kalmte en onverschilligheid.

Ik stelde mij voor, dat zij iemand was, die niets meer aan het leven vroeg, omdat het leven haar nooit iets gaf; iemand, wier ziel had gewenscht, gesmacht en gehoopt, maar als het ware geheel instinctmatig, zonder te weten waarnaar en waarom. Haar gemoed was niet gebroken, zelfs niet geschokt, docht mij, maar alleen gebogen, diep gebogen, langzaam aan, maar zeker. Dat alles meende ik op dat bleeke gelaat te lezen; dat alles sprak uit de donkere oogen, die dof en doelloos staarden, terwijl de mond flauwtjes glimlachte, toen zij mij aanzag.

Iederen dag ging ik voorbij, iederen dag vond ik haar op dezelfde plaats voor 't venster zitten; altijd vloog de naald door 't witte goed, dat zij op den schoot had, en

telkenmale beantwoordde zij mijn hoofdknik met 't zelfde onverschillige lachje.

Ik zocht een gelegenheid om eens met haar te praten, maar toch was er iets, wat wist ik zelf niet, dat mij er van terughield, totdat ik op een zekeren dag, vlak bij haar huisje door een plotselinge donderbui werd overvallen.

't Stortregende, neen! 't goot; ik had geen parapluie en ik zocht een schuilplaats in de half openstaande deur van haar woning. Zij had mij gezien en kwam naar mij toe, met de woorden: „Wil mevrouw niet even binnen komen? 't Is hier wel niet mooi, maar toch droog." — Ze bracht mij in de kleine kamer, waar zij gewoonlijk zat te werken.

De lucht scheen grijs als lood en daardoor was het in de vrij diepe kamer bijna donker. Voor zoover ik zien kon, bleek het vertrek zeer eenvoudig gemeubeld: een stuk of drie matten stoelen, een tafel met een groen kleedje er over en achter in 't vertrek een bedstede, waarvan de gordijnen waren dichtgeschoven.

Een groote stoel stond bij de tafel, en in dien stoel zat een oude vrouw; ze breide en vroeg, toen ik binnenkwam:

„Wie is daar, Truitje?"

„Een dame, die hier komt schuilen, moeder!"

„Ja, 't regent erg. — Ga, zitten zeide de oude, zonder mij aan te zien.

„Moeder is blind," zei Truitje fluisterend.

„Zei je wat, Truitje?"

„Neen, moeder."

„Jawel, je zei wat," klonk 't eenigszins achterdochtig terug.

Ik herkende de onaangename stem, die ik reeds vroeger gehoord had, en naderde de stoel, waarop de oude zat.

„'t Is ongelukkig om op je ouden dag zoo blind te worden, mevrouw!" zei ze droevig. — 't Is verschrikkelijk! Ik wou, dat ik maar dood was; — je bent een last voor de anderen en voor je zelf, — en dan half verlamd er bij; ik kan niet loopen ook. — Truitje!"

„Wat is er, moeder?"

„Is dat die dame, die elken morgen voorbijkomt?"

Truitje kleurde even, toen ze antwoordde: „Ja, moeder."

Ik wilde een paar woorden tot de oude vrouw zeggen, maar ze nam zelf weer 't woord en sprak: „Zoo. — Ja! we leven hier wel in een uithoek, hé? Een vervelend leven; en dan niets te kunnen zien; — 't eene ongeluk is voor ons bij 't andere gekomen: voor drie jaar m'n oudste dochter ook verloren...."

Een benauwd hoesten, dat uit de bedstede weerklonk, brak haar woorden af en deed Truitje er heen snellen.

„Opstaan," klonk het benauwd, „opstaan."

„Dat's de oude. — Truitje! geef hem wat water, dan wordt het beter."

Met de woorden: „Neem mij niet kwalijk, mevrouw!" ging het meisje naar de bedstede en schoof de gordijnen open.

Ik vond het wel eenigszins pijnlijk, dat ik mijn verblijf in die kamer langer rekken moest, maar het regende verschrikkelijk en 't begon zoo erg te weerlichten, dat ik niet besluiten kon om mij buiten in het zware weder te wagen.

Truitje hielp een oud man, die half gekleed te bed gelegen had, zijn jas aantrekken, stak een paar pantoffels aan zijn voeten en schoof een anderen grooten stoel, die

in een donkeren hoek van het vertrek had gestaan, bij de tafel tegenover dien der oude vrouw.

„Ziezoo, vader," zei ze, „ga op je stoel zitten. — Wil je een pijp?"

De oude man antwoordde niet, maar keek mij met een paar glazige, verwonderde oogen aan en nam plaats.

„De oude is kindsch," zei de blinde vrouw en met een zucht voegde zij er bij: „en al zoo lang kindsch! Dat moest er ook nog bijkomen!"

Ik had trouwens haar uitlegging niet noodig gehad, want de starende blik en de half geopende, tandelooze mond waren het duidelijkst bewijs, dat de arme man de gewone grenzen van het leven had overschreden en dat eigenlijk nog slechts zijn lichaam bestond. Hem aanziende kwam mij de gedachte, dat wanneer in sommige gevallen het leven al te lang duurt, de ziel, ongeduldig over te lange gevangenschap, zich tracht te bevrijden en door haar pogingen de harmonische banden verbreekt, die ziel en lichaam samenhouden. Zij dwaalt dan door hare woning; zij is nog niet heengegaan, maar zij is niet meer waar zij zijn moest.

„Neem mij niet kwalijk, mevrouw, dat ik u geen stoel geef," zei Truitje, terwijl zij, haar verzuim herstellend, mij een matten stoel aanbood. „Vader is dikwijls zoo erg benauwd en daarom ...."

„De oude heeft 't op de borst ook, catarrhaal en asthma," zei de blinde, die, met haar vingers langs het breiwerk voelend, er op liet volgen: „'k Heb een steek laten vallen, Truitje; kijk eens, of 't niet zoo is."

Terwijl het meisje de fout verbeterde en tusschen die twee oude menschen in stond, gevoelde ik diep medelijden met haar. „Arme Truitje!" dacht ik.

Dat was dus alles, wat het stille, zwijgende huisje verborg. Een blinde moeder, een kindsche grijsaard en een arm jong meisje, verwelkt vóór den tijd en vergeten. Een verarmd leven, omdat haar jeugd werd verteerd, verpletterd onder het gewicht van den ouderdom, die haar omringde, en gevangen gehouden door de sombere oude muren, waarin die ouderdom een schuilplaats vond.

Misschien zou zij minder bleek zijn geweest, er minder ongelukkig hebben uitgezien, wanneer het lot haar bestemd had, om geboren te worden met minder dan gewone geestvermogens; eene werkzame huishoudster, opgaande in haar dagelijksche bezigheden, sprekende zonder eigenlijk iets te zeggen en tevreden, wanneer zij, moede van het werk, haar legerstede kon opzoeken.

Hier was het anders; in dit kille huis kwijnde een jong hart, dat eenmaal droomde van geluk, dat raadde naar 't leven, waarvan het de schoonheden vermoedde, zonder die ooit te hebben gekend. Misschien hadden in die ziel snaren kunnen trillen, die een heerlijken toon zouden hebben voortgebracht, wanneer ze niet tot stilzwijgen waren gedoemd door de omstandigheden.

Zij was jong geweest, ze was schoon geweest, en van dag tot dag waren jeugd en schoonheid minder geworden, evenals haar hoop. En altijd niets! Slechts vergeten! Niets!

„Wat duurt het lang, voordat je dien steek vindt," zei de blinde, ongeduldig de hand uitstrekkend naar de plek, waar haar dochter stond. Ik kan het met mijn blinde oogen waarlijk nog beter; — je bent onhandig."

„Er waren er meer gevallen, moeder, en 't breiwerk was in de war ook," antwoordde Truitje geduldig; maar toen zij weer opzag, blonk er een traan op haar bleeke wang.

„Pijp!" riep de kindsche man, en mij aanziende, lachte hij onnoozel, terwijl hij er op liet volgen: „Pijp! goed, lekker, pijp."

Met zorg stopte Truitje een oud, zwartgerookt pijpje vol met tabak, stak het den ouden man in den mond en hield er een brandend zwavelstokje voor.

De dunne lippen van den grijsaard smakten geweldig op elkaar, toen hij de pijp aantrok; 't ging niet zonder moeite. Eindelijk rookte hij.

„Dat is alles wat de oude man doet: rooken en eten, anders niet; gezelschap is er niet aan," bromde de blinde vrouw, die weer aan 't breien was gegaan. „'k Wou, dat ik maar dood was," herhaalde zij, „want zoo is 't geen leven."

De ontevreden toon, waarop zij sprak, deed mij zeer, en ik veroorloofde mij te zeggen:

„Gij kunt nog van geluk spreken, omdat ge zoo'n goede oppassing hebt; menigeen mist dat ook nog, en ...."

„Ja, Truitje is een goed kind; ze doet haar plicht," antwoordde zij op denzelfden toon.

't Hinderde mij haar zoo te hooren spreken; ik kon er niets op antwoorden en zweeg.

De regen had intusschen opgehouden, en dankend voor de mij verstrekte schuilplaats stond ik op en ging heen.

Aan de deur drukte ik Truitje de hand, en bij het afscheid nemen zei ze:

„Moeder is verbitterd door haar ongeluk, maar 't is anders een goed mensch. — Als mevrouw soms eens naaiwerk voor mij heeft, mag ik mij dan aanbevelen? Er hoort heel wat toe om twee zulke oude menschen te onderhouden. Vader heeft wel vier gulden pensioen in de week, maar ...."

Ik beloofde haar te doen wat ik kon en vertrok.

Later was ik in de gelegenheid meer te vernemen omtrent 't verleden van Truitje; ik had haar volop werk bezorgd en bezocht haar nu en dan, als ik voorbijgaande haar voor 't venster zag zitten. Eens op een keer schonk ze mij haar geheele vertrouwen. Zij verhaalde mij, dat ze in datzelfde huisje geboren was.

„Mijn ouders zijn zeer laat getrouwd," zei ze. „Ik heb ze nooit jong gekend; bovendien was ik de jongste; mijn zuster Johanna was zes jaren ouder dan ik. Zij is gestorven. Familie of kennissen hadden we hier niet, want vader en moeder waren van een andere plaats. Vader was hier opzichter aan een der Rijksmagazijnen en is bij een zekere gelegenheid, door een luik, twee verdiepingen hoog, naar beneden gevallen; hij was lang ziek, en toen hij beterde, bleef hij erg dof en soezerig in het hoofd; langzamerhand werd hij geheel kindsch. Gelukkig is hij toen korten tijd daarna gepensioneerd.

„Ik geloof wel, dat vader en moeder veel van ons hielden, van Johanna en mij, maar zij toonden 't nooit, weet u! Zij hielden niet van aanhaligheid, zeiden ze. Beiden waren oud en veelal knorrig, en daarom konden ze het ook niet goed velen, als mijn zuster of ik in huis zongen; vroolijkheid heerschte er bij ons eigenlijk nooit; 't was er altijd stil, erg stil.

Ik ben als kind hier op school geweest; dat was mijn gelukkigste tijd. Later moesten mijn zuster en ik moeder helpen aan 't naaiwerk voor de menschen, want vier gulden in de week is niet genoeg om van te leven. Toen moeder blind werd, bleven wij beiden alleen over, om voor alles te zorgen; u begrijpt dus, dat wij hard moesten

tobben om er te komen. Moeders humeur had veel geleden door haar ongeluk; zij kan er zich volstrekt niet in schikken en toch is zij nu al volle zeven jaren stekeblind.

„Zoolang Johanna leefde, werkten wij met lust en vlijt en konden wij elkander nog eens aflossen. Nu eens ging zij uit, om een luchtje te scheppen of boodschappen te doen, en dan weer was 't mijn beurt; ik hield innig veel van haar, innig veel, en 't kostte mij in stilte menigen traan, toen ik haar al magerder en bleeker zag worden. Toch waren wij soms nog vroolijk. 's Avonds, als we bij de lamp zaten te werken en de oudjes sliepen, spraken we zachtjes met elkaar en dikwijls lachten we om een of ander hardop. — Waarom? ja, dat wisten we zelf niet. — Och! jonge meisjes lachen soms alleen, omdat ze jong zijn, Is 't niet waar, mevrouw?"

„Eindelijk werd Johanna zoo zwak, dat ze te bed moest blijven; moeder wist het niet. Doordien zij blind was, had ze nooit gemerkt, dat 't meisje achteruitging, en toen zij eindelijk niet meer op kon staan, pruttelde moeder nog en dacht dat 't luiheid was, want 't hoesten, wat Johanna deed, hield ze altijd voor verkoudheid.

„Den avond, voordat mijn lieve zuster stierf, zat ik bij haar; moeder sliep en vader rookte zijn pijp zonder van iets te weten of te merken.

„Vaarwel, Truitje," zei ze zacht: „vaarwel, hou maar moed; zorg goed voor vader en moeder. — Denk om je gezondheid, want als je sterft, hebben ze niemand. — Vaarwel! Misschien zien we elkaar hierboven weer." — Toen is ze gestorven en drie dagen later begraven. Och, mevrouw! God had ons maar bij elkaar moeten laten.

„Toen moeder hoorde, dat Johanna dood was, heeft ze erg geschreid; ze wou het eerst niet gelooven, en ik moest

haar bij het lijk brengen. Ik moest haar hand op Johanna's voorhoofd leggen. „O God! 't is toch waar," riep ze en viel bij het bed op de knieën; zij raakte buiten kennis, en toen ze weer bijkwam, sprak ze niet, at niet en dronk niet. Dat duurde drie dagen; daarna is ze langzamerhand weer beginnen te spreken en wou vader aan zijn verstand brengen, dat Johanna dood was; maar 't was niet mogelijk, hij begreep het niet.

„Hij was toen de gelukkigste van ons drieën!

„Ik heb u niet veel meer te vertellen, mevrouw! Sedert dien tijd heb ik alleen de zorg voor hen beiden gehad; ik moest dubbel hard werken, want ik wilde niet, dat zij 't minder zouden hebben, dan toen Johanna nog leefde. — Veel variatie is er in mijn leven niet, dat kunt u wel begrijpen; alleen 's Zondagsmiddags ga ik een klein eindje wandelen, als de oudjes slapen, maar niet lang, want ze zijn alleen.

„Vroeger kon ik nog wel eens lezen, — 'k ben dol op lezen, — maar nu heb ik er geen tijd meer voor; 'k moet werken voor den kost.

„Toen ik nog jonger was, een jaar of wat geleden, heb ik dikwijls aan dit venster gezeten, en terwijl ik werkte, kwam mij zoo allerlei in gedachten.

„In mijn eenzaamheid bouwde ik duizend luchtkasteelen; ik dacht dan zoo bij mijzelven: er zal toch wel éénmaal een verandering komen in mijn bestaan. Hoe en waardoor? Ja! dat wist ik zelf niet, maar ik hoopte er op; ik geloofde zeker, dat ik een andere bestemming zou krijgen. — Nu niet meer, mevrouw! Langzamerhand is er een soort van dofheid over mij gekomen, die mijn gedachten zwaar en moeielijk maakt. — Niets is er veranderd in dien tijd, — niets! Ik ben er nu overheen; ik hoop niets meer, ik

verwacht niets meer, — ik zal hier wel eenmaal sterven; ik doe mijn plicht, zoolang ik kan.

„Denk niet, dat ik zoo zonder slag of stoot tot die berusting gekomen ben. O, neen! er zijn oogenblikken geweest, dat mijn geheele ziel in mij in opstand kwam, dat mijn hart dreigde te breken bij de gedachte, dat ik oud zou worden, zonder één oogenblik van geluk te hebben gekend.

„Hoe dat geluk zijn zou, daarvan wist ik mij zelfs geen rekenschap te geven, maar juist omdat ik het niet wist, wilde ik het kennen, wilde ik het bezitten. Ik beken het ronduit, mevrouw! ik heb gemurmureerd tegen de Voorzienigheid en 'k dacht dikwijls: bestaat God, dan is het een God zonder medelijden; wanneer hij een Vader is, zooals men het ons leert, waarom zorgt hij dan niet, dat ten minste ieder van zijn kinderen, éénmaal in 't leven, het geluk, al is het dan ook maar kort, kent.

„Ik deed er zonde aan, dat weet ik wel, maar ik kon niet anders. Maar ook die opstand in mijn binnenste is nu voorbij; ik ben stomp en onverschillig geworden en ik denk: laat komen wat komen wil, ik zal mijn plicht doen, zoolang ik kan. — Ik ben nu bijna dertig jaren .... Johanna was drie en dertig, toen zij stierf.. — En u, mevrouw! is u gelukkig?"

Ik antwoordde niet op Truitjes vraag, ik k o n het niet. Men spreekt niet van een trouweloozen vriend, in tegenwoordigheid van hen, die door hem vergeten zijn.

Anderhalf jaar lang, — zoo ging mijn grootmoeder voort, heb ik Truitje gekend, en hoe meer ik haar leerde kennen, des te meer leerde ik haar waardeeren. 't Spijt me waarlijk, dat ik haar daarna langen tijd, meer dan

twee jaren uit het oog verloor. Eindelijk voerde mij mijn weg weer naar 't kleine stadje, bij eene bevriende familie.

„En hoe gaat het met Truitje?" was een der eerste vragen, die ik deed, nadat ik een poosje in den gezelligen huiselijken kring had doorgebracht.

„Met Truitje de naaister? Wel, die naait nog altijd voor ons."

„En haar vader en moeder?"

„O! die leven allebei nog; 't is daar in huis alles nog bij 't oude."

Den volgenden morgen spoedde ik mij naar 't kleine straatje; ik wilde zien, of zij nog ouder gewoonte op haar plaatsje voor 't venster zat.

Ik naderde. Zij zat met het hoofd voorovergebogen te werken. — Een glas met bloemen, neen! een geheele ruiker, stond in de vensterbank, en, — zag ik goed? — op Truitjes borst, tusschen 't witte opspeldertje en 't donkere kleed, stak een rozenknop; dat had ik nog nooit bij haar gezien. Zij zag er anders uit dan vroeger, — beter, docht mij, vroolijker. Daar keek zij op, herkende mij, wierp haar naaiwerk neer en snelde de deur uit, mij te gemoet. Een blos van vreugde overtoog haar gelaat, toen ze mij zag. Ze stak me haar beide handen toe en drukte de mijne met innige hartelijkheid.

Ik had mij niet vergist, Truitje zag er veel beter uit dan vroeger; het was alsof zij jonger was geworden; de trek van droefgeestigheid zetelde niet meer om haar mond, haar oog stond helder en haar mooi zwart haar was met veel meer zorg dan vroeger geschikt.

Waarlijk! zij zag er lief uit, — niet alleen lief, maar gelukkig. Er was iets stralends in haar gelaat, iets als de weerspiegeling van een zonnestraal in haar donker oog.

„Truitje!" riep ik uit, „je bent geheel veranderd! Ben je gelukkig geworden?"

Ze nam mij bij de hand; zonder te spreken, bracht ze mij in de kamer, bij de tafel, waarop haar werk lag, toonde mij haar naaikistje en in 't deksel er van een photographisch portretje.

„Wat is dat?" vroeg ik verwonderd. „Van wien?"

„Mijn aanstaande," zei ze blozend en zacht.

„Wel, kind! ik wensch je geluk. Ben je verloofd?"

„Ik ben gelukkig, mevrouw! want ik heb hem zoo lief," en met een glans van geluk in de oogen, knikte zij 't portretje toe.

„Murmureer je nu nog, Truitje?"

„Neen, mevrouw! nu dank ik God! Nu valt niets mij meer te zwaar. Zie, mevrouw! ik heb nu een gevoel leeren kennen, waarvan ik tot nog toe slechts het bestaan vermoedde. Ik ben nog even alleen en eenzaam als vroeger, want hij is op zee, al ruim een halfjaar; maar toch ben ik niet alleen, sedert ik weet, dat hij mij liefheeft, sedert ik gevoel, dat ik zijn geluk, zijn alles ben. Hij is ook mijn alles, mevrouw, mijn wereld, mijn geluk en mijn steun, en wanneer ik aan hem denk doorstroomt mij een gevoel van vreugde en geluk, dat ik nooit heb durven denken dat bestond; ik ben er trotsch op, dat hij mij boven anderen de voorkeur gaf. Ik werk nu met lust; 't valt mij alles licht, want ik weet, dat, als hij terugkomt, ik geheel en al de zijne zal zijn, — met hem geheel en al gelukkig zal worden."

Welk een vuur, welk een gloed straalden er nu uit die vroeger zoo matte oogen. Truitje was schoon in dit oogenblik. De tranen sprongen haar uit de oogen, terwijl zij sprak, en als door een fonkelenden sluier scheen

het karmozijn harer wangen. Haar boezem zwoegde en haar handen drukten zenuwachtig de mijne. Zij stond daar als 't beeld van den reinen hartstocht, als een herboren wezen.

Ik kon haar niet genoeg aanzien; het kwam mij voor, dat ik haar voor mij zag op het oogenblik, dat de almachtige liefde tot haar sprak: „Ontwaak!"

Ja! haar geheele innerlijke ik, haar hart, haar ziel, waren ontwaakt uit den doffen, loodzwaren slaap, dien 't lot haar zoo lang had doen slapen.

„God geve u beiden zijn besten zegen, mijn kind!" zei ik aangedaan, en onwillekeurig drukte ik Truitje aan mijn borst. „En wat zeggen je vader en moeder er wel van? Waar zijn ze?" vroeg ik eenigszins verwonderd, want nu eerst bemerkte ik, dat we alleen waren.

„Vader en moeder zitten overdag hier naast in het kleine kamertje. Hendrik heeft het voor hen opgeknapt. Hij vond het beter, we hadden het toch ledig staan; zij zitten daar heel goed, frisscher dan den geheelen dag in hetzelfde vertrek. Hendrik vond het ook beter voor mij; hij wilde het zoo, anders had ik 't niet gedaan..... Maar de deur staat altijd open en 't minste gedruisch kan ik hooren; dan ben ik toch dadelijk bij hen."

Ik trad het kamertje binnen.

Evenals vroeger zat de kindsche grijsaard in zijn stoel, staarde wezenloos voor zich uit en speelde met een stukje touw, dat hij van den eenen vinger op den anderen wond. Ik knikte hem goedendag, hij beantwoordde mijn groet niet, maar toonde mij het touwtje, dat hij om zijn pink wond en lachte onnoozel.

„En hoe gaat het u?" vroeg ik, mij tot Truitjes moeder wendend. „Ik heb u in lang niet gezien."

De blinde herkende mijne stem en zei:

„O! is u 't mevrouw! Altijd wel geweest?.... Och! hoe zou 't mij gaan. Slecht, mevrouw! blind, verlamd. 't Leven is mij hoe langer hoe meer tot last, en de oude man wordt hoe langer hoe erger; er is niets meer aan hem aan, mevrouw! Hij wordt lastig tusschenbeide, omdat hij zijn pijp niet krijgt; — hij wil rooken, maar dat kan hij niet, — om 't hoesten, weet u!"

Ik gevoelde mij in 't bijzijn van die blinde vrouw altijd ontstemd. Hoe groot ook mijn medelijden met haar was, ik kon nooit sympathie voor haar gevoelen, en ware zij Truitjes moeder niet geweest, ik zou verder geen woord met haar gewisseld hebben. Nu echter vroeg ik:

„Ben je niet blij, dat je dochter nu zoo gelukkig is?"

„Wat bedoelt u?"

„Dat ze een braven man zal krijgen. — Zij ziet er zoo goed uit tegenwoordig; ze is geheel en al opgefleurd."

„Zoo! ja — och! dat kan ik toch niet zien. — Ja, 't is gelukkig voor haar. Hendrik is een goeie jongen, maar van trouwen zal vooreerst niet veel komen. — En wat zal 't geven? Hij is nog maar tweede stuurman. — En waar moeten wij naar toe, als zij trouwen?" — Zij zweeg een poos en plukte met haar gerimpelde vingers aan het tafelkleed, tastte naar haar breiwerk, dat er op lei, en voelde of zij de pennen goed gevat had. Zij begon te breien en zei, als voor zichzelf: „Wij moesten maar wat eerder gestorven zijn, — wij leven te lang . . ."

Ofschoon ze dit op haar gewone manier zei, lag er toch iets zóó weemoedigs in dit gezegde, dat ik onwillekeurig mijn gemoed voelde volschieten en niets antwoorden kon. Ik keek Truitje aan, die tegenover mij stond en met een blik van innig medelijden op de twee oude stumperds neer-

zag. Er lag in haar oog nog meer zachtheid dan vroeger, meer toewijding; 't was alsof de ontwaakte liefde in haar hart ook zelfs de kinderlijke liefde gelouterd had.

Zij streek de oude vrouw met zachte hand over 't gelaat en schoof enkele grijze vlokken haar, die over haar voorhoofd hingen, voorzichtig onder de heldere, witte muts, maar ze zei geen enkel woord. Alléén toen de blinde bitter droef herhaalde: „Wij oude, ongelukkige schepsels staan jou geluk ook misschien nog in den weg," klonk het zacht verwijtend van haar lippen: „Foei, moeder!"

Hoe Truitje verloofd was geraakt? — Wilt gij het weten? .....

Dicht bij het straatje, waar zij woonde, stond een huisje, misschien even oud als het hare, bewoond door een weduwe, vrouw Bakker, een flink, ferm, oud mensch, die sedert jaren in dat huisje een winkeltje hield van kruidenierswaren.

't Was een vrouw, die reeds bij de zestig was, maar best voor zes- of acht en veertig kon doorgaan. Helder en proper, met een vroolijk innemend gelaat, was zij in het buurtje, waar zij woonde, algemeen gezien en geacht. Zij verdiende wel niet veel met haar kleine winkelnering, maar toch genoeg om bij de weinige behoeften, die zij had, te kunnen leven en voor de opvoeding van haar eenigen zoon, Hendrik, te kunnen zorgen.

Vrouw Bakker was een tevreden mensch; zij had weinig, maar ze wist het weinige wat ze had te waardeeren. Haar jongen, haar Hendrik, had ze afgodisch lief, maar zij bedierf hem niet, daarvoor was zij te verstandig; en toen hij eindelijk, moeders pappot ontwassen, verklaarde naar zee te willen gaan, hield zij hem niet tegen, maar

zei: „Ga met God, mijn jongen; ik kan je niet terughouden: 's menschen zin is 's menschen leven."

Hendrik ging als kajuitsjongen aan boord. Wat was vrouw Bakker trotsch, toen hij, na twee reizen te hebben gedaan, als licht matroos terugkwam.

Aan iedereen, die in haar winkeltje kwam, vertelde zij met ingenomenheid: „Weet je 't al, buurvrouw? Heb je 't al gehoord? Mijn Hendrik is als licht matroos terug; je moet eens zien wat een knappe jongen 't geworden is."

't Was een geluk, een vreugde voor haar, dat ze van haar weinige verdiensten toch een spaarpotje had overgehouden, waaruit zij hem een uitrusting kon verschaffen, toen hij weer opnieuw naar zee ging; en menigmaal rekende zij in gedachten uit, hoeveel ze nu wel zou kunnen sparen, om hem de middelen te verschaffen tot het nemen van noodige lessen in de zeevaartkunde, ten einde zoodoende spoediger zijn examen als stuurman te kunnen doen.

Hendrik had, bij al zijn goede hoedanigheden, toch niet den rechten lust tot studie; vandaar kwam het waarschijnlijk dan ook, dat hij zeer lang had gevaren, eer het hem gelukte zijn stuurmansexamen te doen; en 't was eerst op dertigjarigen leeftijd, dat hij tweede stuurman werd. Misschien ook bracht een verblijf in Indië, van ruim een jaar, er toe bij, om hem minder vlug te doen vooruitkomen, dan hij zelf en moeder wel gewenscht hadden.

Eindelijk toch was 't goed gegaan, Hendrik was tweede stuurman geworden en kwam met verheugd hart zijn moeder bezoeken. Hij bleef eenigen tijd aan wal en zag, als Truitje in den winkel kwam, zijn oude schoolkameraadje weder. Nauwelijks herkende hij haar, toen zijn moeder hem op haar opmerkzaam maakte en zei: „Hendrik, weet

je wel, dat jij nog met Truitje op school bent geweest?"

„Is dat Truitje Storm, moeder? Ik zou haar niet hebben herkend. Ze lei vroeger heel anders onder haar tuig, toen ze nog klein was; ze was vroeger een vroolijk kind."

Dikwijls ontmoette hij Truitje in den winkel van zijn moeder, maakte een praatje, sprak met haar over vervlogen tijden en kindsche dagen, en...... Ja, hoe 't eigenlijk gekomen was zou Hendrik u alleen hebben kunnen zeggen, misschien was het zelfs hem niet duidelijk, — of het Truitjes stille zwaarmoedigheid was, die hem, den ruwen zeeman, aantrok, of dat medelijden den grondslag legde tot zijn genegenheid, wie zal 't beslissen? — maar op een avond zei Hendrik plotseling tot zijn moeder:

„Oudje, kom eens bij mij, zoo! — dicht bij mij, — ik moet je wat zeggen."

„Wat dan, mijn jongen?"

„Zie je niets aan mij, moeder?" en met een vroolijke tinteling in zijn helder oog zag hij vrouw Bakker aan. „Zie je niets vreemds aan mij?"

„Neen, jongen!"

„Waarachtig niet?"

„Neen, Hendrik, waarlijk niet. Wat heb je....?"

„Luister eens, oudje. Ik ben in een raar vaarwater verzeild; 'k heb 't danig te pakken; 'k ben verliefd!"

Een blos van vreugde overtoog het gelaat van vrouw Bakker, want in stilte had ze al zoo dikwijls gedacht: Hendrik moest een vrouw zoeken; 'k wou nog zoo graag mijn kleinkinderen zien.

„Is 't wezenlijk waar, Hendrik?"

„Dacht je dan, dat ik je beethad? Neen! neen! ik ben waarachtig verliefd en erg ook. — En op wie denk je wel, moeder?"

Vrouw Bakker wist het waarlijk niet, zij had nooit iets gemerkt en antwoordde dus, glimlachend haar zoon aanziende:

„Zeg het maar gauw, want ik weet het niet.”

„Op Truitje!”

„Op Truitje Storm?”

„Ja, moeder!”

Een sombere wolk trok een oogenblik over 't nog gladde voorhoofd van Hendriks moeder, want zij zag plotseling in den geest die twee oude, ongelukkige menschen voor zich en haar moederlijk instinct ontdekte, als 't ware met één tooverslag, allerlei zorgen en moeilijkheden, die haar zoon konden wachten door die vereeniging. Onwillekeurig vroeg ze:

„Is 't wezenlijk waar?”

Verwonderd keek Hendrik haar aan, toen hij antwoordde:

„Oudje, waarom vraag je dat?”

„Och, jongen!”

„Heb je er soms iets tegen?”

„Er op tegen? — Neen! dat niet, maar . . . . .”

„Nu, vooruit maar,” riep hij ongeduldig, „vooruit maar, moeder! — Zeg maar wat je hebt.”

„Truitje is even oud als jij: ze is, geloof ik, zelfs een half jaar ouder, en . . .”

„En wat doet dat er dan toe?”

„Ze is niet . . mooi . . .”

„Stop eens even! Wat zeg je daar! Wel wis en waarachtig is ze mooi: maar je ziet het niet, moeder, omdat ze daar in huis, bij die twee oude, ongelukkige wrakken verteert van verveling en zorg. Heb je wel gezien wat mooie oogen ze heeft en wat mooi zwart haar — en wat een mondje! — Nou! ik vind haar dan weerlichts mooi.”

Glimlachend antwoordde vrouw Bakker, terwijl zij, als wilde zij hem bedaren, de rechterhand op zijn schouder

legde: „Jongen, ik zie het wel, er is niets aan te doen; heb je haar waarlijk lief, neem haar dan . . . . ."

„Altijd als ze me wil hebben, oudje!"

„Kom! kom! Hendrik, dat 's nu ook een vraag!" Met moederlijken trots zag zij haar zoon aan en bewonderde voor den, de hemel weet hoeveelsten keer, zijn forsche, mannelijke gestalte, zijn open blauw oog en zijn bruinen krullebol.

„Dus is 't met je zin, moeder?"

„Ja, jongen!"

„Zie je, oudje," zei Hendrik hartelijk, terwijl hij zijn arm vertrouwelijk om moeders schouders legde en met de andere hand liefkoozend langs haar wangen streek, „ik ben wel over de dertig en ik zou mij weergaasch weinig storen aan 't geen een ander er van zei, maar tusschen ons is 't wat anders; 'k ben blij, dat je haar lijden moogt, hoor! 't Is veel beter zoo!"

„Welnu, jongen," — vrouw Bakker nam zijn beide handen in de hare en keek hem met innige liefde aan, — „als ze jou gelukkig maakt, zal ik dubbel tevreden zijn; maar denk er om, 't is een stap voor je leven."

„Hoor eens, moeder! ik heb van al die mooie praatjes en tierelantijntjes, die je in de boeken leest, geen verstand, en van eigenlijke verliefderigheid weet ik niet veel af; — maar, zie je, ik heb vroeger ook wel eens idee gehad in een knappe meid, en als ik er dan over dacht, dat ik haar mijn heele leven op sleeptouw moest nemen, dan zei ik tot mijzelven: „Stop, maat!" en ik haalde bakzeil. Nu is 't wat anders. Begrijp je? Want als ik er aan denk, dat ik altijd met Truitje kan zijn, dan word ik waarachtig warm onder mijn jekker, en als ik er over prakkezeer, dat ik nu weer naar zee moet, krijg ik de koorts op mijn lijf.

'tIs alsof ik heelemaal veranderd ben. Weet je, moeder, ik voel iets in mijn binnenste, dat ik geen naam kan geven, maar 't is iets, dat me zóóveel plezier doet, dat ik er van zou kunnen huilen als een klein kind en dat ik 't je niet zeggen kan. 'k Heb vroeger nooit zoo'n alterasie in mezelf gehad, als ik bij een vrouw stond, maar als ik Truitje ontmoet, heb ik jandorie een gevoel als .... Nou ja! ik kan het niet zeggen, maar ik voel het. En wanneer ik bedenk, dat ik een ander zou zien, die haar praaide, 'k geloof waarachtig, oudje! dat ik hem vierkant in zijn want vloog..."

Glimlachend om de zonderlinge redeneering van haar zoon, zei vrouw Bakker:

„Wel, jongen, als 't je dan zoo erg meenens is, dan moet je er maar geen gras over laten groeien."

„Dat wil ik ook niet." Hij liep een paar maal heen en weder, stak zijn handen in zijn zakken en bleef eindelijk vlak voor zijn moeder staan, keek haar met zijn goedige oogen min of meer verlegen in 't gelaat en zei: „Hoor eens hier, moeder, ga jij er nu maar dadelijk naar toe en vraag, of zij mij hebben wil."

„Maar, jongen, dat moet je zelf doen!"

„Och, oudje! doe jij 't maar; jij kunt dat zoo netjes zeggen; — ik flap het er misschien zoo raar uit."

„Dat hindert niet, Hendrik," antwoordde lachend de oude vrouw.

„Nu goed dan. Maar wat moet ik dan eigenlijk zeggen?"

„Ha! Ha! Ha! Ha! Ha!"

„Ja! lach maar. 't Is zoo gemakkelijk niet. Vroeger wist ik wel met de vrouwlui om te gaan, maar dat was heel ander soort, vat je! Afijn! ik zal 't met Truitje ook wel klaren."

„Dat geloof ik ook, jongen."

„En wat zei Truitje?" vroeg Hendriks moeder, toen hij 's anderen daags met stralende oogen terugkwam.

„Dat weet ik waarachtig niet, oudje! Maar 't is in orde."

„En wat zei haar moeder?"

„Niets!"

„Hm!"

Voor Truitje was 't licht geworden in de donkere woning daar achter den vestingmuur. Met Hendrik traden als het ware zonneschijn en warmte binnen de kille muren, die eens haar doffe moedeloosheid hadden gezien.

Ja, zij had hem lief uit al de volheid van haar onbedorven hart; reeds lang had ze hem liefgehad, misschien zonder het zichzelve te willen bekennen. Wellicht was 't haar eerst recht duidelijk geworden wat zij gevoelde, toen Hendrik haar zei, dat hij haar liefhad. Misschien ook ontdekte zij in dat oogenblik zelf eerst haar liefde. Haar droom van hoop en geluk keerde plotseling terug; en allengs werd die droom werkelijkheid. Haar geluk was een stil geluk; 't nam, als men 't zoo noemen kan, iets aan van haar vroegere natuur. Zij had hem lief met al de innigheid, die diepte van gevoel, die in haar was; de liefde, die voor haar tot nog toe een mysterie was geweest, ontwikkelde zich met alle gloed en kracht in haar gemoed. Ze werd weer jong, weer vroolijk, maar niettemin bleef zij uiterlijk kalm en stil, zelfs droomerig nu en dan, maar 't was een droomen, dat weldadig op haar werkte.

De ronde, eenvoudige zeeman, die geen hoofsche woorden vond, om haar zijn genegenheid te verzekeren, maar kernachtig en kort had gezegd: „Truitje, ik heb je lief als mijn leven. Wil je mijn vrouw zijn?"

had plotseling in haar hart op zijn vraag het antwoord doen geboren worden. Die hartelijke woorden deden eensklaps in haar ziel de snaren trillen, wier accoord aan het eenvoudige meisje een onbekende melodie deed verstaan.

Toen zij alleen was met haar moeder, was zij naast haar stoel neergeknield. Ze had de handen der blinde gegrepen en aan haar hart gedrukt, aan haar hart, dat op dat oogenblik dreigde te barsten door zooveel geluk.

„Moeder!" had ze geroepen, „moeder! hebt ge 't gehoord? Hij heeft me gevraagd, of ik zijn vrouw wil worden, — z ij n vrouw!"

Een enkel oogenblik was de blinde liefdevol geweest voor haar kind, want haar sidderende handen zochten Truitjes hoofd, en terwijl ze over die glanzige zwarte vlechten streek, had ze gefluisterd:

„Kindlief! word gelukkig; je hebt 't aan ons verdiend."

„Kindlief," had ze gezegd; 't was misschien de eerste maal, dat Truitje dat woord van haar lippen hoorde; 't klonk haar als muziek in de ooren, ze boog het hoofd in den schoot der oude vrouw en weende, — maar 't waren geen tranen, die 't lijden uit de oogen perst.

„Pijp! lekkere pijp!" riep op eens de kindsche vader, en Truitjes droom was voorbij; de werkelijkheid stond voor haar, wel minder koud en akelig dan vroeger, maar het was toch weer de werkelijkheid.

Wat al veranderingen kwamen er nu in 't kleine huisje. Hendrik bracht leven en kleur in de sombere omgeving, en wanneer hij 's avonds met haar bij de lamp zat en hij, terwijl zij werkte, vertelde van zijn reizen, van alles wat hij gezien en ondervonden had, zou zij met geen koningin der aarde haar lot hebben willen ruilen. Zelfs de oude, blinde vrouw vergat in die oogenblikken haar

leed, en soms klonk een heldere lach door de kleine ruimte, een lach, zóó gul, zóó hartelijk, dat de arme idioot zijn anders onbeweeglijk gezicht tot een wezenloozen grijns vertrok. Dan vloden de uren daarheen als minuten, en als het tijd van scheiden werd en Hendrik vertrok, was 't Truitje als ging de zon voor haar onder; toch scheen 't alsof zijn ronde, eerlijke vroolijkheid gedeeltelijk bij haar bleef. Dan sliep zij in, gewiegd door de gedachte aan hem, die haar geheele ziel bezat, en ze was gelukkig.

Eindelijk kwam het tijdstip, dat Hendrik weer naar zee moest. Als tweede stuurman had hij een plaats gekregen op een bark, die naar China gecharterd was. Toen hij afscheid nam, zei hij alleen de woorden:

„Vaarwel, Truitje! God zegene je. — Zoodra ik terugkom, worden we man en vrouw!"

En zij? Ze zei niets, maar zij hing aan zijn hals en sloeg haar armen om hem heen, als wilde zij hem dwingen bij haar te blijven. Zij snikte aan zijn borst en telkens weer boog ze zijn hoofd tot het hare, om hem te kussen en onder tranen toe te fluisteren: „God behoede je, mijn Hendrik. — Vaarwel!"

Toen hij vertrokken was, scheen het haar toe, alsof alle licht en leven uit hare omgeving verdwenen waren.

Zij verborg het gelaat in haar handen en knielde neer aan den schoot van haar moeder, die nog een enkele maal de bevende handen op haar hoofd lei en haar een woord van troost toefluisterde.

Langzamerhand keerde de kalmte in haar hart terug en droogde de hoop haar tranen. De hoop deed haar verder blijmoedig voortleven; de zoete, alles verzachtende,

weldadige hoop, die zij vroeger niet had gekend, was nu haar eenige steun.

Hoe vervolgde zij in gedachten het schip op den verren tocht; hoe klopte haar hart, toen zij voor 't eerst een brief van Hendrik kreeg, en hoe zalig was zij, toen ze zijn eenvoudige, hartelijke woorden las. 't Was haar een genot om met hem op 't papier te praten, om hem van alles te schrijven. In die oogenblikken geloofde zij, dat zij in den geest bij hem was en 't was haar, alsof zij ieder oogenblik zijn eerlijk, trouw gelaat zou zien, dat haar vol liefde toeknikte.

Bijna een jaar verliep, eer Hendrik terugkwam.

Eindelijk was zijn schip binnen en sloot Truitje hem lachend en schreiend te gelijk in de armen.

Zóó heerlijk had zij zich 't wederzien toch niet voorgesteld. Alles! — verlangen, zuchten, tranen, waren vergeten, nu zij hem weder had, nu zij weer tusschen beide handen zijn hoofd kon vasthouden en in zijn trouwe oogen zien, terwijl ze haar lippen op de zijne drukte.

't Kwam haar voor alsof hij nog mannelijker was geworden, en als zij zich aan zijn arm vasthield, gevoelde zij zich zoo geborgen, zoo zeker; 't was haar zoo wèl.

Op een avond, niet lang na zijn terugkomst, — zij hadden te zamen eene kleine wandeling gemaakt, — zei Hendrik, op zijne gewone, ronde manier, terwijl ze voor de deur stonden:

„We moesten nu maar bepalen, wanneer we uitzeilen, kind!"

Truitje antwoordde niet, maar zij zag hem aan met een blik, die meer zei dan woorden.

„Heb je er al eens over gedacht, wáár de oude lui hun anker moeten uitgooien?"

„Wat bedoel je, Hendrik?”

„Wat ik bedoel? Wel, je begrijpt, dat we in een jong huishouden die twee oudjes moeilijk op sleeptouw kunnen nemen! ’t Is ’t beste, dat we moeite doen om ze in ’t armhuis te krijgen.”

„In ’t armhuis, Hendrik?” Een rilling voer door Truitjes leden.

„Ik weet er niets anders op.”

Truitje zweeg.

„Heb je er nog nooit over gedacht, wat we met hen beginnen moeten?”

Neen! daar had zij nog nooit over gedacht. Het denkbeeld, dat vader en moeder in ’t armhuis zouden komen, dat zij in hun laatste dagen door vreemde handen zouden worden verpleegd, was haar onverdragelijk. Zij huiverde, want zij begreep, dat Hendrik gelijk had, en toch, ze schrikte terug voor de gedachte, dat.... „’t Armhuis! Onmogelijk!” riep zij eensklaps uit. „Vader is gepensionneerd.”

„Welnu, dan zullen we hen ergens buiten besteden!”

„O God! neen, dat niet! Mijn ongelukkige vader en moeder bij menschen, die ’t alleen doen uit hebzucht, om wat te verdienen!”

„Maar we kunnen hen toch niet aan boord nemen, kind!”

„Och! Hendrik, bedenk er iets anders op; je weet, van ’t pensioen kunnen ze zelfs niet uitbesteed worden: ze zouden gebrek lijden. Neen! neen! dat wil ik, dat kan ik, dat mag ik niet toestaan. Ze zijn zoo gewend aan mij, niemand kent hun eigenaardigheden zoo goed als ik, ik heb ze zoo lange jaren verzorgd en . . . .”

„Truitje! Truitje!” klonk eensklaps de stem der blinde uit het huis. „Truitje! kom dan toch! Vader is weer zoo benauwd!”

„Nu hoor je 't zelf, Hendrik! Hoor eens, hoe angstig moeder roept. Ach God! ik kan ze niet verlaten."

Zij snelde naar binnen. Zonder verder iets te zeggen of na te denken, alleen gehoor gevend aan de inspraak van zijn goedhartig gemoed, was Hendrik haar gevolgd en hielp haar den ouden man, die door een vreeselijke benauwdheid overvallen, met uitpuilende oogen en blauwe lippen van zijn stoel op den grond was gegleden, oprichten, en terwijl hij met tranen in de oogen den kindschen grijsaard hielp, en Truitje naar buiten ijlde om frisch water te halen, pruttelde hij tusschen de tanden: „Wat moet je in Gods naam met zoo'n oud wrak doen?" en terwijl hij ter zijde naar de blinde vrouw zag, voegde hij er in zichzelven bij: „Dat 's ook een schip zonder roer. Waarachtig! Truitje heeft nog gelijk: we moeten ze maar in ons vaarwater meenemen."

De oude man kwam langzaam bij, en toen hij weer bij adem kwam en afgemat in zijn stoel zat, was 't alsof er een oogenblik licht kwam in die verduisterde ziel; hij greep Hendriks hand en zei op doffen toon iets, dat naar 't woord „dank" geleek; — misschien was 't ook maar alleen een onbestemde klank, maar de ronde zeeman verstond er een danktoon uit.

„Truitje," zei hij, terwijl hij op de twee ongelukkige schepsels wees, „meid! ik heb niets gezeid, hoor je!"

„Wat heb je dan gezeid, Hendrik?" vroeg de blinde.

„Niets, moeder!"

„Jawel, hij had wel wat gezeid"... bromde de oude vrouw.

Toen Hendrik 's avonds afscheid nam, zei hij, terwijl hij Truitje zijn breede, bruine hand op 't hoofd lei: „Kleintje, hijsch nou je tranen maar op, hoor! Ik zal die oudjes in Gods naam maar mee laten varen, — maar...."

Ik zal die oudjes in Godsnaam maar mee laten varen.

„Nu, maar . . .?" vroeg Truitje, terwijl zij innig dankbaar zich aan hem klemde.

„Dan kunnen we deze reis nog trouwen."

Zij zweeg en boog het hoofd.

Hij vatte haar bij de kin, hief haar hoofd op, keek haar in de oogen en sprak:

„Luister eens, kleintje. Als ik de oude stumperds aan boord neem, moet ik voor proviand zorgen; 'k heb alle kans om de volgende reis eerste stuurman te worden, — de oude heeft 't mij vast beloofd; — dan hebben we geen krimp, en dus, als jij ze bij je wilt houden, moet je kiezen of deelen. — Misschien ben ik met een maand of acht terug en dan . . . ."

„'t Is lang, heel lang, Hendrik, maar God zal 't je loonen wat je aan hen doet. — Hendrik, mijn alles! mijn leven! ik ben je zoo dankbaar, ik heb je zoo lief . . . ." Als overweldigd door haar gevoel zonk Truitje plotseling op de knieën en omvatte de zijne, zag tot hem op met betraande oogen, en tusschen die tranen door schoot een straal van liefde en geluk, als een fonkelende zonnestraal door den zachten meiregen.

„Wat doe je nou, ben je dol, meid? Alloh! gauw bijdraaien!" en met een enkele beweging van zijn krachtige hand hief hij haar op, nam haar als een kind in zijn armen en kuste haar de tranen uit de oogen.

„Acht maanden," had Hendrik gezegd.

Truitje telde reeds de weken: Nu nog zeven, nu nog zes, dan kan hij weer hier zijn.

Zijn brieven waren haar eenige troost, en nu en dan bezocht ze zijn moeder; 't was ook de eenige, met wie zij over hem spreken kon. Zij begreep zoo goed wat

Truitje gevoelde; zij vermocht het alleen haar moed in te spreken, toen de acht maanden verstreken waren en er nog geen bericht van het schip kwam.

Vrouw Bakker was zelf ongerust, maar toch wist zij te troosten, als Truitje, bleek van angst, haar vroeg:

„Is er nog geen tijding, — heeft u geen brief?"

„Neen, kind! Wanneer heeft Hendrik je het laatst geschreven?"

„Zijn laatste is van den 12en September, en we hebben nu al bijna einde November."

„Ze kunnen tegenwind hebben gehad, kind. — Misschien hooren we morgen, dat 't schip binnen is."

„Morgen? — God geve het!"

„Morgen of overmorgen, Truitje-lief; 't is meer gebeurd, dat de reis een week of wat langer duurde."

't Werd morgen, overmorgen, een week later, en ..... niets! — niets! — geen brief, geen bericht.

Vrouw Bakker zag even somber en bleek als Truitje, maar zij zweeg; ze vreesde, leed en hoopte.

De Novemberstormen loeiden, de wind floot tusschen de spleten der oude muren van 't steegje, bulderde door den schoorsteen en gierde langs de daken. Buiten steunden de boomen onder de wilde vlagen en krakend braken de takken. Kil kletterde de regen tegen de ruiten en binnen in het kamertje druppelden langzaam heete tranen langs vrouw Bakker's wangen, als ze aan haar zoon, haar Hendrik dacht.

In 't kleine huisje zat Truitje, met droge, brandende oogen; de angst had de bron van haar tranen doen opdrogen en folterde haar hart. Bij iedere windvlaag, die 't bouwvallige huisje op zijn grondvesten deed schudden,

kromp zij ineen van schrik en sidderde. Iederen keer als de wind bulderend door den schoorsteen voer, sloeg zij de oogen biddend omhoog en drukte zij de handen krampachtig tegen haar borst.

De kindsche grijsaard was onrustig en riep: „Drinken! drinken!" en de blinde moeder bromde ontevreden:

„Wat een weer! — wat een weer! Dat komt er ook nog bij. — 'k Wou, dat 'k dood was . . . ik heb zoo geen leven meer . . . ."

En — „Hendrik! Hendrik!" steunde Truitje. „O God! wees gij hem nabij!"

Eindelijk, na veertien dagen, even zooveel folteringen voor de beide vrouwen, kwam er tijding. — Helaas, 't was het verpletterende bericht, dat Hendriks schip in het Kanaal met man en muis was vergaan.

Vrouw Bakker had het gekregen, en toen zij het las, draaide haar alles voor de oogen en bracht ze eensklaps de handen aan het hoofd, dat klopte en brandde, als weigerden de hersenen die vreeselijke tijding in zich op te nemen. Sprakeloos, ontzet, vernietigd, zonk zij op een stoel ineen, — als wezenloos staarde zij voor zich uit, op het papier, dat aan haar hand ontvallen was.

Bleek als de dood, met loodkleurige lippen en verwilderde haren, stormde eensklaps Truitje haar woning binnen. De vreeselijke mare was dadelijk door 't stadje verspreid geworden en zelfs reeds tot Truitjes woning doorgedrongen.

„'t Is immers niet waar, vrouw Bakker?" gilde zij, toen zij binnenkwam. „O! zeg, dat 't niet waar is! Zeg, dat Hendrik gered is!" kreet zij radeloos van angst.

Vrouw Bakker antwoordde niet, zij hoorde niet, maar

keek wezenloos voor zich uit naar 't blad papier, dat voor haar voeten lag.

Met een rauwen kreet van wanhoop greep Truitje naar het papier; het ritselde in haar sidderende handen. Haar oogen verslonden den inhoud — en — zonder een enkelen kreet, zonder een geluid, zakte zij ineen en plofte op den grond.

't Werd reeds lente; de boomen begonnen te knoppen en hier en daar staken enkele voorjaarsbloempjes hun blinkende kopjes uit het gras, maar nog altijd bleef het venster van 't oude huisje, waar Truitje woonde, gesloten.

Dagelijks kwam een bejaarde vrouw in rouwgewaad er 's morgens binnen en verliet het eerst 's avonds laat, om den anderen morgen even stil en droevig terug te komen. — Des nachts waakte een liefdezuster aan Truitjes sponde.

Eindelijk ontwaakte de ongelukkige uit den toestand van verdooving, waarin zij bijna twee maanden gelegen had.

Vrouw Bakker zat bij haar bed en bespiedde met angstige zorg iedere beweging der zieke, ieder teeken van terugkeerend bewustzijn.

„Mijn God, ik leef nog!" was Truitjes eerste woord.

„Goddank!" zei vrouw Bakker, „ze komt weer bij haar verstand."

„O, Hendrik! O, Hendrik!" riep op hartverscheurenden toon de zieke.

„God heeft hem daarboven, mijn kind," en overweldigd door bittere smart, boog vrouw Bakker haar hoofd op Truitjes bed.

„Moeder!" snikte de zieke, „we zullen hem samen beweenen," — hartstochtelijk omvatte Truitje vrouw Bakker's hoofd.

„Ja, mijn kind, ja!"

„Altijd, moeder! — Och! laat ik u „moeder" mogen noemen!"

Hare tranen vermengden zich; zij schonken aan beider gemoed verlichting.

„Ga nu slapen, kind! Dan zul je beter worden."

„Ben ik lang ziek geweest?"

„Ja! heel lang; je hebt ijlende koortsen gehad, je was...."

„Krankzinnig misschien?"

„Dat wel niet, maar toch ...."

„O God! was ik 't maar geworden ...."

„Bedaar! Wind je niet op, Truitje; je wordt nu beter..."

„Beter? Ongelukkig ja, ik voel 't moeder, want ik lijd vreeselijk, — hier! — hier!" en ze wees op haar hart.

„Pijp! lekkere pijp!" klonk opeens de stem van den kindschen man uit de andere kamer.

„Hou je dan toch stil, oude; Truitje slaapt!" antwoordde de stem der blinde.

„O, groote God! vader en moeder," — riep Truitje, en zonk in de kussens terug.

Toen 't zomer werd, was Truitje genezen en kon zij evenals vroeger haar werk doen.

Nog een jaar lang zat zij aan 't kleine venster, en rusteloos vloog de naald door het witte goed. Ze was *nog* stiller, *nog* bleeker dan vroeger.

Met kinderlijke toewijding en liefde verpleegde zij haar ouders, totdat zij op een morgen haar moeder dood in bed vond liggen. De blinde vrouw was zonder schok, zonder lijden de eeuwigheid ingegaan.

Vrouw Bakker stond haar bij om alles te bezorgen wat gebeuren moest; en toen 't lijk was afgelegd, knielde

Truitje bij haar vaders stoel en lei het hoofd op zijn schoot.

De kindsche man was onrustig en keek wezenloos naar de ledige plaats in den stoel tegenover hem.

Het was alsof zijn geest moeite deed om nog voor een kort oogenblik over het stof te heerschen, want telkens weer deed hij pogingen om iets te zeggen.

Eindelijk riep hij luid: „Moeder? Vrouw? . . .” en twee groote tranen biggelden langs zijn gegroefde wangen.

Truitje bracht hem zijn eten, maar onwillig draaide hij het hoofd om, en met een droeven toon in zijn anders klanklooze stem, zei hij nogmaals: „Vrouw?” terwijl hij strak naar den ledigen stoel tegenover hem staarde.

Een maand later was ook hij stervende. De lang gekerkerde ziel werd vrij, en op 't oogenblik, dat zij voor goed de aardsche gevangenis verliet, herleefde een paar seconden zijn bewustzijn en strekte hij de handen uit naar zijn kind, als om afscheid te nemen, terwijl hij een paar woorden trachtte te zeggen; zijn lippen bewogen zich alsof hij bad, maar geen geluid trof Truitjes oor. Eenige oogenblikken daarna drukte zij hem de oogen toe.

Toen bleef zij alleen, geheel alléén op de wijde wereld, zóó dacht zij ten minste, toen zij diep weemoedig den droeven stoet nastaarde, die 't stoffelijk omhulsel van haar vader ten grave droeg. Terwijl ze daar stond en, door duizend gedachten bestormd, door de verweerde ruiten van het kleine venster keek, merkte zij niet op, dat iemand de kamer was binnengetreden. Haar oog was verduisterd door tranen. Daar voelde zij een hand, die zacht liefkoozend langs haar wangen streek, en hoorde zij een vriendelijke stem, die haar toefluisterde:

„Kind! je taak is hier ten einde, ik kom je halen; — kom nu bij mij."

't Was vrouw Bakker, die haar zacht snikkend aan 't hart drukte.

„Moeder!" — riep Truitje. „Moeder!"

„Wij zullen Hendrik samen beweenen, want wij hebben hem beiden boven alles liefgehad. We zullen elkaar niet meer verlaten, niet waar?"

„Nooit! nooit! O God! ik dank u; er is dan toch nog iemand, die mij liefheeft, die ik liefhebben mag."

„Gij blijft dus bij mij, Truitje?"

„Altijd! altijd! want ge zijt immers Hendriks moeder, — mijn moeder!"

Vrouw Bakker verkocht haar winkeltje: zij wilde niet langer dáár wonen, waar zooveel leed haar getroffen had.

Met Truitje vertrok zij naar Amsterdam.

Jaren lang hebben de twee vrouwen daar nog samen gewoond, gewerkt en getobd om door de wereld te komen, en toen eindelijk ook vrouw Bakker voor goed de oogen sloot, nam zij afscheid van Truitje met de woorden: „Ik ga naar mijn kind, — 'k zal hem zeggen, hoe goed je voor mij bent geweest. Dank! dank!"

Toen bleef Truitje de naaister in werkelijkheid alléén; een geduldige, stille, eenzame vrouw. Menig jaar heeft ze in ons huisgezin verkeerd en altijd was ze dezelfde. Ze morde niet, ze klaagde niet, ze berustte in haar lot. en toen mijn grootmoeder haar eenmaal vroeg:

„Arme Truitje, hoe heb je zooveel leed kunnen dragen?" antwoordde zij rustig en kalm:

„Door de herinnering aan het groote geluk, dat ik eens heb gehad. O, mevrouw! die het ware geluk nooit heeft

gekend, is nog duizendmaal ongelukkiger, dan die het verlies er van betreurt."

„Welnu, Grootmoeder! heb ik Truitjes geschiedenis naar uw zin opgeschreven?" vroeg ik, nadat ik aan de goede vrouw mijn manuscript had voorgelezen.

„Ik geloof het wel, mijn jongen," antwoordde zij, „maar ik zou je raden om haar niet te laten drukken. Ze is niet vroolijk om te lezen, en de meeste menschen willen lachen, als ze een boek van jou in handen nemen."

Denkt gij er ook zoo over, lezer?

EENE PREMIERE.

Schets uit de tooneelwereld.

De tooneelwereld is zonder tegenspraak „een wereld op zichzelf", en menig cosmopoliet, hoe ruim en ver zijn blik ook reike, sloeg nog nooit een oog in die kleine wereld, besloten tusschen de heilige wanden van den tempel der Muzen.

De poorten van den Muzentempel staan wel is waar open voor duizenden; in 't Heilge der Heiligen echter dringen maar zelden profanen door.

Hoe dikwijls het voorhangsel, dat het voorportaal van den tempel scheidt, ook worde opgeheven, het Sanctuarium blijft voor de menigte een mysterie en slechts aan Priesters of Priesteressen en enkele adepten is het binnentreden er van geoorloofd.

Ik heb het geluk tot die bevoorrechte adepten te behooren en ik noodig u daarom uit aan mijne hand dat Heilige der Heiligen binnen te gaan.

Ge zult dingen zien, die ge nog niet kent, woorden hooren, die ge niet verstaat; vrees niet, ik zal trachten ze u te verklaren.

Ga dus met mij mede door de achterdeur van den tempel, „l'entrée des artistes."

Stoor u niet aan den dorpelwachter, die u wantrouwend aanziet en in zichzelven mompelt, „dat's geen eigen volk"; volg mij en ge bevindt u zonder hinder in 't Sanctuarium, en wel juist op het oogenblik dat er een groote plechtigheid plaats vindt, namelijk „Eene Première", de eerste voorstelling van een oorspronkelijk stuk.

't Is tien minuten vóór halfacht. Precies om acht uur moet het gordijn opgaan voor de eerste voorstelling van het nieuwe drama, „à grand spectacle", van mijnheer Penner, getiteld: „Patrice Ducaine, of trouw tot in den dood," een oorspronkelijk tooneelwerk in vijf bedrijven. De decoratie van het eerste bedrijf is geplaatst. Een fraaie tuin met boschgezicht „au fond". Aan de eene zijde boomen, heesters, een priëel en bloemen. Aan den anderen kant een oud kasteel, met een hoofdingang en breede stoep; daarnaast een kleine deur en boven beide een balkon.

Het tooneel is nog ledig; alleen de tooneelmeester, een kort, gezet, oudachtig heertje met een vriendelijk gelaat en intelligente, kleine oogjes, die achter een kristallen brilleglas rusteloos schitteren, staat met den rug naar 't gordijn gekeerd bij 't souffleurshok en geeft zijn laatste bevelen aan de tooneelknechts en changeerders. Zijn ietwat scherpe stem klinkt door de ledige ruimte:

„Derde coulisse links, iets meer vóóruit"; — hij wenkt met de rechterhand: „Nog iets!"

Als door onzichtbare machten bewogen, schuift de boomgroep eenige meters vooruit.

„Ho! te veel, iets terug. Nog wat! — Ho! zoo doet hij 't!

— De achterste fries wat ophalen! — Stop! dat's te veel! — Zakken! zakken! — Hij is er; vast! — Bronders!"

„Mijnheer Stam?" vraagt een onzichtbare mond uit de hoogte.

„De achterste hers brandt niet!"

Een oogenblik later valt een schel licht van boven op het achterdoek; de hers is ontstoken.

„Bronders!" roept mijnheer Stam nogmaals.

„Hallo, meneer!"

„Kom eens even hier, Bronders!"

Bronders, de assistent-fitter, die belast is met het toezicht op de tooneelverlichting, staat een oogenblik later voor zijn chef en vraagt:

„Wat is er van uw dienst?"

„Zeg aan den fitter, dat hij zorgt voor 't maanlicht in de laatste tooneelen van 't eerste bedrijf. Is de lichtbak met de groene glazen in orde?"

„Jawel, meneer! Ik heb er een mannetje bijgezet, om de glazen na te kijken; — er waren een paar gebroken, weet u."

„Goed! zorg, dat 't in orde komt; je weet, waar ik je aangewezen heb om den bak te plaatsen, tusschen de laatste coulisse rechts en 't achterdoek, zóó dat 't licht, tusschen de boomen door, half op 't doek valt."

„Best, meneer!"

„Dan draait de fitter aan, als mevrouw Bakker zegt: „Welk een heerlijke avondstond!" — maar niet in eens, zooals hij laatst de stommiteit had te doen; langzaam opdraaien, en dan hou je aan, totdat meneer Hopkamp zegt: „De lucht betrekt." Dan langzaam weer uit; 't voetlicht een knauw geven, en als 't donker is geworden, laat Kees het donderen, zachtjes met de plaat. Kees gaat heelemaal

achter bij de requisietenkamer staan, anders klinkt het veel te sterk. Begrepen?"

„Jawel, meneer, zachte donder, zonder ratelslag. 'kHeb anders den planken donder ook in orde gemaakt."

„Niet noodig, 't is maar een bui in de verte."

„Moet er geen bliksem bij?" —

„Neen! van avond niet."

„Begrepen, meneer Stam; dus, als meneer Hopkamp zegt: „De lucht betrekt", beginnen."

„Juist, maar laat eerst een paar clausen voorbijgaan."

't Is een eigenaardigheid aan het tooneel, dat de tooneelmeester nimmer de personen uit het stuk zal noemen, maar steeds de namen der acteurs en actrices opgeeft bij „de wacht" — dat wil zeggen de woorden, waarop de ander moet invallen of die 't oogenblik aangeven, wanneer het een of ander achter de schermen moet gebeuren. 't Is geen wonder, want welk tooneelknecht, changeerder, fitter of machinist zou al die verschillende namen kunnen onthouden. De stemmen der tooneelkunstenaars kennen ze des te beter.

Mijnheer Stam loopt over het tooneel heen en weer, schikt een paar stoelen in het priëel rechts, ziet even op zijn horloge en kijkt daarna door het gaatje in het gordijn.

Hij monstert de schouwburgzaal en mompelt: „Hm! Hm! 't loopt nog niet hard; 't is bijna halfacht."

Terwijl hij daar staat te kijken, komt een jongmensch met eene hooge kleur en blonde haren het tooneel op. Hij schijnt er niet bepaald tehuis te zijn, want zijn blikken dwalen verwonderd rond en zijn optreden is min of meer onzeker.

Hij nadert den tooneelmeester en vraagt eenigszins zenuwachtig gejaagd: „Zijn er al veel menschen, meneer Stam?"

„Ah! bonsoir, meneer Penner. Wil je eens kijken?" en hij maakt plaats voor de opening in 't gordijn. „'t Is nog leeg, maar dat's minder: er is veel besproken en 't publiek komt hier altijd op 't nippertje."

Mijnheer Penner, die nu met aandacht door 't gaatje kijkt, is doctor in de letteren en de auteur van 't nieuwe stuk, dat van avond voor 't eerst voor 't voetlicht zal komen.

Geen wonder, dat de goede man zich zenuwachtig maakt, want „Patrice Ducaine" is zijn eersteling op dramatisch gebied, en misschien beslist deze avond geheel over zijn succes als tooneelschrijver.

Hij drukt zijn spits neusje bijna plat tegen het gordijn, terwijl hij, door de opening ziende, moedeloos zegt: „Leeg, heel leeg; alleen boven zitten vrij wat menschen."

„Op de veertien en 't schellinkje? O ja, daar loopt het stikvol, dat zul je zien; dat volkje kijkt op de aanplakbiljetten, en als de marqué en de eerste vrouw op 't programma staan, gaan zij zich aan 't nieuwe stuk te waag", zegt mijnheer Stam, die intusschen naar het oude kasteel is gegaan, met den voet de slotpoort openstoot en eensklaps verontwaardigd roept: „Janssen! er staat geen stopstuk. Wat duivel! begrijp je dan nu nog niet, dat je door een deur in huis en niet weer er uit kijkt!"

„Wâblief?" vraagt Penner, verwonderd omziende.

Janssen komt van achter de coulissen aansjouwen met een stuk decoratief, voorstellende een gedeelte van een marmeren gang; hij plaatst dat stuk in een hoek van 45° tegen den binnenwand van 't kasteel, zoodat het publiek, wanneer de deur wordt geopend, in een marmeren vestibule meent te zien.

Het stopstuk is gezet.

„Ja! voor 't schellinkje is 't een uitmuntend stuk, vooral

omdat de marqué er nog al wat in te doen heeft," herneemt mijnheer Stam. „Je zult er pleizier van hebben; zoo'n verraders-scène is eten en drinken voor die lui."

De heer Penner antwoordt niet; hij vindt den tooneelmeester bepaald onbeleefd en wandelt gejaagd op en neer; zijn hart klopt allesbehalve rustig en zijn hoofd gloeit.

Op 't tooneel is alles verder nog rustig en kalm, maar 't is de kalmte, die een storm voorafgaat.

Evenals in de natuur de lucht vóór storm en onweer, overladen van electriciteit, een zekere matte, zoele warmte afgeeft, evenzoo straalt de atmosfeer op het tooneel thans een drukkende lauwheid uit. Nog eenige minuten later en de zenuwachtigheid, die nu nog latent in de lucht zweeft, deelt zich mede aan alles en allen, die iets met de „première" te maken hebben.

De heldere klank van een „timbre électrique" doet den jeugdigen auteur even uit zijn gepeins opschrikken.

't Is het sein voor de muzikanten in 't orkest om te beginnen.

„Dat 's voor 't orkest," zegt verklarend mijnheer Stam, den régisseur, die met het „scenarium" in de hand nadert, te gemoet gaande.

„Alles in orde?" vraagt de régisseur Schelman, en monstert met veldheersblik het tooneel. Langzaam met de beringde linkerhand langs zijn langen zwarten baard strijkend, herhaalt hij: „Alles in orde? Ontbreekt er geen requisiet? Willen we even nagaan, Stam?" en roepend: „Salomon!"

„Hier is hij, meneer Schelman," antwoordt met eenigszins Oostersch accent een klein man, wiens levendig voorkomen en donkere krullebol, reeds hier en daar met zilveren draden doorweven, met de zwarte oogen en krommen neus, duidelijk zijn afkomst verraden.

„Heb je alles, Salomon?"

„Alles, meneer! 'k Heb anders een heel geloop gehad, om voor 't tweede bedrijf mooie schilderijen te krijgen. 'k Heb er eindelijk twee geleend, prachtig, overbeheerlijk, maar de man wou er — bij mijn gezond — zes entrées voor hebben."

„Zóo; nu, dat moet je maar met de directie uitmaken."

Terwijl de régisseur, met zijn scenarium gewapend, de tooneelschikking opneemt en Salomon hem op den voet volgt, nadert de auteur hem en tracht zich door een zacht: Hm! Hm! bemerkbaar te maken.

„O! meneer Penner, is u daar al?"

„Ja, meneer Schelman. 't Spijt mij, dat ik de laatste repetitie niet heb kunnen bijwonen; ik kon onmogelijk."

„Enfin! u heeft er niets bij verloren: ze was miserabel, 't klapte niemendal."

Een rilling vaart door Penners leden. Groote hemel, denkt hij, er komt niets terecht van mijn stuk. Zijn gelaat teekent eenige bezorgdheid, en daarom laat de régisseur er geruststellend op volgen:

„Maak u niet beangst, meneer! Alles komt op zijn pootjes terecht; wij zeggen gewoonlijk aan het tooneel: Een slechte repetitie, een goed stuk. Voor 't spel ben ik niets bang, als 't stuk zelf maar pakken wil."

„O! meneer Schelman, wat dat betreft, ik hoop.... ik vertrouw, dat... Hm! er zit dunkt mij nogal effect in, en . . . ."

„Daar valt niets van te zeggen, mijn beste meneer Penner; 't publiek is soms zoo wonderlijk; de grootste prullen slaan dikwijls 't beste aan."

Dr. Penner begint nu ook aan de wellevendheid van den régisseur te twijfelen, maar hij antwoordt bescheiden: „V o x p o p u l i, v o x d e i."

Terwijl dit een en ander vóór op 't tooneel voorvalt, is achter en in de kleedkamers, den foyer voor de zwijgenden en in de kostuumkamer alles in de weer!

De costumier en de kleeders zijn bezig de figuranten in 't kostuum van den avond te steken, en de hoofdman der zwijgenden geeft aan enkele jonge beginners nuttige wenken, terwijl hij zijn gelaat van een dikke laag vetschmink *) voorziet.

De verschillende artisten zijn bezig met zich te kleeden. De inspiciënt heeft met de electrische schel reeds de eerste waarschuwing gegeven.

Aan elk tooneel is de inspiciënt, hoewel bij het publiek bijna een onbekende persoonlijkheid, een der hoofdraderen van de tooneelmachinerie. De inspiciënt is een soort van wrijfpaal, waaraan alles zich schuurt. Hij is de vriend van alle acteurs, want allen hebben hem noodig, maar hij is ook hun souffre-douleur, even zoo goed als hij de rechterhand der régie en tevens haar zondenbok is.

Komt een acteur te laat op, — de inspiciënt heeft niet tijdig gewaarschuwd. Is er een verkeerde opkomst gemaakt, — hij had er voor moeten zorgen. Passen de figuranten niet op hun tellen, — de hoofdman der zwijgenden wascht zijne handen in onschuld, want de inspiciënt heeft 't hem niet goed gezegd. Missen in een tooneel donder of weerlicht hun effect: 't is alweer de inspiciënt, die de natuurverschijnselen niet te rechter tijd heeft weten op te wekken.

Een goed inspiciënt is de vleesch geworden alomtegenwoordigheid. Nu eens ziet men hem langs de kleedkamers snellen, dan weer is hij plotseling bij den costumier; eer ge 't gelooft, is hij in de requisitenkamer of in den foyer, en een oogenblik later staat hij kalm bij zijn klokkenspel,

*) Blanketsel met vet vermengd.

de technische uitdrukking voor 't bord, waarop de electrische schelknoppen zijn.

Dat bord is als het ware de geheimzinnige motor, waardoor alles op het tooneel zich beweegt, werkt en geregeld wordt.

De negen kleine witte knopjes, die er op zijn, doen beurtelings in koffiekamer, kleedkamers van de eerste, tweede, en derde étage, foyer, figuranten-kamer, muziek- en artistenfoyer, de schel weerklinken, die een elk tot zijn plicht roept.

Op het oogenblik, dat ik u in de geheimen van de kleedkamers enz. wil doen doordringen, staat de inspiciënt Keeseling bij het schelbord en drukt op den knop van de kleedkamers eerste étage. Hij waarschuwt „het half uur", zooals men dat aan 't tooneel noemt.

In de enge gang tusschen de kleedkamers snelt August, de kapper, met een kam in zijn kuif gestoken, in de eene hand een friseerijzer, in de andere een blonde damespruik houdend, naar de kamer van mevrouw Drenth.

„Kom je haast, August? 'k Moet dadelijk op!" roept mevrouw Drenth, haar zwart gelokt hoofd om 't hoekje van de deur stekend.

„Dadelijk, mevrouw!"

„Maak toch voort, August! Ik kom al in 't tweede tooneel op", roept uit zijn kamer de eerste acteur, die gefriseerd moet worden.

„Oogenblikkelijk, meneer Hopkamp!"

„Wat duivel, komt die kapper dan nooit?" schreeuwt de marqué, reeds half in kostuum de gang inkomend.

„Subiet, meneer Grimmer!"

„Pardon, dat ik dérangeer," zegt de jeune premier, even in mevrouw Drenth's kamer kijkend. „August, heb je blonde knevels meegebracht?"

„Jawel, meneer Hart; ze liggen al in uw kamer."

„Ah! superber. Denk er om, dat je mij nog even een coup de fer komt geven."

„Zonder mankeeren, meneer!" antwoordt de haarkunstenaar, die met weergalooze snelheid mevrouw Drenth in eene blondine herschept.

„Augu-u-ust!!" gilt een vrouwenstem van de tweede étage. „August! we komen niet klaar. Maak toch voort."

„Henri is al boven, dames!" schreeuwt de kapper terug.

„Henri! Henri! waar zit je toch?" roepen nu verschillende vrouwenstemmen op de tweede verdieping.

„Hierzoo; ik kom al!" antwoordt de assistent-kapper uit de kamer van de jeune amoureuse, juffrouw Andrée, terwijl hij haar gouden lokken friseert.

„Jansje! mijn kleine koffer staat nog beneden," roept mevrouw Bakker, de eerste moederrol, tot haar kleedster.

„Breng mij een kop thee, Frits!" klinkt mijnheer Grimmer's basstem, en op den echten verraderstoon laat hij er op volgen: "Voor den duivel, hoor je niet: 'k heb al zesmaal om mijn thee geroepen; je weet, zonder thee kan ik niet spelen."

„Kees! Kees!" — de inspiciënt wordt door al de artisten bij verkorting zoo genoemd, — „Kees! waar zit je toch," gilt een acteur, die in een prachtig Louis XVI kostuum achter op 't tooneel komt.

„Wat is er, meneer Arends?"

„Zeg eens, Kees! moet ik in de tweede acte nu van links op?"

„Jongens ja! denk er om; op de repetitie kwam je van rechts, maar dat is veranderd!"

Intusschen nadert de eerste acteur in boeren-kostuum. Hij speelt de titelrol van Patrice Ducaine. Terwijl hij zijn kousebanden nog eens naziet, zegt hij: „Kees! luister eens."

„Ik luister," antwoordt de inspiciënt met een guitig gelaat, want hij weet al ongeveer wat Hopkamp zeggen wil.

„Zul je er om denken, Kees, dat je me in het vierde bedrijf, als ik vóór de deur word doodgestoken, goed souffleert tusschen de coulissen; ik kan die vervloekte claus maar niet in 't hoofd krijgen."

Lachend antwoordt Keeseling: „Ik zal er zijn, Hopkamp; maar neem mij niet kwalijk, ik geloof dat je heele rol er dunnetjes inzit."

„Geen wonder, ik heb ook veel te veel te leeren tegenwoordig; ik zal genoeg moeten hengelen van avond."

(Met hengelen bedoelt de acteur op den souffleur spelen.)

„Is me dat ook een rol," vervolgt mijnheer Hopkamp, „'t is een gezanik van de andere wereld."

„Wat blief je? 't Is de mooiste rol uit 't stuk."

„Nu! voor de liefhebbers, hoor! Je zult zien, ik krijg in de eerste twee bedrijven geen hand op mekaar."

„Kom, Kom! 't zal zoo'n vaart niet loopen, 't publiek mag jou veel te graag lijden."

„Nu ja," antwoordt Hopkamp gestreeld, „in het vierde en vijfde bedrijf zijn een paar goede trekjes, die misschien pakken kunnen; die zal ik dan ook van katoen geven."*)

„Kees," zegt eensklaps een vleiende vrouwenstem, en een fijn gevormd handje wordt vertrouwelijk op des inspiciënts arm gelegd. „Kees, zul je mij bijtijds waarschuwen, als ik op moet in 't tweede bedrijf; 'k heb de generale repetitie niet bijgewoond, 'k had zoo'n vreeselijke hoofdpijn van morgen; ik dacht heusch, dat ik niet zou kunnen spelen."

„Och, had je zoo'n hoofdpijn, juffrouw Andrée?" De inspiciënt lacht ongeloovig.

*) Technische term voor: met klem zeggen.

„O! fameus.”

„'k Zal om je denken, schatje,” antwoordt Kees en knijpt vertrouwelijk de première amoureuse in haar mollige wangen.

„Handen thuis, — niet zoo familiaar, hoor!” Een vinnig tikje op zijn hand overtuigt den heer Keeseling van zijn snoodheid.

„Sakkerloot, wat heb je van avond veel rood op,” is 't lakonieke antwoord van den inspiciënt, terwijl hij duim en voorvinger aan zijn jaspand afveegt.

„Meneer! 't is kwartier,” met die woorden nadert Steven, de tooneelknecht, 't mannetje voor alles.

Keeseling drukt op den knop, en de waarschuwende schel doet zich ten tweeden male in de kleedkamers hooren. Nog heeft de inspiciënt de hand aan het bord, als de marqué hem nadert en met zijn basstem zegt:

„Kees! denk er om, in 't derde bedrijf, dat je, als ik vluchten wil en 't raam uitklim, dadelijk begint te blaffen. Zet je beide handen aan den mond en blaf dan zóó: *Wau! Wau!* Weergaasch hard, hoor! want ik moet er van schrikken.”

„Wou jij me nog blaffen leeren?” vraagt Keeseling geraakt.

„Maak je niet boos, Kees! Ik zeg het alleen maar, omdat je 't op de repetitiën zoo lamlendig deedt.”

„'k Wou mijn orgaan niet bederven, Grimmer.”

Allengs komen meerdere artisten en figuranten op het tooneel. Zwijgenden in boeren- en boerinnen-kostuum, anderen in de uniformen van soldaten der Nationale Conventie treden hier en daar tusschen de coulissen te voorschijn. De hoofdman van de zwijgenden nadert den inspiciënt en vraagt: „U geeft dus het teeken, als we juichen moeten?”

„Ja!"

„En als we weer op moeten houden?"

„Ook!"

De régisseur en de tooneelmeester zijn middelerwijl bezig om de zwijgenden nogmaals hun plaats aan te wijzen en hen zoo mogelijk eenige losheid van stand te geven, want gewoonlijk plaatsen de figuranten zich in twee rijen, stijf als poppen, op 't tooneel.

„Zeg jij, tweede zwijgende links!" zegt de régisseur, „je pruik zit achterste voren."

„Sta toch niet als een stok, en je handen niet eeuwig en altijd in de zij," voegt mijnheer Stam een boerinnetje toe, dat vooraan staat.

„Stilte!" roept Schelman, want de zwijgenden babbelen onophoudelijk.

De auteur ziet alles met verwondering aan. Hij transpireert erg, en toch is het niet bijzonder warm. Hoe dikwijls hij al op zijn horloge heeft gezien, weet hij zelf niet, en hoe meer 't oogenblik nadert dat 't scherm op zal gaan, hoe meer hij zijn moed in de schoenen voelt zinken. Daar klinkt nogmaals de schel in de kleedkamers.

De alomtegenwoordige Keeseling heeft „de vijf minuten," de laatste waarschuwing voor de artisten, gegeven en loopt nu door de gang, roepend: „Tot den aanvang, dames en heeren!"

Een oogenblik daarna is hij weer op het tooneel, en, nadat hij nog even een paar zwijgenden op hun plaats heeft gezet, klinkt uit zijn mond de waarschuwing:

„Van 't tooneel!"

Ieder, die niet op de planken noodig heeft, haast zich achter of tusschen de coulissen een wijkplaats te vinden.

Elkeen is op zijn post. De brandwachts voor en achter

bij de brandkranen, de fitter bij de regulateurs van 't gaslicht, de tooneelknechts en changeerders bij de decoratiën, de souffleur in zijn hok en de inspiciënt bij 't klokkenspel.

„Klaar?" vraagt Keeseling.

Dr. Penner komt hoe langer hoe meer „en nage." De directeur is hem genaderd en vraagt beleefd: „Wil u ook in de Grillée plaats nemen?"

Dat is een uitkomst voor den jongen man, die nooit aan iemand anders dan aan zichzelven zou willen bekennen, dat hij eigenlijk met zijn figuur verlegen is, en met een zucht van verlichting neemt hij naast den directeur in de donkere Loge-Grillée plaats.

„Waar is mevrouw Drenth?" roept de régisseur. „Wat is dat nu weer; waarom is ze er niet? Ze moet in 't prieel zitten! — Mevrouw Drenth! Mevrouw Drenth!"

Die roep plant zich voort, al zwakker en zwakker, tot ze eindelijk de kleedkamers bereikt.

De inspiciënt is plotseling bij mevrouw Drenth en zegt: „Haast u toch wat! 't Wachten is op u."

„Ik kom al, Kees! Mon Dieu! wat een drukte. Kom *ik* ooit te laat? 'k Heb alleen nog maar mijn mitaines aan te doen."

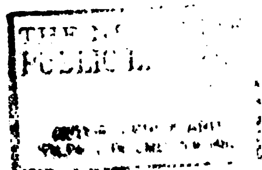
„Mevrouw Drenth!" klinkt het alweer van 't tooneel.

„Ja, ja! ik kom, ik kom!"

Als de actrice in vliegende vaart het tooneel opstormt en in 't priëel in een bevallige houding plaats neemt, is de inspiciënt al weer op zijn post en roept:

„Aan 't gordijn."

Het voetlicht wordt door den fitter opgedraaid en de machinist slaat de hand aan de koorden, die binnen eenige seconden voor 't publiek de wereld der illusiën zullen ontsluiten.

’t Klamme zweet breekt Penner uit...

Een toon uit de „timbre" voor 't orkest — en de muziek houdt op.

„Halen!" roept Keeseling; nog ééns klinkt de schel. Langzaam en statig rijst het voordoek omhoog.

In de Loge-Grillée klopt een hart tusschen hoop en vrees en ongezien van de menigte wischt Penner met zijn zakdoek langs voorhoofd en slapen.

't Eerste bedrijf is begonnen.

Alles gaat goed; de markies verschijnt in de slotpoort, de zwijgenden juichen, als de landheer zichtbaar wordt, en als hij hen toespreekt juichen ze weer, totdat Keeseling, achter in de slotgang staande, de hand omhoogheft. 't Gejuich verstomt.

De eerste acteur treedt op; bij zijn verschijnen applaudisseert het publiek.

„Hij wordt ontvangen," zegt de jeune premier, die met den marqué achter de coulissen staat.

Dr. Penner in de Grillée weet eigenlijk niet wat hij gevoelt; een bang voorgevoel strijdt in zijn binnenste tegen een zoete hoop.

De directeur wijdt geen oog aan 't spel, maar kijkt oplettend naar 't publiek.

„'t Is mooi vol geloopen," zegt hij zachtjes tot Penner.

Deze antwoordt niet, want hij zit in doodsangst over den eersten acteur, die geheel op den souffleur speelt, telkenmale een claus verkeerd zegt of verkleint, maar door uitdrukking en manieren aanvult wat hij aan woorden te kort komt. 't Klamme zweet breekt Penner uit, als hij ontdekt, dat Hopkamp minstens tien regels in eens heeft overgeslagen, en fluisterend vraagt hij aan den directeur:

„Hoe vindt u 't? Mijnheer Hopkamp laat er een massa uit."

„Maar hij geeft den zin van 't een en ander toch vrij goed terug," zegt vergoelijkend de directeur.

„Hm! zoowat, maar hij maakt ontzettende coupures, en.."

„'t Is waar, hij slommeduikelt van avond een beetje, maar.."

„Wâblief?" vraagt de auteur.

„Hij is niet op streek, hij knoeit; maar van avond is hij te excuseeren. Hopkamp heeft in den laatsten tijd ontzettend veel moeten leeren; — met de volgende voorstellingen gaat 't wel beter."

„'k Wou, dat hij dan mijn stuk ook maar geleerd had," denkt Penner met een zucht, en als hij hoort hoe Hopkamp geheel andere woorden bezigt dan in den tekst staan, gaat hem een rilling door de leden.

't Publiek evenwel merkt er niets van en luistert opmerkzaam toe.

't Is niet onnoodig om even van Penners stuk den zakelijken inhoud op te geven.

Op het oude kasteel van Marillac, in de Vendée, woont de markies Armand Gontran, een edelman van het oude régime. Geëerd en geacht door zijn pachters en boeren, leeft hij gelukkig met zijn dochter Estelle en eene oude bloedverwante, die het meisje heeft helpen opvoeden.

Estelle is verloofd aan den graaf De Barsoult, haar neef; weldra zal zij in het huwelijk treden.

In het dorp dicht bij het kasteel Marillac woont Patrice Ducaine, een eenvoudige boerenzoon, die evenwel door zijn natuurlijk verstand en aanleg boven alle anderen uitblinkt.

Eenigszins dichterlijk van natuur, is hij dikwijls een mikpunt voor den spot en de schimpscheuten van zijn makkers. Hij weet echter te handelen en de spotters te straffen, zoodat eindelijk iedereen hem acht en eert.

Als tuinmansknecht op het kasteel werkzaam, heeft hij een hartstochtelijke liefde opgevat voor zijne meesteres, „jonkvrouwe Estelle." Meer dan eens laat hij zijne genegenheid doorschemeren, maar Estelle bemerkt ze niet; zij ziet in zijne huldiging alleen het blijk van verknochtheid van een trouw dienaar.

Als Estelle zich eindelijk met De Barsoult verlooft, verteert Patrice van smart en jaloezie. Tevergeefs tracht zijne moeder hem te troosten; hij neemt afscheid van haar, zegt zijn dorp vaarwel en neemt dienst.

De revolutie van 1793 is uitgebroken; op 't schavot is 't hoofd van Lodewijk XVI gevallen, en 't schrikbewind voert krijg tegen alles wat adel heet.

Patrice Ducaine is in de gelederen van de Nationale Conventie getreden, en zijn beleid en moed hebben hem weldra tot den rang van officier doen opklimmen. Door zijne kameraden algemeen geacht, heeft hij slechts één vijand: een onderofficier, Lacroix, die zich door de bevordering van Patrice gepasseerd rekent en hem nu op alle mogelijke wijzen den voet tracht dwars te zetten.

De krijgsklaroenen in de Vendée schallen, de troepen der Nationale Conventie hebben het oude kasteel van Marillac bezet, de markies wordt met zijn dochter Estelle gevankelijk naar Parijs gevoerd, en weldra valt zijn hoofd onder de guillotine. Zijn goederen zijn verbeurdverklaard en zelfs Estelles leven is in gevaar: haar naam is op de lijst der verdachte personen gezet.

De graaf De Barsoult heeft alles aangewend wat in zijn vermogen was om haar te redden, maar zijn macht schiet te kort; hij moet zelf vluchten, wil hij niet in 't lot van den markies deelen en daarmede alle hoop op Estelles redding opgeven.

Door een gelukkig toeval ontdekt Patrice Estelle in den kerker. Hij wil tot elken prijs haar behoud en verklaart aan de Nationale Conventie haar tot zijn vrouw te nemen.

Dit middel is het eenige om haar van een verschrikkelijken dood te redden.

De Conventie doet Patrice met Estelle huwen.

Half wezenloos volgt zij hem naar de echtelijke woning. De onderofficier Lacroix benijdt hem het bezit der schoone Estelle evenzeer als zijn rang en zoekt hem bij de hoofden der Conventie in een verkeerd daglicht te stellen. 't Mislukt hem, en in een tweegevecht met Patrice wordt hij zwaar gewond.

Estelle heeft intusschen in Patrice een edelen beschermer gevonden. Hij behandelt haar niet als zijne vrouw en zegt: „Ik wilde alléén uw leven redden; uw liefde bezit ik niet, uw achting wil ik ten minste verdienen."

De Graaf De Barsoult is in 't gewaad van een dorpeling Parijs binnengekomen en heeft alles aangewend, om 't verblijf van zijne geliefde te ontdekken. Eindelijk verneemt hij wáár zij is, en dringt Patrice's woning binnen.

Doldriftig en razend van jaloezie, laat hij Patrice niet aan 't woord komen, beschimpt hem op lage wijze, en vóórdat Estelle, die in een andere kamer den strijd aanhoort, tusschenbeide kan komen, rukt hij hem den degen van de zijde en is Ducaine door den graaf De Barsoult verraderlijk doorstoken. Stervend zinkt Patrice in de armen van Estelle, die snikkend den graaf toevoegt:

„Ge hebt het edelste hart van Frankrijk doorboord. Ga, — ik blijf zijn weduwe."

Met gebroken stem zegt de stervende Patrice:

„Estelle, ik had u meer lief dan hij, want ik sterf voor u;" — en tot den graaf:

„Uw hand trof al te snel! Estelle is nooit mijn vrouw geweest; ik had haar voor u bewaard, als de appel mijner oogen."

„O! Patrice, wat heb ik gedaan, vergiffenis! vergiffenis!" roept De Barsoult wanhopig uit.

„Ik vergeef u niet, graaf! maar ik dank u. Zonder Estelle kon ik niet leven; met haar mocht ik niet. Vaarwel!"

Patrice Ducaine sterft en 't scherm valt.

Ziehier in korte trekken den inhoud van Dr. Penner's eersteling.

De eerste tooneelen zijn gespeeld en 't verdere van het eerste bedrijf loopt tamelijk goed van stapel.

Keeseling staat tusschen de coulissen en wenkt nu en dan met de hand, terwijl hij met duim en vinger knipt, als deze of gene artist moet opkomen. Maanlicht en donker komen op hun tijd en doen hun plicht. Eindelijk komt het oogenblik, dat 't uur van middernacht zal slaan. De inspiciënt wenkt, en achter op 't tooneel slaat een „changeerder" met een met leer omkleeden hamer tegen de stalen stang, die, van de zoldering afhangend, door die aanraking het geluid van een klok geeft.

Penner zit met spanning op dat oogenblik te wachten, want een treffende scène tusschen Patrice en zijn moeder volgt daarop. Onwillekeurig telt hij de slagen: Eén, twee, drie, vier tot twaalf. „Groote hemel!" roept hij, als een dertiende klokslag klinkt.

Al het bloed stolt in de aderen van den auteur. 't Is alsof hij dien slag op de stang op zijn hart voelt terugkaatsen. Hij verwacht plotseling het publiek in een homerisch gelach te hooren uitbarsten en snelt, bijna zonder

't zelf te weten, de „Grillée" uit en naar de plek des onheils. De inspiciënt is er reeds aanwezig en onthaalt den zondaar, die de klok dertien maal liet slaan, op keur van scheldnamen.

„Ezel! stommerik, je slaat te veel."

Doodkalm antwoordt de man, terwijl hij bedaard zijn pruimpje in den mond heen en weer schuift:

„Ik had nog meer geslagen, als uwé me niet gewaarschuwd had. Ik dacht, weet uwé, dat" .....

„Jij hebt niets te denken, oliekop, stommerd, uilskuiken." En terwijl Keeseling zich omkeert om weer naar voren te gaan, voegt hij er nog bij: „Was jij maar nooit op de wereld geschopt, dat was een geluk voor het menschdom. Je bent een ezelsveulen"....... Verder komt hij niet; hij verstomt, want zich omdraaiend ziet hij bij die laatste woorden vlak in Dr. Penner's onthutst gezicht, en verlegen lachend laat hij er op volgen:

„O! pardon, ik bedoelde u niet."

Gelukkig heeft het publiek de mildheid van den klokkenist niet opgemerkt, en nu nadert verder zonder ongeval het tooneel tusschen Patrice en zijn moeder: de scène, waarvan Penner zich alles heeft voorgesteld.

De artisten spelen goed, maar het publiek blijft kalm. Een zwak applausje, zóó zwak, dat 't dadelijk als een nachtkaars uitgaat, schenkt den auteur de overtuiging, dat een scène goed geschreven kan zijn, zonder daarom nog bij het publiek weerklank te vinden.

Terwijl hij in de Loge-Grillée terugkeert, zucht hij en denkt: „En van dat tooneel had ik mij juist zóóveel voorgesteld; ik vond 't zoo'n mooi slot voor een bedrijf."

Terwijl 't gordijn valt, vraagt hem de directeur:

„Wat dunkt u er van, meneer Penner?"

„Wat zegt u er van, meneer?" is met een zucht de wedervraag van den auteur.

„Hm! Hm! 't publiek neemt 't koeltjes op."

Dat vindt Penner ook en daarom zwijgt hij, totdat de directeur zegt: „Ziet u dien heer daar in de stalles?"

„Welken?"

„Dien blonden met dat spitse neusje; hij houdt zijn hoofd altijd scheef en bijt zoo zenuwachtig op de paar haartjes op zijn bovenlip."

„Bedoelt u dien met dat notitieboekje in de hand?"

„Juist; dat's de recensent van 't Avondblad, mijnheer Zuur."

„Och kom, is dat Zuur? Zijn uiterlijk is niet zoo onpleizierig als zijn pen," antwoordt Penner, terwijl hij zijn gelaat zoo dicht mogelijk tegen de tralies drukt. Hij zou wel iets hebben willen geven, als hij op Zuurs gelaat kon lezen wat 't Avondblad morgen van 't stuk zeggen zal.

„In de bovenloge zit de criticus van 't Morgenblad."

„Waar?"

„Derde loge hierover. Kijk, hij zit toevallig naast mijnheer Glanzer, die in 't Weekblad recensiën geeft."

„Is dat die blozende, met dat lichtblonde haar en dat lorgnetje op?"

„Juist, meneer Penner, — dat welgedane jongmensch is van 't Morgenblad. Zie je wel, ze spreken met elkaar."

Penner denkt: „Kon ik maar eens hooren, wat ze zeggen," en hij krijgt het eensklaps benauwd, als hij ziet, dat Glanzer tegen zijn buurman spottend de schouders ophaalt, medelijdend glimlacht en de wenkbrauwen omhoogtrekt. 't Morgenblad maakt dezelfde mimiek, en de auteur rilt.

„Ik ben erg benieuwd, wat de bladen zeggen zullen," merkt de directeur aan.

„Ik ook —"denkt Penner, maar hij zwijgt, en... transpireert.

Op 't tooneel staan Hart, de jeune premier, de eerste acteur en Grimmer te praten; ze hebben beurtelings door 't gaatje in 't gordijn gezien naar dezelfde critici, die Dr. Penner's en des directeurs belangstelling wekten.

„Zie je Zuur wel zitten?" zegt Hopkamp. „Ik krijg bepaald weer op mijn lappen; maar als hij 't me al te bont maakt, loopt hij een pak slaag van mij op. 'k Wil wel eens nader kennis met hem maken," en Hopkamp maakt de beweging van boksen.

„Als hij morgen zegt, dat jij van avond hebt gehengeld, heeft hij nog gelijk," merkt Hart aan.

„Die vergifspuwers hebben nooit gelijk," antwoordt Grimmer, terwijl hij, nog eens door de opening ziende, vervolgt: „Daar zit die vent van 'tMorgenblad ook, en dat jongeheertje van 't Weekblad. — Stel je voor: dat vergif-fonteintje durft van mij zeggen, dat ik met „de kleiss" *) spreek."

„'k Zie den verslaggever van 't Ochtendblad niet. Dat's de eenige, die er wat van weet; die heeft ten minste veel gezien," zegt Hart.

„Nu ja, jij bent dikke vrienden met hem, omdat hij jou altijd prijst," antwoordt Grimmer.

„Dat's flauw; hij is eerlijk, voilà tout," en lachend laat de jeune premier er op volgen: „Heb je gezien, hoe die Glanzer naar juffrouw Andrée zit te staren? Hij is bepaald gecharmeerd."

„'t Ochtendblad heeft ook al een slag van dien molen beet; gisteren schreef hij nog: Iedere nieuwe créatie is een lauwer te meer om 't schoone hoofd dier machtige kunstenares."

„'t Weekblad ziet bleek van verliefdheid," bromt Grimmer, en Hopkamp doet er op volgen:

*) „Kleiss", technische term voor gezwollen, onnatuurlijken toon.

„Zuur heeft het altijd over Andrée's slecht Hollandsch; die is eeuwig in de contramine."

„Dat is zoo zijn tactiek: alles wat een ander mooi vindt, keurt hij af. Zoodoende staat hij alléén in zijn oordeel, en dan zegt 't publiek: dat's een knappe vent," bromt de marqué, terwijl hij zijn oog nogmaals voor de opening houdt.

„'t Publiek is kalm; 't stuk pakt nog niet erg, vind je wel, Grimmer?" vraagt Hart.

„'t Is geen stuk; — 't heele ding is een lor," antwoordt Grimmer, die uit zijn humeur is, omdat hij geen hand op elkaar krijgt. *)

Gelukkig hoort de auteur die afdoende critiek niet.

„Tweede bedrijf, dames en heeren!" roept de inspiciënt achter bij de kleedkamers.

Dr. Penner is in spanning; op dat tweede bedrijf bouwt hij nu al zijn hoop en verwachting. Er komen treffende tooneelen in tusschen den ouden markies, de boeren en de geweldenaars der Revolutie, die de Vendée overstroomen. Een treffende afscheidsscène tusschen De Marillac en De Barsoult m o e t z. i. effect maken.

De dames Andrée en Drenth, zoowel als de heeren acteurs, die dit tooneel dragen, spelen waarlijk goed. In de schouwburgzaal heerscht ademlooze stilte, en als de scène geëindigd is, begint het publiek te applaudisseeren. De auteur schept moed.

Helaas! 't applaudissement gaat niet door; 't wordt gebroken door de opkomst van mevrouw Bakker.

Men chuteert in de zaal, om te kunnen hooren, wat de eerste moederrol zegt, en de handen komen weer in rust.

*) Applaus.

„Dat doet ze waarachtig nu altijd," zegt verontwaardigd de régisseur tot Stam, die naast hem tusschen de coulissen staat; „als zij maar eenigszins kan, coupeert ze 't applaus voor mevrouw Drenth."

Lachend antwoordt Stam: „Ja! Ja! dat kennen we. Mevrouw Bakker kan niet goed velen, dat mevrouw Drenth of juffrouw Andrée succes heeft; daarom komt ze dan ook te vroeg op."

„Och! die vrouwen zijn altijd jaloersch op elkaar," bromt schouderophalend Schelman.

Penner, die bij 't hooren van 't beginnend handgeklap herademde, voelt door 't chuteeren al zijn moed in de schoenen zinken.

De directeur wordt knorrig en verlaat de loge, om achter de coulissen met den régisseur een paar woorden te wisselen.

„'t Gaat er niet glad in, Schelman," zegt hij gemelijk.

„Neen, mijnheer, 't pakt niet."

„Dat heb je er nu van, als je oorspronkelijke stukken geeft. 't Kost altijd geld. 't Is een miserabele risico; eigenlijk gekheid om het te doen. Geef vertalingen van Sardou, Dumas, of een klucht van Von Moser, — dan weet je bijna zeker, dat je geld verdient."

„Dit stuk kost veel geld aan decoratief en kostuum," antwoordt Schelman.

„'t Zal mooi zijn, als we de kosten er uithalen, Schelman! Je moet maar vast eens nadenken, wat we er tegen kunnen zetten, als 't ding valt."

„Marmeren beelden, ijskoude harten," — dat maakt altijd nog wat, meneer!"

„Hm! 't publiek wil nu weer eens lachen."

„Dan maar „Inkwartiering" of „De reis naar Spa."

„Enfin! kijk maar eens wat het beste past met de rol-

verdeeling; als 't kan, wou ik graag met den troep doubleeren. Geef hier een blijspel, dan gaan we met „Demimonde of Dora" op reis; want ik heb nu al 't land aan dien Patrice Ducaine van Dr. Penner. A propos, die „oome" zit te kijken als een uil in doodsnood."

„Hij is nog groen," zegt vergoelijkend de régisseur.

Als 't gordijn aan 't slot van het tweede bedrijf valt, blijft het publiek zeer matig in zijn bijvalsbetuigingen, en Dr. Penner wou, dat hij ergens anders was.

Voordat het derde bedrijf begint, heerscht er op 't tooneel een onbeschrijfelijke verwarring.

Van alle kanten komen zwijgenden in uniformen der Nationale Conventie. Jacobijnenmutsen steken scherp af tegen de witte hoofden der vrouwen, geweren en sabels kletteren, en een steeds luider wordend gegons van stemmen noodzaakt den régisseur den „zwijgenden" toe te duwen: „Houdt toch jelui snaters daarachter."

Keeseling vliegt heen en weer met zijn onafscheidelijk boek in de hand en wijst den figuranten hun plaatsen aan.

Schelman en Stam stellen het tableau.

„Alloh, hier Robespierre! Zet toch niet zoo'n nuchter gezicht. Blijf staan, lummel; recht! met je beenen."

De tijger der Fransche revolutie, door een makken Amsterdamschen kruier voorgesteld, grinnikt en pruttelt tot St. Just, die naast hem figureert: „Dat moet je nou alles voor dien eenen schelling slikken."

Stam is met 't tableau gereed; hij wil juist weggaan, als Hopkamp, nu in plaats van in boerenkostuum in officiersuniform, hem nadert en zegt:

„Stam! zet asjeblieft die kerels wat op zij, anders kom ik volstrekt niet uit."

„Terrrug! achterrruit daar," roept Schelman. „Hier, loeris, pak je geweer dan toch beter aan," en vrij hardhandig verbetert hij, bij een zwijgende, de houding van diens geweer. „Is 't zoo naar je zin, Hopkamp?"

„Ja, maar die eene vent nog wat links, of achteruit."

„Jongens, Hopkamp, dat's Robespierre, dat kan niet;" en tot den figurant gewend, vervolgt Schelman: „Ga dan nog een klein beetje links.... Zoo! — Wat weerga, pruim jij? Als de dit en dat die pruim uit je mond. — Heb je 't ooit beleefd — een Robespierre, die pruimt! — Kees!"

„Wat blieft u?"

„Denk er om, dat je juist op tijd den roffel geeft."

De inspiciënt knikt, terwijl hij een trom op een laag bankje zet en 't boek er naast legt. Een jongmensch staat bij hem met de trommelstokken in de hand en luistert met open mond, als de alomtegenwoordigheid des tooneels hem onderricht: „Zoodra Grimmer zegt: burger Armand, — Gontran, ci-devant markies van Marillac! — begin je te roffelen en je houdt eerst op, als ik wenk."

„Best, meneer," antwoordt de jonge man, terwijl hij even pianissimo roffelt.

„Alles klaar!" roept Schelman.

„Van 't tooneel dan!"

Voordat de inspiciënt den vinger op den schelknop leggen kan, roept een stem gedempt en haastig: „Stop even!"

„Wat is er nu weer?" vraagt Schelman knorrig.

Hijgend en blazend zegt de costumier, terwijl hij met een bonten zakdoek zich het gelaat afwischt:

„Meneer Schelman wil u eens even beneden komen: een van de zwijgenden maakt een leven als een oordeel in de kleedkamer."

„Waarom?"

„Hij is al tweemaal de straat opgeloopen in zijn pak van Nationale garde; — we hebben werk om hem met zijn vieren te houden.

„Is hij dan . . . ?" Schelman tikt met zijn wijsvinger op het voorhoofd.

„Neen, meneer, maar hij is boven zijn theewater; ik heb al tegen den hoofdman van de zwijgenden gezegd, dat hij zulk volk niet weer mee hoeft te brengen en dat 't een schandaal is — en . . . .

„Haal dan een politieagent en laat hem de deur uit zetten . . . ."

„Hij zegt, dat hij voor een schelling per avond geen knappe menschen kan krijgen en . . . ."

„Wat duivel! haal een diender. — Van 't tooneel!"

„Maar meneer hij ruïneert het heele kostuum, hij heeft al met zijn witte slobkousen in de goot gelegen en . . . ."

„Trek ze hem dan uit. — Alloh! — Alles klaar?" —

„Trek ze hem dan uit . . . mooie dingen! Trek nou zoo'n razenden Roeland die dingen eens uit, als hij niet wil. — Hm! 't is ook een schandaal zooals ze de menschen tegenwoordig betalen. Wie wil er nou voor een schelling per avond doodliggen of voor gek spelen; 't is een mooie boel," pruttelt de costumier, terwijl hij zich verwijdert — en tot Salomon, die achter het tooneel bezig is om eenige requisiten voor het volgende bedrijf gereed te leggen, vervolgt hij, zichzelven opwindend: „Hij (nl. de régisseur) meent de wijsheid in pacht te hebben, maar hij moest zelf maar eens van zoo'n kerel met polkahaar en een uitgeschoren nek een fatsoenlijken Jacobijn of soldaat moeten maken — dat's een hondenwerk . . ."

„Je hebt het hard; voorwat doe je t'?" lacht Salomon, als de booze costumier zich verwijdert.

„Alles klaar?" vraagt Schelman nog eens.

„Ja!"

„Halen dan!"

Keeseling drukt op de schel voor 't gordijn, en 't derde bedrijf is begonnen.

Bij 't zien van het tableau, de uniformen en leden van het schrikbewind klinkt boven van de hoogste rangen een langdurig applaus, en als de „Marseillaise" en 't „Ça-ira" gespeeld worden, beginnen de engelen te juichen en mee te zingen.

Alleen 't applaus vindt weerklank in parterre en loges.

Penners gelaat klaart op; de directeur komt weer in de „Grillée" en zegt: „Dat bevalt de lui. — 't Derde bedrijf pakt," vervolgt hij eenige minuten later, als het publiek herhaaldelijk bij verschillende tooneelen zijn tevredenheid te kennen geeft.

De auteur waagt het nu een blik op de toeschouwers te slaan; hij voelt al zijn hoop herleven, als hij de aandachtige physionomieën ziet, en een zucht van verlichting ontsnapt zijn borst, als aan 't einde van het bedrijf de spelers teruggeroepen worden.

„Halen! Halen!" schreeuwt Schelman, achter de tweede coulisse staande.

't Gordijn wordt weer opgehaald, de artisten buigen, — en 't applaudissement houdt aan, als 't scherm weer zakt.

Het handgeklap wordt onstuimiger.

„Halen! Halen!" roept de régisseur nogmaals.

Ten tweeden male wordt het bedrijf teruggeroepen.

't Is pauze, en in de directiekamer zitten directeur en schrijver te praten.

Terwijl hij Dr. Penner een sigaar aanbiedt, zegt de directeur:

„Als 't zóó doorgaat, is uw stuk gered."

„God geve het," denkt de ander in stilte.

„Zal u ook iets gebruiken, meneer Penner?"

„Alleen een glas water, als ik u verzoeken mag."

Intusschen komt Schelman binnen en vertelt:

„Ik ben eens even in de zaal geweest: 't stuk doet het wel."

Penner wordt rood van pleizier en zegt bescheiden: „Ik geloof bepaald, dat er wel climax in mijn stuk zit; de twee laatste bedrijven zijn mijns inziens de beste."

In den foyer der artisten bespreekt men onderling het stuk, of praat over koetjes en kalfjes.

Mevrouw Drenth, die een geheel bedrijf rust heeft, bij de tafel zit en een borduurwerkje maakt, vraagt aan Grimmer:

„Wat zeg je nu van zoo'n rol, als ik heb? C'est pour rire, hé! Een heele acte stilzitten en dan nog niets dan een paar clausen aan 't slot."

„'t Is geen rol, 't is een vod, net als de mijne."

Op de canapé zit de jeune premier tusschen de dames Andrée en Bakker.

Zeer fideel slaat Hart zijn arm om Andrée's taille en neuriet:

„Ach! nur ein einziges Mal,
Süsses Liebchen, komm!
Tanz mit mir im fürstlichen Saal;
Süsses Liebchen, komm!"

En als deed hij het om mevrouw Bakker niet jaloersch te maken, omspant hij ook haar omvangrijk midden met de woorden:

„Zartes Liebchen, komm!"

„Schei uit met je flauwiteiten, Hart!" Knorrig staat mevrouw Bakker op en vervolgt: „Zorg liever, dat je me

in het laatste bedrijf „de wacht" *) goed geeft. Op de repetitie heb je . . ."

„Zwijg, vermetele! Mijn woorden, mijn gulden woorden zijn minstens even goed als die van dien pennelikker."

„Een mooi ding! Hoe kan ik spelen, als jij „de wacht" niet geeft?"

Aan de piano in den foyer zit juffrouw Renker, de ingénue, en speelt zachtkens den Boccaciomarsch, en tegen het instrument geleund staat Hopkamp bij haar malligheid te maken.

Voor den grooten spiegel poseert de acteur, die voor den graaf De Barsoult speelt, en keurt zijn toilet.

„Ja, je ziet er kranig uit," roept Hart hem van de canapé af toe. „Geef je nu een rondje?"

„Vierde bedrijf, dames en heeren!" klinkt buiten Keeselings stem.

Met een veel geruster hart herneemt de auteur zijn plaats in de Loge-Grillée, en de directeur is veel spraakzamer geworden.

't Publiek applaudisseert, als 't scherm opgaat, en de directeur zegt: „'t Doet me toch pleizier, dat ik eens weer een oorspronkelijk stuk op 't répertoire heb."

In 't vierde bedrijf is de handeling levendig en de marqué heeft er veel in te doen.

Aangemoedigd door het genoten applaus, spelen allen met meer animo, en als het tooneel komt, waarin de verrader vluchten wil, blâft Kees achter de schermen, dat 't een lust is om te hooren.

„Vervloekt! — die hond — ellendig beest, ik zal je den

*) Technische term voor het woord, waarop de andere acteur of actrice moet invallen.

nek omdraaien!" zegt Grimmer, zoo barsch mogelijk.

Patrice stormt naar binnen en roept:

„Ha! tref ik u eindelijk, ellendeling! Nu zult ge uw loon ontvangen. Verdedig u!"

De degens kruisen zich, het tweegevecht begint. 't Gekletter der wapenen brengt in de schouwburgzaal een diepe stilte teweeg.

Al vechtend wijkt Grimmer terug en zegt zachtjes tot zijn tegenstander:

„Houd een beetje rechts aan, Hopkamp! Dan kan ik mooier vallen!" en luid: „Ik vrees uw degen niet, burger Patrice!"

„Hou je goed, ouwe jongen!" schreeuwt eensklaps een stem boven van 't schellinkje.

Penner verbleekt, maar de directeur merkt lachend aan: „Ze spelen boven mee; dat is altijd een goed teeken."

Eindelijk is de marqué midden op 't tooneel en onder 't schermen zegt hij zachtjes en onverstaanbaar voor 't publiek:

„Toe nu maar!"

Patrice stoot toe, en zieltogend zinkt de verrader op de knieën; hij kromt zich een paar malen als een worm, drukt de hand op 't hart, verdraait de oogen verschrikkelijk, rochelt alleronnatuurlijkst en ploft eindelijk met een doffen slag geheel neer. Een donderend applaus van alle rangen en een vreugdegebrul van de engelen uit den hoogen doet zich hooren.

De vierde acte wordt driemaal teruggeroepen, en als 't gordijn voor de laatste maal valt, reikt de directeur Dr. Penner de hand en zegt:

„Ik feliciteer je! 't Stuk pakt."

Terwijl de decoratie voor het vijfde bedrijf wordt gesteld, staat de souffleur met mijnheer Hopkamp te praten.

„Je souffleert allerellendigst van avond, Smits; je moet mij beter bijhouden."

„Maar, meneer Hopkamp, ik kan toch niet schreeuwen."

„Dat niet, maar je moet me beter vóór zijn. Denk er om: 'k weet van de laatste clausen geen steek af; als je me goed bijhoudt, geef ik je een grogje."

„'k Zal mijn best doen, meneer!"

„Plaats daar!" roept de inspiciënt, en een paar tooneelknechts komen met een stuk decoratief aansleepen.

„Geeft acht, dames en heeren!" waarschuwt Keeseling; „'t is nog nat; denkt om je kostumes."

„Dat's heet van de naald," zegt de décorateur, die even komt kijken, of 't stuk decoratie goed past.

„Jelui bent ook eeuwig en altijd te laat klaar."

„Dan moet jij 't ook maar bijtijds opgeven, Kees! 't Is jou schuld, dat 'k mij halfdood heb geschilderd op dat ding."

„Van 't tooneel!" roept de inspiciënt en snijdt daarmede alle verdere woordenwisseling met den decoratieschilder af.

In 't vijfde bedrijf stijgt de tevredenheid van het publiek tot het hoogste punt, en Schelman zegt handwrijvend tot Stam:

„'k Had het niet gedacht, dat het stuk het zou doen. Goddank, dan hebben we eens een poosje rust met studeeren."

Patrice Ducaine, bijgehouden door den souffleur en gesteund door Keeseling, die achter de coulissen souffleert, overtreft zichzelven in de laatste tooneelen.

Estelle en De Barsoult spelen volgens Penner „verrukkelijk" en als de edele, zelfopofferende Patrice, door 't staal van den graaf getroffen, stervend in Estelle's armen

zinkt, voelt de auteur, dat zijn oogen vochtig worden.

„Estelle, ik sterf. — 'k Heb u meer lief—ge—had dan hij. — Mijn bloed — mijn leven — was u ge—wijd. Vaarwel" — zegt afgebroken de gewonde.

Sotto-voce vraagt Estelle: „Pas een beetje op mijn japon, hé," en bijna knorrig: „Hopkamp, kijk dan toch uit, je staat er op!" Daarna luid: „Edele man, dierbare vriend!"

Terwijl hij zijn voet wegtrekt, richt de stervende Ducaine zich voor 't laatst op in Estelle's armen, en aandoenlijk klinkt het van zijn lippen:

„Ik v e r—g e e f u niet, graaf; ik d a n k u. Zon—der Es—telle kon ik niet leven, mèt — haar mocht ik niet. — Vaarwel." — Een laatste stuiptrekking, en als een zoutzak valt de eerste acteur ineen.

„Dood!" zegt dof de graaf en verbergt het gelaat in de handen.

„Bravo! Bravissimo! Bravo!" klinkt het van alle rangen; 't handgeklap is oorverdoovend, 't scherm valt en het publiek staat al applaudisseerend op.

„Halen!" schreeuwt Keeseling.

Onstuimig worden de toejuichingen, als 't gordijn weer opgaat en de spelers hun buiging maken.

Penner zwemt in zaligheid!

Daar klinkt plotseling uit het parterre de roep: „De schrijver voor! Penner voor!"

„De auteur! de auteur!" roept men uit loges en balkons

Eindelijk roept het publiek unaniem:

„Penner! de schrijver, de auteur! Bravo! bravissimo, de auteur!"

Een ware storm van toejuichingen is losgebarsten.

Dr. Penner weet niet meer of hij leeft, waakt of droomt.

„U wordt geroepen," zegt de directeur, haastig de Grillée binnenkomend; en hem bij de hand vattend, trekt hij den jeugdigen auteur op 't tooneel.

„Neen! neen!" roept Penner angstig, „laat mij hier blijven; ik wil niet." En hij doet pogingen om weg te komen.

„Gekheid. Je zoudt me 't heele succes bederven." Stevig houdt de directeur zijn prooi bij de hand en roept:

„Halen! Halen!"

't Gordijn gaat weer op; en Penner voelt nog, dat de directeur zijn hand loslaat; hij ziet nog, hoe hij ijlings wegloopt, en dan ziet hij niets meer dan een vlammenrij: het schitterend voetlicht.... en een verwarde massa hoofden, hoeden, opgetogen gezichten, monden die schreeuwen en oogen die hem aanstaren, handen die in beweging zijn. Hij hoort de bravo's en 't handgeklap, alles draait en duizelt hem voor de oogen.

Onwillekeurig, nauw zichzelven bewust, buigt hij, en als hij zich weer opricht, is alles verdwenen en staart hij verwonderd het grauwe doek aan, dat hem van zijn bewonderaars scheidt.

Vijf minuten later zit de auteur met stralend gezicht en een verruimd hart in de directiekamer. Régisseur en directeur drukken hem de hand, en een oogenblik daarna knalt een kurk van een flesch Moët & Chandon en zegt de directeur, zijn glas opheffend:

„Meneer Penner! op 't schitterend succes van „Patrice Ducaine!"

IN EEN ACHTERBUURT.

I.

Eens voor langen tijd, scheen de zon op een morgen zoo heerlijk en warm, en de lucht was rein en klaar.

Op een seringeboom in den tuin van een heerenhuis zat een vogeltje en zong: „Waarheen? Waarheen?"

't Was een lied van liefde en lust, want 't wilde zijn nestje bouwen. 't Vogeltje brak met zijn snavel een klein takje uit den bloementros en vloog er mede weg. — Ver weg! over de daken.

Op een ouderwetschen gevel in een achterbuurt bleef het zitten rusten, want 't was zoo ver naar buiten.

Daar verloor het zijn takje!

„Weg! Weg!" zong de vogel en keek het na.

Het rijsje viel langs den gevel naar beneden, veel vensters voorbij, begon te draaien, eerst langzaam, toen sneller, al sneller en bleef eindelijk liggen op een ouden, met dun gras begroeiden muur, die twee kleine open plaatsjes van elkander scheidde.

'tVogeltje zag het vallen en zong: „Weg! Weg! Daar is het te eng en te donker, daar zoek ik het niet op. Laten de musschen het daar vandaan halen," dacht het en vloog terug naar den tuin; daar waren rijsjes genoeg.

De musschen nemen geen seringetakjes voor hun nest; ze vinden hooi en stroo genoeg, en daarom bleef het liggen.

De goede, oude Zon, die alles op aarde verwarmt en verkwikt en geen harer kinderen vergeet, vergat ook 't takje niet, en 't kleine zaadje wat het droeg.

Zij zocht het des middags op, tusschen de hooge gevels, en koesterde het eenige uren met haar warmste stralen.

Zóó deed de zon eenige jaren lang, en eindelijk was het rijsje een boompje geworden, nauw een paar el hoog, maar toch waren er eenmaal, in de Mei, bloesems aan en lachte de zon over het verloren kind, dat zij zoo goed had bewaakt en verzorgd.

De bewoners van de twee huizen, die aan weerszijden van den muur stonden, hadden 't boompje nauwelijks opgemerkt; de meesten hunner toch hingen waschgoed of kleederen te drogen voor hunne ramen, of hadden geen oog voor den bloementros, die op den ouden muur was ontloken.

Alleen een oude vrouw, die altijd voor haar venster er vlak tegenover zat, had de sering gezien en zich dagelijks over de bloem verheugd, die haar, als ze door den wind bewogen werd, vriendelijk scheen toe te knikken. Ze was haar als een goede bekende, die belangstellend in haar kamertje keek, zoolang ze kon, en ieder jaar getrouw terug kwam, als om zich te overtuigen hoe het haar ging. Zij hield zooveel van bloemen, die oude ernstige vrouw, en toch had zij er zoo weinige op haar levenspad zien bloeien.

Juffrouw Revers, zóó heette zij, was weduwe; haar man, die schrijver op het stadhuis was geweest, werd, nadat zij eenige jaren gelukkig met hem had geleefd, teringachtig. Hij sukkelde langen tijd en stierf eindelijk in haar armen, terwijl hij de woorden: „Dank, beste vrouw, dank!" fluisterde.

Daar stond zij alléén op de wereld, alléén met haar zoontje, een zwak, tenger kind.

't Was onder verschrikkelijke smarten ter wereld gekomen; maanden lang had het tusschen leven en dood gezweefd, maar zij, die om zijnentwille op den drempel der eeuwigheid had gestaan, had hem opgekweekt, verzorgd en verpleegd als een teere bloem en hem behouden.

Het lachte reeds zoo vroeg, dat blonde kind, en 't moederhart zwol van vreugde bij dien lach, door haar als voorbode van leven en gezondheid beschouwd.

't Scheen wel, alsof naarmate de levenskrachten van den vader afnamen, die van 't kind grooter werden, en toen zij eindelijk diep bedroefd haar braven man de oogen sloot, was Willem een jongen van vijf jaren, die wel is waar tenger en bleek, maar toch gezond was.

Kommerlijk had zij toen vele jaren geleefd, gewerkt en gezwoegd, om voor haar en haar kind het noodige levensonderhoud te verdienen. Moed en kracht begaven haar niet, en ze verdiende door naaldenarbeid zooveel als noodig was, om hem, haar schat, haar oogappel te verzorgen en..... te vertroetelen.

Ja! vertroetelen, dat deed zij. Zij leefde alléén in en voor hem. Wanneer de buren of bekenden soms zeiden: „Juffrouw Revers, je verwent den jongen, je maakt hem te week, 't wordt nooit een flink man," zuchtte zij en antwoordde:

„Och! hij is zoo teer, zoo zwak, — net zijn vader!"

Nauwelijks jongeling trof een zware ziekte haar Willem en hield hem maanden lang aan 't ziekbed gekluisterd, en zeker zou hij gestorven zijn, wanneer zijn moeder zich niet in een engel van goedheid en zelfopofferende liefde had veranderd en hem met bijna bovenmenschelijke inspanning had verpleegd.

Hij genas.

Is 't wonder, dat zulke omstandigheden er toe leidden, om die twee menschenharten onafscheidelijk te verbinden?

Willem beloonde haar liefderijke zorgen door een meer dan gewone gehechtheid. 't Was in waarheid alsof een deel van zijn innerste i k belichaamd was geworden en aan zichzelf al de diensten bewees, die slechts de eigenliefde verlangen kan. Die belichaming was zijn moeder!

Voor den handwerksstand was hij, hoewel gezond, toch te zwak, en daar hij van zijn jeugd af aan eenig talent voor teekenen had getoond, was hij lithograaf geworden en verdiende langzamerhand zooveel, dat hij, op zijn beurt, zijn moeder kon onderhouden, want helaas! zijzelve was niet meer geschikt om te werken. De voortdurende arbeid vooral bij lamplicht, had hare oogen verzwakt en de oude dag maakte het niet beter.

Elke gedachte, die Willem voedde, deelde hij met zijn moeder; zij was zijn alles en op haar richtte hij 't brandpunt van zijn liefde. Zij was voor hem de wereld, — 't al. Met duizend kleine zorgen omringde hij de oude vrouw, en 't was hem een genot, wanneer hij een harer kleine wenschen voorkomen kon.

De groote gemakkelijke leuningstoel, waarin zij dagelijks voor het venster zat te breien, de warme wintermantel, die netjes opgevouwen in de kast lag, de kleine pen-

dule, die zoo gezellig op de tafel stond te tikken, in één woord, dat zekere comfort, dat in het kamertje heerschte, 't was enkel en alleen een vrucht van zijn kinderlijke liefde.

Soms zat hij thuis nog 's avonds laat op steen te teekenen, en als de oude vrouw dan met een bezorgd gelaat bij hem kwam staan en zachtkens verwijtend zei: „Jongen, Willem! schei er uit; je zult je oogen bederven, — neem een voorbeeld aan mij," sloeg hij den arm om zijn moedertje, kuste haar rimpelige wangen en antwoordde: „Geen nood, moeder! Ze zijn nog jong!"

Dan schudde zij wel is waar 't hoofd, maar zweeg en was gelukkig, innig gelukkig, want ze wist immers waarom hij zoo laat werkte.

Dikwijls keek de oude vrouw, terwijl zij zat te breien en Willem, over zijn steen gebogen, zwijgend teekende, — hem aan, en duizenderlei gedachten doorvlogen haar brein, als haar blik daarna het kleine kamertje monsterde.

Dáár had hij ziek gelegen, haar lieveling, dáár in die donkere bedstede met die groene gordijnen. Dáár voor 't venster had hij 't eerst opgezeten. Boven de tafel hing zijn eerste teekening, tegenover den schoorsteen de allereerste proeven van zijn graveernaald. Alles sprak haar van hem en ieder eenvoudig meubelstuk had voor haar eene geschiedenis.

Soms rustte haar oog op een klein photographieportretje, dat op het gladhouten kastje, Willems kastje, stond. 't Was een jeugdig, frisch meisjesportret, — dat van buurmans Klaartje. Zij had het eenmaal aan Willem vereerd, toen zij voor 't eerst was gephotographeerd.

Klaartje en Willem waren als kinderen heel veel te zamen geweest. Ze hadden gelachen, gestoeid, elkaar ge-

kust en geplaagd, totdat Klaartje veertien jaren was en de ouderlijke woning verliet. De mandenmaker, haar vader, had een huis vol kinderen en niet meer dan zijn dagelijksch brood. 't Was dus, zijns inziens, slechts billijk, dat de oudste „onder de menschen" ging.

Willem weende tranen met tuiten, toen zij vertrok, maar 't waren echte jongenstranen, want ze droogden even gauw op als ze ontstonden en lieten geen sporen na.

Wanneer juffrouw Revers dat meisjesportret beschouwde, gevoelde zij iets vreemds, iets wonderlijks. Ze wist eigenlijk zelf niet wat, maar 't kwam haar bijna voor, alsof ze Klaartje niet zoo recht mocht lijden. Waarom, dat wist ze zelf niet. 't Meisje was altijd lief en hartelijk voor haar geweest. In den beginne had ze zelfs veel van haar gehouden, maar later, toen zij Willems neiging voor 't meisje bespeurde, verkoelde haar genegenheid voor Klaartje. Hoe en waardoor, daarvan kon ze zich geen rekenschap geven. Ze gevoelde iets, dat ze niet noemen kon. Welk gevoel was het? — Wie zal het zeggen! 't Scheen haar toe, alsof Klaartje wederrechtelijk een deel van Willems genegenheid had veroverd; alsof hij zijn moeder te kort deed, door veel van zijn speelnootje te houden. Misschien lag er een zeker egoïsme in juffrouw Revers' overgroote liefde voor haar zoon. Ze wilde hem allééén hebben..... haar Willem, — en toch! hoeveel zelfopoffering had zij niet getoond, en hoe dikwijls had zij niet bewezen, dat alleen zijn geluk het hare was.

Wonderlijk moederhart, wie kan u doorgronden!

Dikwijls was het alsof hij haar geheimste gedachten verstond, want als ze bij elkander zaten, zag hij soms plotseling van zijn werk op en knikte haar vriendelijk toe. Dan ontmoette zijn oog het hare, en innig gelukkig en

tevreden gevoelde zich de oude vrouw bij dien warmen blik. Zonder een enkel woord te spreken, hadden beiden elkander in zulk een oogenblik zooveel gezegd.

Kalm en tevreden vloden eenige levensjaren voor moeder en zoon heen. Niemand bekommerde zich over de stille rustige menschen, die slechts door en voor elkander leefden.

't Was anders een vrij onrustige buurt, waar zij in woonden. De twee huizen, die grauw van ouderdom tegenover elkander stonden, waren dicht bewoond. Een timmerman had van het eene het onderste gedeelte tot werkplaats ingericht, terwijl in het andere onderstuk de mandenmaker zijn tenten had opgeslagen.

Verscheidene gezinnen, allen uit den geringen ambachtsstand, bewoonden de overige verdiepingen; en de kleine open ruimte, die de huizen van elkander scheidde, was de verzamelplaats der verschillende vrouwen, die er waschten en schrobden, hun kleine geschillen beslechtten, of elkander de nieuwste nieuwtjes uit de buurt mededeelden.

Juffrouw Revers en haar zoon evenwel werden door allen met een soort van onderscheiding behandeld, eigenlijk omdat zij zich met niemand bemoeiden, niemand overlast aandeden en daardoor hun meer fatsoenlijke afkomst bewezen.

Bijna onopgemerkt leefden zij voort, totdat een kleine gebeurtenis eene verandering in hun stil, eenvormig leven bracht.

Buurmans Klaartje was weer thuis gekomen. De familie buiten, waar ze geleidelijk, in de vier jaren dat ze er diende, tot „bonne" was gevormd, vertrok naar 't buitenland, — en zij kwam weer bij vader en moeder.

Willem wist van hare terugkomst niets, maar op een avond stond hij plotseling tegenover haar.

Was dat Klaartje? Hij kon zijn oogen nauw gelooven. Wat was ze mooi geworden! Hoe krulde dat volle donkerblonde haar langs de blozende wangen. Hoe lachten die blauwe oogen, als zij sprak, en hoe schitterden de witte tanden tusschen de kersroode lippen.

„Dag, Willem," zei ze vriendelijk.

Hij was een oogenblik verlegen blijven staan. Zijn oogen zochten als vanzelf die van het meisje. — Uit die zachte blauwe kijkers lachte hem een jeugdige, eenvoudige, onbedorven ziel tegen.

De ondergaande zon gluurde nog even over het muurtje, als wilde zij zich overtuigen, dat het paartje elkander wel goed begreep; daarom kleurde zij met haar laatste stralen Willems wangen zóó, dat Klaartje het zag. — Aardige oude zon! ook Klaartje hebt ge met uw scheidend licht een roosje op de koonen getooverd, of — was het alleen de weerschijn van Willems gelaat, die haar deed blozen?

„Dag, Willem," had zij herhaald.

„Dag, Klaartje," was zijn antwoord geweest.

Toen zei geen van beiden iets.

Ze stonden op 't plaatsje bij den muur, onder het seringeboompje, dat voor de eerste maal bloeide.

Ze keken elkander een oogenblik zwijgend aan; eindelijk vroeg Willem:

„Klaartje! hoe lang ben je weg geweest?"

„Vier jaren!"

„Is 't al zoo lang?"

„Ja!"

„Dan ben je nu achttien."

„En jij één en twintig."

„Dan ben je nu geen kind meer," zei Willem naïef.

„En jij ook niet," antwoordde Klaartje, terwijl ze hem lachend in de oogen keek.

„Wat ben je mooi geworden, Klaartje!"

„Vind je?"

„Nu spelen we geen krijgertje meer!"

„Neen! we zijn er te oud voor," en 't meisje lachte hartelijk, toen ze dat zei.

„Heb je nog wel eens aan mij gedacht, Klaartje?"

„En jij aan mij?"

Weer zwegen beiden een oogenblik, en onwillekeurig vatten ze elkanders handen, terwijl ze elkaar in de oogen zagen.

„Klaartje!"

„Willem!"

„Mag ik je een zoen geven, zooals vroeger?"

„Neen!"

„En waarom niet?"

„Omdat we geen kinderen meer zijn!" — en weg was ze, in huis.

Willem keek haar peinzend na en ging naar zijn woning.

„Met wie sprak je beneden?" vroeg zijn moeder.

„Met Klaartje van den mandenmaker. Zij is weer thuis."

„Zoo!" — Meer zei juffrouw Revers niet op dien avond.

Drie harten klopten dien nacht onrustig in 't oude huis, — twee jonge en één oud.

Een jaar later.

't Is avond. Weer bloeit de sering; bijna heeft ze uitgebloeid, maar toch hechten nog enkele bloesems aan de dunne stengels.

Weer staan buurmans Klaartje en Willem bij den

muur, maar ze spreken geen woord. Willems hand is om Klaartjes middel geslagen, en haar hoofd rust tegen zijn borst.

Klaartje snikt.

Willem drukt haar vaster aan zijn hart en brengt eindelijk de woorden uit:

„Voel je nu wel, Klaartje, waarom 't niet kan zijn?"

„Neen! Neen!" snikt het meisje.

„Zij weet er niets van, liefste. Ze vermoedt zelfs niet, dat er tusschen ons iets bestaat. Ach, God! Klaar, snik zoo niet, — 't breekt mij 't hart. Heb medelijden met me: je weet niet, wat ik lijd. Och! moeder is in den laatsten tijd zoo zwak geworden; ze heeft mijn hulp zoo noodig. 'k Gevoel het, zij kan mij niet missen, 't zou haar dood zijn."

Klaartje ziet met betraande oogen tot Willem op en zucht.

Willem strijkt zachtkens met zijn hand over haar lokken en fluistert:

„Maar ik zal je blijven liefhebben, Klaartje! zoolang als ik leef, en..... zul jij nog eens aan mij denken?"

„Ja, Willem! Ja!"

„En als je later misschien...." hier hapert Willems stem: „als je later met een ander gelukkig wordt, dan...."

't Meisje slaat eensklaps haar armen om zijn hals en buigt zachtkens zijn hoofd tot het hare.

..... „Als je gelukkig wordt met een ander, denk dan aan mij als:.. als een gestorven vriend."

Klaartjes lippen raken zijn voorhoofd, als zij fluistert:

„Gelukkig? Dat zou ik alléén met jou zijn!"

„Maak me 't afscheid niet zoo zwaar, liefste; ik kan, ik mag niet anders."

„Ik weet het, Willem, maar 't is zoo hard."

„Klaartje! veroordeel mij niet. God weet, wat ik lijd."

't Meisje antwoordt niet, haar hoofd rust op zijn schouder en haar lippen zoeken de zijne.

De wind blaast de enkele bloesems van de sering en strooit ze op haar lokken.

En terwijl dit beneden op 't plaatsje voorvalt, zit juffrouw Revers in haar kamer en denkt aan Willem; ze hoort hem de trap opkomen en opent de deur, met de woorden:

„Jongen! wat kom je laat; 'k begon al ongerust te worden.”

De lamp op tafel brandt slechts flauw en daardoor ziet ze niet, hoe bleek hij is.

„Waar ben je zoo lang geweest, mijn jongen?”

„'k Heb beneden afscheid genomen van Klaartje; ze gaat weer in een betrekking.” Willems stem beeft zelfs niet, als hij 't zegt.

„Zóó! gaat ze heen?” Een zucht van verlichting ontsnapt juffrouw Revers' borst, terwijl ze vervolgt:

„Gaat ze weer in een betrekking? Dat doet me pleizier,” en terwijl ze haar stoel naast dien van haar lieveling trekt, omvat ze zijn schouders en zegt:

„Ja! 't doet me pleizier, Willem! Och! nu moet 't woord er maar uit. Ik had zoo'n angst, dat je op Klaartje verliefd waart, dat je van haar meer hield dan ...”

„Hebt ge dan ooit gemerkt, dat ik U minder liefhad, moeder?” valt Willem haar plotseling in de rede.

„Neen, kind! neen! Maar 't is me toch als een steen van 't hart; ik dacht, dat je...; maar nu je dat zoo kalm zegt: „'k Heb afscheid genomen,” — ben ik weer gerust. Och, jongen! ik zou je niet graag willen missen; jij bent immers op de wereld mijn alles, mijn eenigst goed.”

„Dat weet ik, moeder!” Willems stem klinkt dof.

„'k Geloof, dat ik jaloersch op je liefde ben, mijn jongen! 'k Zou me niet goed kunnen voorstellen, dat je van me weg zoudt gaan. We zijn altijd bij mekaar geweest, hé, jongen! 't Is me net, alsof wij nooit van elkaar kunnen. 'k Heb er ook nooit over gedacht, dat 't zou kunnen gebeuren."

„Dat weet ik, moeder!"

„Ben je heesch, mijn kind? Neem je toch in acht: 't tocht zoo op de plaats. Och, jongen! wie heeft je zoo lief als ik? Als ik jou moest missen, zou ik...."

Willem drukt zijn hand op juffrouw Revers' mond en omvat haar plotseling stormachtig met beide armen. Zijn hoofd buigt zich op haar schouder, en met innige teederheid streelt de oude vrouw zijn haar en wangen.

Toen Willem het hoofd weer ophief, was zijn gelaat kalm, maar in 't lamplicht glinsterden twee groote droppels op moeders schouder.

Zij zag ze niet.

II.

„En ik zeg je, vrouw Mulder, dat 't zoo is en niet anders," zegt een der buurvrouwen van juffrouw Revers, terwijl ze op het plaatsje bezig is met wasschen.

„Mensch! schei uit, 'k word er naar van," antwoordt de toegesprokene, terwijl zij met haar hand 't zeepsop in haar waschtobbe tot schuim slaat.

„Zeker, juffrouw Mulder! de jongen versjagrineert z'n

eigen, dat kun je hem wel aanzien; hij ziet zoo bleek als de geletterde dood."

„Ja! ja! noù je 't zeit, vrouw Karels, moet ik zeggen, dat 'k't ook gemerkt heb: hij ziet er miserabel uit, — en weet je niet waarom?"

„Warentig wel!"

Vrouw Karels laat haar wasch even rusten, kruist de armen onder de borst, nadat ze 't dampend zeepsop aan haar boezelaar heeft afgeveegd en vervolgt:

„Zie je, juffrouw, nou zoo omtrent anderhalf jaar geleden heb ik 't gemerkt, — toen Klaartje van den mandenmaker terugkwam."

„Ei! Ei!"

„Willem Revers was vroeger zoo'n stille jongen, is 't niet?"

„Nou!"

„Maar toen Klaartje kwam, was 't precies, alsof hij opfleurde, en 'k heb dikwijls gezien, dat ze elkaar hier beneden opwachtten.... Afijn! een mensch is ook jong geweest, niewaar vrouw Mulder! dus daar niet van; — ik zag heel goed, hoe ze mekaar telkens — afijn! ik zeg niks: een zoen in eere mag niemand deeren, niewaar vrouw Mulder! — en Klaar is een brave meid — dat is ze, en er is, kijk! niet dàt op haar te zeggen."

„Daar heb je gelijk in, 't is eène knappe, fatsoenlijke meid."

„Nou, dat tot daaraantoe; ik dacht zoo bij m'n eigen: die twee worden een paar, en de juffrouw van den mandenmaker dacht het ook; ze mocht nog zoo tegen me zeggen: — „Juffrouw Karels," — zei ze, — „ik zou er niks niet op tegen hebben, want Willem Revers is 'n knap persoon, die zijn brood heeft.""

„Dat is ie!"

„Maar kort daarop is Klaar weer heengegaan als kin-

dermammesel en — nou versjagrineert hij z'n eigen, maar hij houdt zich goed om z'n moeder."

„'k Begrijp niet, dat juffrouw Revers 't niet merkt," antwoordt vrouw Mulder, terwijl zij op haar beurt 't waschgoed laat rusten.

„Och, 't ouwe mensch zal er zoo geen erg in hebben, of ze is zoo gek op den jongen, dat ze hem aan geen ander gunt, en daarom haar-eigen stilhoudt.... Riep Uwé? — Hoorde je niets boven, vrouw Mulder?"

„Ja, 'k hoorde ook iets, net of iemand boven ons iets zei, maar 't zal een van de buren wezen, vrouw Karels."

„Nou! zooals ik zei, ze houdt haar-eigen misschien stil...."

„Dat kan ik me van een moeder niet begrijpen, ten minste niet, als ze ziet, dat haar kind er tobberig en miserabel van wordt. Ik zou zoo met mijn domme verstand zeggen, dat ze dan meer van haar-eigen houdt dan van haar kind, — dat zeg ik."

„Och, vrouw Mulder, 't ouwe mensch is in den laatsten tijd erg sukkelig geweest; een maand of twee geleden, had ze zooveel als een tak van een beroerte. Ze zal er geen idee op hebben, dat haar zoon zoo erg van Klaar houdt. 't Is van Willem ook raar, dat hij niet spreekt, vrouw Mulder; je zou zoo zeggen — veel liefde en weinig trek! — Neen! dan was mijn Hannes in zijn tijd anders, hoor! Die had me niet laten loopen, al had hij honderd moeders gehad."

„Dat zei 'k van mijn Bertus laatst ook nog tegen de juffrouw van den mandenmaker, toen we er zoo eens over kwamen te praten, want ze klaagde me haar nood. Zie je! haar Klaartje heeft 't ook danig beet. — „Och, mensch! Ze is er een heele poos ziekeneurig van geweest," zei de juffrouw, en 'k mocht zoo zeggen: „Als ik in Uwé's plaats

was, juffrouw, dan ging ik eens met 't ouwe mensch spreken, dat deed ik." — „Neen! juffrouw, daar niet van," zei zij; „Willem is een brave jongen, je moet er respek voor hebben, je vindt er niet veel zoo. — Zie je! zoolang hij niet trouwt, kan hij zijn ouwe moeder te goed doen; ze krijgt van alles volop en van de bovenste plank, hoor! Ze leeft op haar dooie gemak; maar als hij trouwt.... afijn! je begrijpt, dan bennen er drie en misschien gauw een boel meer: dan wordt 't smaldoek. 't Spijt me van Klaar," zei ze, „maar zoolang als 't ouwe mensch leeft, komt er niets van.'"'

„Dan was 't voor de kinderen warentig een geluk, als ze gauw uitstapte, juffrouw Karels!"

„Heerejé! mensch, spreek zoo hard niet; als juffrouw Revers casuweel haar raam open heeft, kan ze alles verstaan."

III.

Helaas, ja! juffrouw Revers' raam was open geweest, — ze had, van woord tot woord, alles gehoord.

Onwillekeurig uitte zij een kreet, toen zij vrouw Karels hoorde zeggen: „Ze gunt haar jongen aan geen ander."

Zij wilde opstaan, maar ze kon niet; als vastgenageld bleef zij op haar stoel zitten en hoorde a l l e s!

„Dat was 't dus!" Op eens ging haar een licht op. Maanden en maanden lang had zij zich reeds ongerust gemaakt over haar Willem. Zij bemerkte zeer goed, dat hij leed, veel leed, en 't hart kromp haar ineen, als zij aan zijn vader dacht, die ook langzaam aan was weggekwijnd.

Honderden malen had zij gevraagd; „Scheelt er wat aan, mijn jongen? Ben je niet goed?" Maar telkens was zijn antwoord geweest:

„'t Is niets, moederlief, 't gaat wel weer over." Zij dacht slechts aan lichamelijk lijden, en 't kwam niet bij haar op, dat haar kind zielesmart leed. — Bliksemsnel vlogen thans de gedachten door haar hoofd. Zij zag op eens klaar en duidelijk, dat haar lieveling, haar oogappel, alléén leed om harentwille, alléén verdroeg om haar te sparen.

In die korte oogenblikken, voor dat open venster, doorstond zij zelf alle martelingen der ziel, en toen zij eindelijk vrouw Karel's woorden vernam:

„'t Was voor de kinderen een geluk, als ze gauw uitstapte,"—kreeg zij een gevoel, alsof haar 't hart brak. 't Bloed vloog haar met geweld naar het hoofd, ze wilde opstaan, greep met de handen om zich heen, snakte naar lucht en viel terug in den grooten stoel, dien Willem haar eens schonk.

Toen Willem Revers 's avonds thuis kwam, klonk hem geen vroolijk: „Dag, Willem! Dag, jongen!" tegen.

Zijn moeder zat ineengedoken met 't hoofd op de borst in den stoel, en toen hij haar in zijn armen nam en 't moede hoofd naar zich ophief, zag hij schuim op haar lippen en staarden hem twee groote glazige oogen akelig aan. Zwaar en rochelend ademde zij nog.

Met behulp van eenige buurvrouwen werd ze op bed gebracht, en toen de dokter, die in allerijl gehaald was, zachtkens zei: „Ze heeft een beroerte", en daarbij bedenkelijk 't hoofd schudde, zei vrouw Mulder fluisterend tot vrouw Karels, die met haar juffrouw Revers geholpen had:

„Mensch! Mensch! wat ben ik blij, dat ze niet gehoord

heeft wat ik van middag zei. — Och, God! 'n mensch kan toch zoo zondig iets zeggen."

Den volgenden dag tegen den middag, toen de zon zoo warm en vroolijk op de ruiten van 't kleine venster scheen, kwam juffrouw Revers nog even bij haar kennis; de vrouw van den mandenmaker was er juist, om eens naar haar te zien.

„Ken je mij, moeder?" vroeg Willem, die zich over 't bed boog.

Zacht streek zij met haar hand over zijn hoofd; spreken kon zij niet, — ze bracht slechts onverstaanbare klanken uit.

„En mij, ken je mij?" vroeg de mandenmakersvrouw, terwijl zij het bed naderde.

Een oogenblik keek de zieke haar met matte oogen aan; — ze trachtte te spreken, maar kon niet. Over haar bleeke, ingevallen wangen druppelden een paar groote tranen, en met bevende hand wees zij naar de voorwerpen, die op het gladhouten kastje stonden. De vrouw begreep niet wat zij wilde, maar greep een doosje dat er op stond en bracht het haar.

Ongeduldig wees juffvrouw Revers opnieuw, — nogmaals bracht men haar niet, wat zij wenschte; eindelijk nam Willem Klaartjes portret en vroeg: „Bedoelt ge dat, moeder?"

De stervende knikte: „Ja!" richtte zich eensklaps halverwege op, drukte 't portret in Willems hand en daarmede aan zijn borst. Toen omvatte zij haar kind met inspanning van haar laatste krachten; haar hoofd zonk aan zijn hart, en dáár blies zij den laatsten adem uit.

„O God!" snikte Willem, „ze heeft alles begrepen!"

Een halfjaar later bloeide de sering opnieuw; de goede oude zon had dubbel warm en verkwikkend op 't boompje geschenen en 't zóó gekoesterd, dat 't twee bloemtrossen had.

Willem sneed ze voorzichtig af en bracht ze met Klaartje op 't eenvoudige graf zijner moeder.

„Ze hield altijd zooveel van die bloem," zei hij zachtkens, terwijl hij ze op den steen legde: „Ach! nu is ze heengegaan, Klaartje ...."

En in de hooge boomen van 't kerkhof zat een kleine vogel, wette zijn snavel aan de takken en zong:

„Waarheen? Waarheen?"

TEUN DE NACHTWACHT.

Een stukje Werkelijkheid.

'tIs nacht, een koude gure Novembernacht.

De wind giert huilend tusschen de schoorsteenen, of langs de natte, druipende daken en goten van de hooge huizen der slapende stad.

Zwart en somber is de lucht; geen ster schittert aan het uitspansel, maar zware donkere wolken jagen en verdringen elkander, om zich over de kille, huiverende aarde te ontlasten.

De dikke droppels vallen onophoudelijk dicht en stroomend neer, als schreiden de wolkgevaarten over het akelige van den duisteren nacht.

Soms scheurt de maan een kort oogenblik het donker der wolken vaneen en werpt een bleek en onvast schijnsel in de plassen op de straat, glijdt langs de natte gevels der huizen of schemert spookachtig, door een voorbijjagenden nevel onderschept, in de beslagen ruiten der vensters. Geen ander geluid dan het kletteren en plassen van den regen, of de voetstap van een enkel mensch, die

zich met haast naar huis begeeft, verbreekt de stilte van den nacht.

De torenklok slaat langzaam twee slagen; het geluid klinkt mat en dof, als hing het zwaar en loom in de nedervallende regendroppels.

„Twee uren heit de klok, twee uur!" roept de nachtwacht, die met zijn karpoetsmuts over de ooren, het hoofd in de schouders getrokken, met de handen in de zakken van zijn duffelschen pijjekker en den ratel onder den arm, met opgeslagen broekspijpen en vetleeren schoenen, door de straten loopt.

Nu en dan neemt hij den ratel ter hand, ratelt eenige oogenblikken geweldig en herhaalt zijn eentonigen roep: „Twee uren heit de klok! ...."

„Zoo! dat's alweer gebeurd," mompelt hij, terwijl hij de straat uitgaat en zijn huisje, dat op de gracht er tegenover aan den walkant staat, nadert.

De tweede wacht uit de wijk, Teun Jaling, zit reeds in het huisje en bibbert van koude, terwijl hij zijn handen boven den vuurpot met gloeiende kolen warmt.

't Rosse schijnsel van den kolengloed valt op zijn verweerd en gerimpeld gelaat. De oogen, die diep in hun kassen liggen, zijn met een matte lustelooze uitdrukking strak op den vuurgloed gevestigd, en de geheel in elkaar gedoken gestalte, met de hoog opgetrokken knieën, ziet er zoo vreemd en spookachtig uit in het huisje, flauw door een walmende vetkaars verlicht, dat Bram, de andere nachtwacht, die inmiddels genaderd is, een oogenblik voor de deur in den regen blijft staan en verwonderd vraagt:

„Wat doe jij daar, Teun? Scheelt er wat aan?"

„'k Heb de koorts, Bram."

„Heb je den roep al gedaan?"

„Ja! — 'k Wou, dat 't morgen was; ik ben ziek."

„'t Is ook miserabel weer van nacht; die regen gaat een mensch door merg en been."

„'t Is hondenweer."

„Zeg, Teun!" Bram doet zijn stem tot fluisteren dalen. „Zeg! bij Tijs op den hoek is nog volk op; als je eens even een krakertje gingt nemen, dat zou je opknappen, maat!"

„'k Lust geen drank, dat weet je wel."

„Nou ja, ik weet wel dat je niet borrelt, maar als iemand zoo de bibberasie heit als jij nou, dan is een „hapje" medicijn. — Wil je ereis opsteken?" — Bram houdt hem zijn tabaksdoos toe.

„Dankje!"

„Ook al niet? — Neem dan een slaatje; zoo'n beetje tabak geeft nog ereis een variabelen smaak in den mond."

„'k Heb geen trek, Bram."

„Jongens! jongens! Teun je hebt het van avond weer erg op je vliezen, man!"

„Vind je?"

„Nou! ik weet wel, dat je dikwijls sjagrijnig bent, maar van avond is 't dan al heel duf met je. — Zeg! heb jij dat altijd zoo, als 't winderig weer is?"

„Waarom vraag je dat?"

„Wel! ik heb al meer gedacht: als er wind aan de lucht is of storm op til, zooals nu, dan heit Teun het te pakken. Dan ben je tuschenbeide net of je suf wordt."

„Wel mogelijk!" De aangesprokene kijkt strak in het vuur.

„Zeg, maat! pas op, je zult je handen branden, zoo vlak boven de kolen."

Teun bromt onverstaanbaar iets binnensmonds en steekt zijn handen in de zakken van zijn pijjekker.

„Jij bent toch een rare snuiter; 'k heb nog nooit zoo'n eenzelvigen drogen klaas gezien. — Ben jij altijd zoo mankeliek geweest?"

„Waarom vraag je dat?" Teun ziet zijn maat even aan.

„Waarom? — Waarom? — Hm! omdat ik het graag wou weten."

„Dus uit nieuwsgierigheid."

„Nou ja dan!" Bram haalt zijn schouders op en ziet den ander glimlachend aan. Deze zwijgt en kijkt als te voren in den gloed der kolen.

De andere neemt tegenover hem plaats in het kleine huisje, warmt zijn handen en dampt uit een kort eindje pijp, dat hij aan een kooltje, tusschen de tang gehouden, opsteekt. De pit der kaars is veel te lang geworden; daarom snuit Bram haar met zijn vingers, als hij vervolgt:

„Wil je niets zeggen, mij goed; maar ik dacht je pleizier te doen met eens te vragen, wat jou eigenlijk mankeert."

„Zoo, dacht je dat?"

„Wel ja, een mensch is een gezellig dier, — zei mijn grootvader dikwijls, — en aanspraak is altijd goed. Soms kan het je erg opluchten, als je eens met een maat ofkennis spreekt."

„Misschien!"

„Wis en waarachtig! Ik heb het bij ondervinding, Teun!"

„Ei!"

„'k Heb vroeger in deze wijk een anderen maat gehad, Jan Dirksen, zoo'n mottigen; misschien heb je wel eens van hem gehoord: hij had vroeger gevaren."

„Neen!"

„'t Was een ribbemoos*) van een vent, maar een goed

*) Bargoensch voor sterke, stoere vent.

hart, hoor je. — 'k Heb m'n eigen dikwijls lucht gemaakt bij hem, s'nachts als we samen hier in het huisje zaten."

„Jij?"

„Ja, ik! Of dacht je, dat ik nooit mankelieke buien heb gehad? Och! man dan ben je mis, hoor! 'k Had vroeger dikwijls het land, omdat ik thuis altijd kermis met mijn wijf had. Ze was niet kwaad, — God zal mij bewaren, dat ik dat zeggen zal, nu zij dood is, — maar bij de hand! Kristenzielen! zoo bij de hand, en humeurig — daar was het eind van weg."

„Zoo!"

„Zie je, Teun, dan kwam ik soms van huis met den duivel in m'n ziel, als we pas dispuut hadden gehad. De mottige zag 't altijd aan mijn gezicht en zei: „Bram," zei hij dan, „'t is weer hommeles bij je thuis geweest, dat merk ik aan je;" en dan troostte hij mij, begrijp je?"

„Hum!"

„„Brammetje," mocht hij dan zoo zeggen, „trek je zoo'n beetje kermishouwen niet an; heb maar geduld: onze lieve Heer haalt de booze wijven, als 't tijd is om ze goed te maken. Hoe nijdiger dat ze zich aanstellen, des te gauwer zijn ze voor goed mak." Zie je, Teun, dat deed me dan goed en ik dacht: waarom zou ik den kop laten hangen. Over dag sliep ik, als ik mijn werk gedaan had; de meeste nachten was ik de deur uit; kinderen had ik niet, en ..."

„Gelukkige vent!" zegt eensklaps Teun, terwijl hij zijn gelaat naar Bram wendt en hem strak aanziet.

„Wat? Zeg jij: „gelukkige vent," omdat ik geen kinderen had?"

„Ja!" Een zware zucht ontsnapt de borst van den ouden man, als hij weer voor zich ziet, en bijna onhoor-

baar voor den ander voegt hij er bij: „geen kinderen geen hartzeer.”

„Zei je wat, Teun?”

„Neen!”

„Je bent een rare kameraad; ik weet waarachtig niet wat ik aan je heb: ’t is net of jij een hekel aan de menschen hebt.”

„Dat heb ik ook!”

„Dan heb ik medelijden met je.”

„’k Heb je medelijden niet noodig.”

„Jongens, wat ben je vrindelijk van avond.” — Bram zwijgt even, doet een paar flinke trekken aan zijn pijp en vervolgt dan: „Maar jij bent zoo kwaad niet, als je wel lijkt, — van kinderen hou jij wel.”

„Hoezoo?”

„Wel, dacht je dat ik het onlangs op dien nacht niet gezien had, dat jij je laatste centen aan die twee arme stakkers van kinderen gegeven hebt, die geen onderkomen hadden?”

„’k Heb ze naar ’t bureau gebracht.”

„Beter kon je ook niet doen, ze zaten daar warm en wel.”

„En ik kan toch met mijn centen doen, wat ik wil, hé?”

„Dat kun je, maar... als ik zelf kinderen had, dan...”

„Nu, dan?” Teun ziet, met gefronste wenkbrauwen en een lichte trilling der mondhoeken, zijn maat aan.

„Dan gaf ik de centen aan mijn eigen kinderen.”

„Ik heb geen kinderen.”

„Niet? — Hoe heb ik ’t nou met je. En ze hebben mij verteld, dat jij een weduwnaar was, die een volwassen dochter had en een kleinkind, en....”

„Dood!”

„Wat! — 't Kleinkind?"

„Ja!"

„En je dochter?"

„Dood!"

„Jongens! jongens! maat, dat wist ik niet; dan kan ik me begrijpen, dat je mankeliek bent . . . Stil . . . hoor eens, daar komt wat aan!" zegt Bram, zijn gesprek afbrekend en oplettend naar buiten ziende, waar uit de donkere straat een paar stemmen klinken.

„Le vin! le vin! le vin! Le jeu — les belles!" zingen twee schorre mannenstemmen.

„Een paar nachtpitten, Teun! — Ja, zooals ik zei, 't is erg voor je! Dan ben je nou circa alleen op de wereld en niet eens hier uit Amsterdam. Je bent immers uit de contrijen van Oudenbosch, aan de kanten van Brabant? — Smid geweest, hé?"

„Ja!"

„Hoe lang ben je al hier in stad, — ik ken je nou zoo wat zes maanden als wacht, — en hoe ben jij eigenlijk aan dat baantje gekomen?"

„Laat me met rust, Bram; ik ben te ziek van avond; later zal ik je wel eens . . ."

„Le vin! le vin! le vin! Le jeu — les belles!" De stemmen komen nader. „Voilà! voilà, voilà, nos seuls amours!" klinkt het nu vlak voor het huisje.

Bram springt op, grijpt zijn ratel, hangt zijn dreg over den rug, en terwijl hij zijn pijp voorzichtig op het randje van den vuurpot legt, zegt hij: „Daar zijn ze. Kom, Teun! we zullen eens kijken, wat ze willen!"

„Vive! le vin, le vin! Hoerah!"

De twee wachts hebben hun huisje verlaten en gaan de nachtelijke zangers te gemoet.

't Zijn een paar welgekleede jongelieden, die uit een koffiehuis huiswaarts keerend, onder den invloed van Bacchus hun zanglust botvieren.

Ze scharrelen, zwaaiend, enkele malen struikelend, over de natte glibberige straat.

„'n Beetje zachtjes, heeren, — geen burengerucht maken!" vermaant Bram, terwijl hij het tweetal nadert.

„Vive le vin!" schreeuwt de een.

„Hou je gemak, asjeblieft!" zegt Teun.

„Waarom?" vraagt de andere, die iets minder duizelig is dan zijn vriend.

„Omdat fatsoenlijke menschen nu slapen," antwoordt Teun droogjes.

„Zoo bl—ksemsche klabak, fatsoenlijke nachtwacht die nog op is! — Dat wil zeggen, dat wij geen fatsoenlijke lui zijn, hè?"

„Best mogelijk."

„Hou je kalm, meneer!" zegt Bram.

„Als ik wil, toch altijd. — Vive le plaisir et le vin!"

„En wij gaan reizen door de wollek-k- (hik!)" gilt de andere.

„Ik waarschuw je, meneer: als je niet rustig naar huis gaat, rukken we je in." Teun plaatst zich naast den zanger en raakt zijn schouder aan.

„Jij rukt niets in, wachie! Daarvoor (hik!) ben je een veel te fideele ouwe kerel (hik!). Is 't niet zoo, Karel? — Ik ben ook een fideele kerel (hik!) — hij ook — we zijn allemaal fideele jongens en ....."

„Maak toch zooveel praatjes niet met zoo'n klabak, Henri!"

„Psst! hou jij je stil; — laat mij maar eens met 't wachie (hik!) praten."

„Zeg! asjeblieft, blijf op je eigen beenen staan." Teun

duwt den fideelen jongen, die met den opgeheven wijsvinger bijna zijn gelaat raakt, een eind terug.

„Niet gooien, klabak!" roept mijnheer Karel, die een boozen dronk over zich begint te krijgen en hoe langer hoe onaangenamer wordt.

„Komaan, heeren! maakt nu, dat je naar huis komt," zegt Bram zeer gemoedelijk, terwijl hij er op laat volgen: „'t Is beestachtig weer, je wordt zoo nat als een kat; — 't is geen weer voor nette heeren."

„En als ik nu nat worden wil?"

„Wij gaan reizen doo-o-or..."

„Ik waarschuw je voor het laatst: mond houden en stil je weg gaan, of — naar 't bureau." Teuns stem klinkt zóó dreigend, dat de zanger plotseling ophoudt en tot zijn makker zegt: „Laten we dan (hik!) maar gaan, Karel."

„Neen! nu ga ik juist niet; sacré mille, ik vertrap het; ik laat me niet door zoo'n ploert, zoo'n ordinairen gemeenen klabak beleedigen. Ik wil zingen, — ik wil niet naar huis. Wat denk jij wel, lamme nachtuil! Weet jij wel, wie ik ben, hè?" en met de gebalde vuist stoot hij Teun plotseling op de borst.

Nauwelijks heeft deze den stoot gevoeld, of hij grijpt den jongman bij den kraag, met de woorden: „Nou ga je mee naar 't bureau."

De muts van den nachtwacht wordt hem door het opgewonden heertje van het hoofd gerukt en een eind ver weg in de modder geslingerd. Een kleine worsteling ontstaat tusschen de wachts en hun arrestant, terwijl mijnheer Henri, tegen een stoep geleund, het uitschatert en hikkend roept: „Hou je goed, Kareltje! — Jij gaat reizen door de wolken, ha! ha! ha!"

Bram en Teun hebben den ruziemaker stevig beetge-

grepen; deze begint iets te ontnuchteren en 't minder aangename van zijn toestand in te zien. „Twee tegen een, dat 's flauw. Contre la force (hik) il n'y a pas de résistance," (hik!) zegt hij op iets minder hoogen toon.

„Ha! ha! ha! Kareltje gaat den bak in," roept Henri, die moeite heeft om zich staande te houden. —

„Alloh! Bram, laten wij hem maar even afleveren."

„Stop! wachie, — druk mijn boord niet zoo! — Wil je? Laat mij los, — ik zal jelui een pop geven."

„Komaan, vooruit," roept Teun.

„Zeg, Teun, een pop!" fluistert Bram.

„Zanik niet, pak dan aan! Naar 't bureau." —

Mijnheer Karel doet pogingen om los te komen, en Bram zegt nogmaals zachtjes: „'t Schijnen rijke jongens te zijn; — wees niet gek, Teun: een pop is gauw verdiend."

„'k Heb niets met zijn geld te maken; hij heeft zich verzet: als 't een burgerjongen was, werd hij ingerukt, en dus"...

„Laat mij gaan, wacht," zegt bijna ontnuchterd, op deemoedigen toon, het eerst zoo brutale heertje; „'t is me een achterwiel waard."

„Ha! ha! ha!" schatert Henri, — „nou zit je er in, hé! omdat je weet, dat je ouwe niet naar bed gaat, vóór jij binnen bént." —

Teun laat eensklaps den kraag en den arm van zijn arrestant los, geeft hem een duw voorwaarts en zegt: „Heb jij thuis nog een ouden vader! Ruk dan maar uit, kwajongen!"

Bram, die door deze woorden het achterwiel in gedachten ziet wegrollen, fluistert Teun in: „Ben je suf!" en tot het heertje zegt hij doodleuk: „'t Is om je braven vader, meneer, anders nergens om. — Zeg,

Teun! let jij zoolang op de wijk, dan zal ik die twee even een eindje op streek helpen." —

„Komaan, meneer! waar woon je? Ik zal je thuis brengen."

„Keizersgracht bij de Spiegelstraat," antwoordt Henri, terwijl hij Karel weer onder den arm neemt.

„Vooruit dan maar!"

Teun keert zich zwijgend om; zijn rimpelig gelaat teekent afkeer en minachting, terwijl hij mompelt: „Om een ellendigen rijksdaalder, bah!"

De regen klettert nog onafgebroken neer, de nachtwacht neemt zijn doorweekte muts, die een eind verder op straat ligt, op, slaat ze uit, gaat langzaam terug naar zijn huisje en zet zich neer op 't bankje.

De kolen hebben een laag asch over hun oppervlak gekregen, en Teun blaast er op, totdat zij weer beginnen te glimmen.

Hij is huiverig en moe. „'k Word oud, erg oud," denkt hij, terwijl hij zijn rimpelige handen boven den vuurpot houdt en naar 't roode schijnsel tusschen zijn vingers ziet.

„Zoo'n kwajongen!" mompelt hij: „Zoo zijn ze allemaal, die rijkelui's kinderen; ze denken met geld alles goed te maken; ze schoppen je een blauwe plek en geven je een rijksdaalder om er op te leggen. — Bah! 'k heb een hekel aan dat volk — 't is rijk ontuig."

Met de tang rakelt hij de kolen op: zij vallen uit elkander en glimmen op de gebroken plaatsen; flikkerend en tintelend komen vurige plekjes op de breuk te voorschijn.

Teun blaast er op. — In de rood glimmende brokken ziet hij allerlei figuren en beelden, ten minste het schijnt wel zoo, want hij zit met de ellebogen op de knieën en

de handen onder het hoofd met strakke oogen in den vuurgloed te kijken.

Wat ziet hij in die kolen? Waaraan denkt hij?

In enkele minuten doorleeft de mensch jaren, wanneer de geest werkzaam is. Evenals in den droom toovert, ook wakend, de herinnering voor het geestesoog met bliksemsnelheid wisselende beelden, die lijden en vreugd, een levensgeschiedenis in krachtige breede trekken schilderen.

Ziet! nogmaals blaast de oude nachtwacht in den gloed, zoodat de enkele zwarte plekken der kolen verdwijnen en veranderen in lichtende puntjes en cirkels. De kringen worden wijder en de lichtende stippen tintelen en ontwikkelen zich tot beelden vol warmte en gloed. —

Buiten klettert de regen op het zinken dak van 't wachthuisje.

Tik! Tik! Tik! doen de droppels. Zij klinken hem als hamerslagen in de ooren. Zij vertellen hem van een smederij — de vurige kringen doen hem de smidse zien — in een dorp, waar alles frisch en vroolijk is, vol zonneschijn, warmte, gloed en leven. Hoe vroolijk zingt de stoere, gezonde smid, terwijl zijn hamer op het aanbeeld valt. Ha! hoe stuiven de vonken, als de krachtige arm van den baas den voorhamer op 't gloeiend ijzer doet neerkomen.

Hoe zonnig en warm ziet dat tuintje er uit achter de woning, hoe blozend en vriendelijk de bazin, die met de kleine meid aan de hand, naar de kippen kijkt, die kakelend het voer oppikken, dat het kind hun toestrooit. Loeit daar niet een koe, in de schuur achter het huis?...

Neen! 't is de wind, die sterker is geworden en tusschen de huizen van de gracht henenvaart; de deur van het wachthuisje slaat open en dicht. Teun let er niet

op; of ja, toch wel, want hij ziet er naar. Hij herinnert zich de deur der smederij, die ook altijd heen en weer sloeg, als de wind achter op het huis stond; dezelfde deur, die de vrouw als de kleine binnen was, altoos dichtdeed, omdat het zoo tochtte. —

Tik! tik! Tikketik! Tikketik! doen de regendroppels op het dak. — Hij kan ze niet tellen, evenmin als de tranen, die zijn oogen ontvielen, toen die akelig droeve dag kwam, dat... Hij stond in de smederij en maakte een nieuw hek voor 't kerkhof en toen riep een buurvrouw..... —

Weer giert de wind, ze fluit tusschen de naden van het huisje door. Hij luistert er naar en 't is hem alsof hij er de woorden in hoort: „Teun! kom-de gij eens gauw in de koamer. Gauw! want oe vrouw kriegt een overval."

Hij hoort, hoe buurvrouws stem beeft, — hij ziet hoe zij bij zijn goede, zachtzinnige vrouw op den grond is neergeknield en haar hoofd op den schoot doet rusten, en 't is hem alsof hij weer de woorden verneemt, fluisterende en angstig gesproken: „Och erm, Teun! ze is zoo noast mien neergesloagen: goa-de gij moar ens gauw noar den dokter: 'k geleuf, dat 't hiel erg is, Teun! Kiek ens, ze is net geliek 'n dooie — en of 'k heur al edik under de neuze holde, 't gèft niks..." 't Is alsof hij de azijnlucht nog ruikt in de kamer, alsof hij de stem van den medicus verneemt: „'t Is een stilstand van 't hart, er is niets aan te doen."

Dan ziet hij 't kerkhof achter de kerk, 't nieuwe hek.... en 't versch gedolven graf........

Een traan druppelt over 's mans gegroefde wangen, — welsprekende hulde aan de nagedachtenis van zijn trouwe Geesje, de moeder van zijn kleine Anna, „het dikke

molletje," dat iedereen in 't dorp zoo gaarne mocht lijden, omdat 't zoo aardig lachen kon en zoo'n „vrundelik snuutje" had. — —

Oude nachtwacht! wat ziet ge nu in die glimmende kolen, dat ge plotseling glimlacht en dan op eens zoo pijnlijk de lippen vertrekt?

Ziet ge misschien Teun den smid met een tienjarig meisje aan de hand op weg naar de stad, waar 't kermis is? Waar de vlugge grappige clown voor het paardenspel staat te trommelen en grimassen te maken, zoodat de kleine Anna het uitschatert van de pret, — of denkt ge aan haar blos van vreugd, als ge haar een halsdoekje koopt in de kramen?

Wellicht is 't ook de herinnering, die u doet glimlachen, de herinnering aan de woorden van mijnheer pastoor, die dagelijks bij u voorbijkwam, en schoon je niet van zijn gemeente waart toch altijd even bleef staan, als Anneke buiten speelde. Zei de goede man dan niet: „Teun! wat hedde gij een schoon kiend; 'k hebbe nog nooit zoo vrundelijke groote kiendereugen gezien, zoo onschuldig en zoo lief," — en waart gij niet trotsch op uw schat, uw oogappel?

Ziet ge soms ook, hoe de smid zijn kleine Anna vertroetelt en bederft, haar op de knieën neemt en nooit moede wordt om haar te zeggen: „Je lijkt sprekend op je moeder," of hoort ge haar kinderlijk gesnap en 't vleien van 't zilveren stemmetje, dat vader als muziek in de ooren klonk en slechts zweeg, als hij het roode mondje kuste? —

Waarom wordt nu op eens uw blik weer zoo strak, de trek om uw mond zoo droevig? Is het, omdat gij Anna plotseling als een bloeiende maagd voor u ziet verschijnen

in den gloed van 't kolenvuur? — Neen! daarvoor is die verschijning te liefelijk, te schoon, te rein. Ge ziet zeker in die plotseling opflikkerende vlam, daar vóór u, een beeld van 't vernielend element, dat als een tijger midden in den nacht uw huis besprong, vernielde en verteerde, en . . . —

't Slaat halfdrie!

Teun de nachtwacht hoort de torenklok, maar hij beweegt zich niet; hij grijpt zelfs niet naar zijn ratel, want het komt hem voor, dat het de dorpsklok is, die in den nacht ook halfdrie sloeg, juist toen hij wakker werd door 't knetteren van 't vuur . . . . .

In de verte antwoorden de andere stadsklokken met één zwakken slag: Bom! — Bom! — Bom! — Bom! — De wacht verroert zich niet. 't Is immers de brandklok, die begint te luiden, — denkt hij, en in den geest hoort hij weer, hoe 't geheele dorp in opschudding komt.

„Water! Water! Teuns smederij staat in brand!" 't Is hem of hij dien kreet weer verneemt, evenals het knetteren der vlammen en 't knappen der houten binten van 't dak. Hoor! hoe knarst en zucht de brandspuit, die in allerijl is aangebracht, ongelukkig te laat om het vernielende vuur te kunnen stuiten.

Arm! doodarm wordt Teun de smid; — maar toch is hij nog rijk, want zijn kind, zijn Anna is gered; hij heeft haar bij zich, en . . . . —

De kolen in den vuurpot beginnen te verteren; werktuigelijk bukt de nachtwacht zich, om een paar turven in de rest van den gloed te plaatsen.

Een dunne blauwe rook, rosachtig weerschijnend door het vuur en doortinteld van kleine gloeiende vonkjes, stijgt omhoog. Hij ziet er met groote onbeweeglijke

oogen naar, want de herinnering teekent voor hem nieuwe beelden op dat kronkelende veld.

Is dat niet Teun, nu knecht in een ijzergieterij in de stad? — Is dat niet Anna, aan zichzelf overgelaten, alleen — heel veel alleen, want vader werkt laat, soms met de nachtploeg mee. — Is dat niet Anna, beeldschoon en jong — arm, schoon en weerloos door haar onschuld?

In elke groote stad, in het gewoel der straten, verliest zich als in een maalstroom alles wat arm is, gewoon of alledaagsch. Alleen datgene, wat opvalt of bijzonder is, wordt opgemerkt.

Waarom zou armoede dan niet opvallen, als zij jong is, schoon en zinnestreelend om te zien?

Juist het bewustzijn, dat hij armoede voor zich heeft, weerlooze arme onschuld, maakt den wellusteling driester en spoort hem aan tot laagheid. Arm en schoon, een gemakkelijke verovering, — onbewaakt en jong, onschuldig en onwetend, een zekere prooi voor den verleider.

. . . . . . En zij viel in den strik, dien gewetenloosheid en lage lust haar spanden.

Arme Anna! — Arme Teun!

Op 't kerkhof, bij de stad, is een klein grafje: niemand kent het, niemand heeft het gezien dan de ongelukkige man, die er de schande en de wanhoop van zijn eenig kind in wilde begraven, te gelijk met het kleine witte lijkje van het jongske, dat maar één dag had geleefd.

En zij, de arme moeder, zij zweeg, zij wilde hem niet noemen, die haar ongelukkig maakte, — zij durfde niet, want zij had hem liefgehad met al de kracht van haar ziel. Zij had hem nog lief en ... zij vreesde voor hem

èn voor haar vader, die woest en wild naar zijn hamer greep, als hij dacht aan den man, die de nauw ontloken roos zoo onmeedoogend ontbladerde.

En Teun? — Hij werd eindelijk kalmer; hij weende, de sterke, stoere smid. Hij vloekte zijn dochter niet, hij verstootte haar niet, maar hij treurde over haar. En zij...? Ze kon zijn droeven blik, zijn zwijgen, zijn bleeke wangen en zijn vergrijzend haar niet meer verdragen.

Zij vluchtte in een donkeren, stormachtigen nacht, toen de regen kletterde en de wind huilde en gierde tusschen de schoorsteenen, evenals nu, en ....

En zij brak het hart van haar vader!

Hoe akelig vaart de wind langs de daken, — hoe piepen en knarsen de gaffels der beurtschepen in de gracht. Fluitend blaast de storm in het touwwerk en door de blokken, die klepperend tegen mast of boord slaan.

De nachtwacht hoort het niet, zijn gedachten houden hem geheel en al bezig.

Acht jaren, acht verschrikkelijk lange jaren, waarin hij hoopte dat zij zou weerkomen, doorleeft de oude Teun in één oogenblik.

En zij kwam niet!

Zijn rug werd gebogen, — hij was levensmoede; de krachtige man werd zwak, de voorhamer te zwaar voor zijn hand en 't vuur der smidse verbrandde het weinigje moed, dat hem restte.

En zij kwam niet terug! — Zij was dood, geloofde hij. Neen! hij hoopte het, want dan kon hij berusten.

Arm en oud! akelig lot.

Medelijden verschafte hem het postje, dat hem nu brood geeft. Misschien was het wel door den invloed van iemand,

die wist dat hij Anna's vader was, iemand die te hoog stond voor den arm van den smid, maar niet voor den greep van de ijzeren hand van 't geweten.

Teun wist niet, aan wien hij zijn betrekking dankte; — hij vroeg er ook niet naar, — 't was toch slechts voor korten tijd, dacht hij, en dan — rust — en dan ....?

„Wat weerga, Teun! zit je te dutten?" roept Bram, die, na zijn rijksdaalder te hebben verdiend, weer in het huisje terugkomt.

Verschrikt ziet de aangesprokene op, hij keert plotseling tot de werkelijkheid terug en vraagt dof:

„Wat is er, Bram?"

„Blikslagers, maat! wat zie je er miserabel naar uit; ik zou me morgen maar ziek melden. — Maar 't wordt tijd om de ronde te doen. Daar, pak aan, daar heb je een paar sigaren, — die heb ik nog van die snuiters gekregen. Jongens! jongens! wat waren die twee sikker, — vet als slakken, hoor! — Pak dan aan. — Wil je niet? Ook goed .... Luister eens, daar slaat 't al drie uren. Zeg, je hebt toch „half" geroepen?"

„'k Geloof het niet ...."

„Ben je suf, Teun! heb je dat vergeten? — Nou afijn, 't is gelukkig, dat 't zulk beestig weer is, dan is er geen levende ziel op straat, anders ....."

„Laten we gaan," zegt Teun, terwijl hij opstaande zijn ratel neemt. Een rilling vaart hem door de leden en hij beweegt een oogenblik het hoofd en de schouders heen en weer, als schudde hij iets van zich af.

Zij gaan.

„Drie uren heit de klok! Drie uur!" klinkt hun eentonige roep.

II.

Nog altijd valt de regen in stroomen neer, maar langzamerhand is de wind bedaard. Geen levende ziel is meer op straat, — alleen zwerft nog een enkele arme, ellendige hond, zonder thuiskomen, over de keien, druipend en vuil, hongerig snuffelend naar een weggeworpen been of aardappel.

Bram en Teun doen de ronde.

'tIs doodstil in de straten, want iedereen, die een tehuis heeft of vond, is onder dak.

Zwijgend bewegen de twee mannen zich over de glibberige straat; geen van beiden heeft lust tot praten. Bram niet, omdat Teun toch zelden antwoordt, als hij iets zegt, en Teun niet, omdat hij te zeer in zijn gedachten is verzonken. Eindelijk verbreekt Bram het stilzwijgen door te zeggen:

„'t Is mooi weer voor een inbreker, — zoo'n nacht is geld waard voor een boef."

Teun knikt, maar antwoordt niet.

„Laten we maar teruggaan: er is niets te doen."

„Goed."

Als zij weer genaderd zijn tot de straat, tegenover welker einde hun huisje staat, zegt Bram: „We moesten nog even den hoek omgaan en eéns kijken naar den goudsmidswinkel van Bolders; de bediende zei mij eergisteren, dat er 's nachts aan de luiken was gemorreld, — hij dacht het, omdat er splinters af waren."

De winkel, waarvan hij spreekt, staat een eind verder in de straat, vlak naast een ouderwetsch huis met een vooruitstekende luifel. Het licht der gaslantaren, die op eenigen afstand brandt, weerkaatst roodachtig glinsterend

in de waterstraaltjes, die van den rand der luifel afloopen. De stoep daaronder is droog, en op die stoep in den hoek van den deurpost gedrukt, zit of ligt ineengedoken een menschelijke gedaante. De wacht, die met oplettendheid naar den goudsmidswinkel ziet en tevens het huis er naast scherp in 't oog neemt, omdat het onder dien luifel zoo donker is en men nooit weten kan of niet de een of ander er zich onder verbergt, doet plotseling een stap achteruit, terwijl hij zijn makker bij den arm grijpt en fluisterend zegt: „Blikslagers, maat! daar zit iemand."

„Waar?"

„Daar, in dien hoek!"

De nachtwachts blijven een oogenblik staan en zien opmerkzaam naar de onbeweeglijk stil zittende gestalte, dan doet Bram een paar passen vooruit en vraagt: „Wat doe jij daar?"

Geen antwoord volgt, en daarom herhaalt hij, nog nader komend: „Slaap je?" — Zeg! wordt eens wakker!

Beiden gaan onder de luifel.

Bram bukt zich en zegt: „'t Is een vrouw, Teun!"

„Och! laat haar maar zitten, — 't zal een zwerfster zijn."

De ander schudt de vrouw bij den arm, terwijl hij nogmaals, maar nu iets medelijdender vraagt: „Slaap je, moeder?"

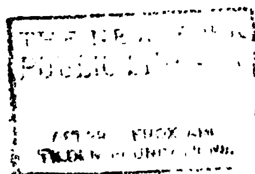
Geen antwoord.

„'k Geloof waarachtig, dat 't mensch dood is."

„Wat zeg je daar, dood?" Teun bukt zich en tracht met zijn makker de ineengezonken vrouw op te richten. „Dood is ze niet, Bram! Ze is flauw — Groote God! wat is dat schepsel nat. Heb je geen thuiskomen, stakkerd?"— Ze antwoordt niet; ze is heelemaal buiten kennis.. — „Weet je wat, maat, laten we haar even oppakken en in ons

Blikslagers, maat! daar zit iemand!

huisje zetten, misschien trekt ze daar wat bij, en dan moet ze maar direct naar 't gasthuis."

„Ja! dat zal 't beste wezen. Allo! dan maar, jij aan de beenen en ik aan 't hoofd. Pak aan! Wel verdraaid! 't schepsel is als lood; 't is alsof ze in het water gelegen heeft. 'n Lekker hapje voor die haar te huis moeten krijgen. — Heb je haar vast? — Zoo! vooruit dan maar..."

Gelukkig is het huisje in de onmiddellijke nabijheid en bereiken de wachts het met hun last in een paar minuten.

„Sluit jij even open!" zegt Bram, die de vrouw met beide handen onder de armen vasthoudt. „En steek de kaars op, dan zullen we eens kijken wat voor vangst we hebben. — Hm! 't is zeker zoo'n zwerfster, — die ze ergens uitgegooid hebben."

Als de deur van het wachthuisje geopend wordt, komt een bedompte, warme lucht, bezwangerd met den eigenaardigen reuk van gloeiende turfkolen, hun te gemoet.

Met moeite plaatsen zij de bewustelooze op het bankje. — „Licht nu eens bij, Teun! Wat leg je toch te morrelen met die kaars? — Geef hier! Hou jij haar maar even tegen, dat ze niet vallen kan, dan zal ik licht maken; jou lucifers zijn zeker van zijn leven droog geweest."

Teun ondersteunt nu de ongelukkige, die door de warmte in het huisje eenigszins schijnt bij te komen. Haar lippen ontsluiten zich voor een bijna onhoorbaren zucht.

„Ze komt bij, geloof ik," zegt Bram, die intusschen de kaars heeft aangestoken en, terwijl hij het onvaste licht op de gestalte voor zich laat vallen, vervolgt:

„'t Schijnt waarachtig nog een jonge vrouw. Bah! wat is ze smerig! — Hè! wat een tor!"

„God weet, waar dat schepsel al gezworven heeft, Bram."

Een tweede zucht, dieper en langer dan de vorige, ont-

snapt haar borst. Zij beweegt zich evenals iemand, die op het punt is om uit een diepen slaap te ontwaken. Nog een zucht, dan een rilling, die over haar geheele lichaam vaart.

Teun laat haar hoofd en schouders los en doet ze voorzichtig tegen den wand van het huisje rusten, terwijl hij het bankje wat vooruitschuift en zich daarna omwendt.

„Ben je ziek, vrouwtje?" vraagt Bram, als hij ziet, dat zij langzaam de oogen opent.

Glazig en schuw is de blik, waarmede zij den nachtwacht aanziet, — slechts voor een oogenblik, want onmiddellijk daarop sluit zij de oogen weer.

„Kijk eens, of er nog wat koffie is, Teun!"

Deze is reeds bezig om het restje, dat zich in het blikken keteltje bevindt, boven de kolen te warmen.

„'t Is niet veel, maar 't zal haar toch opknappen," zegt hij, terwijl hij het vocht, door het keteltjer ond te draaien, sneller tracht te verwarmen.

Bram staat nog steeds voor de bank en onderschept met zijn breeden rug het flauwe schijnsel der kaars, zoodat zijn maat het gelaat der allengs tot haar bewustzijn terugkeerende vrouw niet kan zien.

„Zoo! nu is 't warm genoeg. Licht jij maar eens bij, Bram, dan zal ik probeeren of ik haar een mondje vol kan inkrijgen."

Met het kommetje in de hand zegt Teun, terwijl hij het aan de bleeke lippen der ongelukkige poogt te brengen: „Drink maar eens; dat zal je goed doen, arme stumper!" Op het geluid van zijn stem ziet de vrouw hem eensklaps met wijd geopende oogen aan.

„Kom! drink eens," herhaalt hij; „dat zal je. . . ." verder komt hij niet, de woorden blijven hem in de keel steken.

Zijn hand beeft zoo geweldig, dat de koffie zich over de lompen, waarin de vrouw gehuld is, uitstort.

„Wat weerga! scheelt jou in eens, Teun?" vraagt Bram verschrikt, als hij ziet, hoe zijn maat wankelt, de kom met koffie laat vallen en met de handen om zich grijpt, als wilde hij steun zoeken voor zijn bezwijkend lichaam.

Hij had niet opgemerkt, dat de arme vrouw, op het hooren van Teuns medelijdende stem, de oogen geopend en hem had aangekeken met een blik, waaruit de herinnering plotseling sprak. — Bram had ook het woord „vader!" niet gehoord, dat als een heete zucht over haar lippen gleed; maar hij ziet nu wel, hoe Teun met den gesmoorden kreet:

„God almachtig!" als een dronken man tegen den houten wand tuimelt en dan zonder een enkel woord verder te spreken ineenzakt.

„Dat 's een ding!" zegt de andere wacht verschrikt, en niet wetende wat anders te beginnen, neemt hij zijn ratel, gaat de gracht op en slaat dien verkeerd, zoodat het eigenaardige daardoor ontstane geluid — als noodsein, — de maats uit den omtrek ter hulpe doet aansnellen.

Den volgenden morgen rapporteerde de nachtwacht Bram op het bureau, „alsdat zijn maat Teun zoowat om halfvier een toeval had gekregen en erg miserabel naar zijn woning was getransporteerd. — Hij was den heelen nacht al in de pottenbank," zei hij verklarend, en vervolgde zijn rapport door op te geven, „alsdat zij een oogenblik van te voren een vreemde vrouw, haveloos in haar plunje, een effetieve stumper, onder de luifel van een huis hadden opgepikt en in hun huisje hadden genomen, totdat er gelegenheid was geweest om haar naar 't gasthuis te laten brengen."

III.

We zijn in het kamertje, dat Teun de nachtwacht sedert ruim drie verreljaars heeft bewoond.

't Is een niet al te groot vertrek op de derde verdieping van een oud huis in een der achterbuurten van de stad.

Een tweetal vensters met groenachtige kleine ruitjes geeft uitzicht op de binnenplaatsen en daken der omliggende huizen, waartusschen hier en daar een enkele boom zijn bladerlooze takken in den wind heen weer beweegt.

't Is vrij licht in het kamertje, want de ramen staan open; nu en dan breekt de zon een oogenblik door de wolken en weerkaatst in het koperen beslag van de ouderwetsche latafel, die tegenover het venster staat; — 't is het eenige meubelstuk, dat Teun nog uit zijn vroeger huishouden heeft overgehouden, en 't draagt aan de eene zijde nog sporen van 't vuur, dat alles wat verder zijn eigendom was verwoestte.

Met behulp van eenig timmergereedschap en een paar uit elkaar gesloopte pakkisten is de oude man bezig om een inspringenden hoek van het vertrekje tot een bedstede te vertimmeren. Hij past en meet, schaaft, zaagt en hamert met zooveel ijver, dat niettegenstaande het koud en tochtig is in het kamertje, dikke zweetdroppels hem op het voorhoofd staan.

„Één el zestig," mompelt hij, terwijl hij met zijn bonten zakdoek de parels van zijn gelaat wischt. „Een el zestig, krap! 't Is kort genoeg voor een man als ik, maar dat 's minder; een beetje krom liggen hindert niet, — 't zal wel gaan. Och! 't zal heelemaal behelpen wezen, maar dat is niets, dat went wel." — Met een gelukkigen lach op het

verweerde en gerimpelde gelaat ziet Teun naar zijn werk en herhaalt in zichzelf: „'t Is krap an, maar 't ziet er waarachtig goed uit." Hij nadert de latafel en zegt: „'k Zal jou ook nog een pootje onder je ouwe karkas geven, kameraad. Dan sta je ten minste recht;" hij trekt de bovenste lade open en neemt er een opgevouwen stuk meubelsits uit, dat hij vóór zijn getimmerte houdt, met de woorden: „Die lap zal 't hem net doen voor een gordijn, als hij lang genoeg is. — 't Gaat precies; dat's een tref!" roept hij bijna luid.

Zorgvuldig vouwt hij den lap samen en bergt hem weer op. Als hij de lade dichtschuiven wil, valt zijn oog op een bijbel, die in een hoekje ligt, zorgvuldig in een witten doek gevouwen.

Bijna eerbiedig neemt hij het boek uit den doek, legt het boven op het meubelstuk en slaat het open. — Op het schutblad staat geschreven:

Getrouwd: ANTONIE JALING
en GESINA ANNA MAARTENS,
28 Juni 1840.

Deze Bijbel ter gedachtenis aan onzen huwelijksdag gekregen van vader en moeder Maartens. — Lucas VI. v. 31. —

Teuns gelaat is ernstig geworden. „Dat heb ik geschreven destijds," zegt hij zachtjes en vervolgt lezend:

18 Aug. 1841. Heden is ons een dochtertje geboren, dat Anna Gesina zal heeten.—Ach ja! naar mijn goeie vrouw! — 22 October 1841. Ons kind is heden gedoopt, Anna Gesina. — Een traan rolt over Teuns wangen, terwijl hij op die bladzijden in den ouden bijbel staart. In één oogwenk komt hem het geheele droevige verleden weer voor den geest, als

hij verder leest: 17 Juli 1849 Stierf mijn lieve vrouw Gesina Anna Maartens — Zij ruste in vrede, amen!

Meer staat er niet op dat schutblad, maar toch blijven de oogen van den ouden man er strak op gevestigd. Ze zijn verduisterd door tranen: evenwel is de uitdrukking van het geheele gelaat niet zoo zwaarmoedig meer als vroeger, en er komt een bijna gelukkige glimlach om den mond, als hij zachtkens fluistert: „Goeie Gees, 'k wou, dat jij 't wist: — ze is terug! ze is terug!..."

Het piepen van de deur, die geopend wordt, doet hem haastig den bijbel dichtslaan en in de lade wegbergen.

Op den drempel verschijnt een buurvrouw met een kom dampende koffie in de hand.

„Dag, buurman!" zegt ze goedig knikkend. „Ik hoorde je van morgen vroeg al zoo danig in de weer, dat ik zoo bij mijn-eigen dacht: 'k Zal straks, als ik koffie heb gezet, eens even bij baas Jaling oploopen; misschien lust hij wel een kommetje vol."

„Graag, juffrouw Klop!"

Terwijl Teun tegen de tafel leunt, drinkt hij langzaam de heete koffie, nu en dan blazend, om zich niet te branden.

„Smaakt het, buurman?"

„Nou!"

Met de handen onder haar boezelaar samengevouwen ziet de buurvrouw het kamertje rond en zegt goedkeurend knikkend: „Jongens! jongens! buurman, wat knap je 't hier netjes op! Heb je dat behangsel er ook zelvers opgeplakt?"

„Natuurlijk! Ja, juffrouw 't was een heele toer; mijn handen staan niet naar zulk werk. Maar 't ziet er nog

al knapjes uit. Zeg! die koffie is heet, maar lekker, hoor! Ze gaat er bij me in, als een borrel in een aanspreker. 'k Had een dorst als een paard."

Verwonderd ziet de juffrouw haar buurman, die vroeger ternauwernood sprak en nooit een grapje maakte, aan en antwoordt: „Je werkt ook maar niet hard! 'k Zei gisteren-avond tegen mijn man: Buurman Jaling is van den ochtend tot den avond bezig, — hoe hij 't uithoudt, begrijp ik niet."

„Hoezoo, juffrouw?

„Wel, je hebt toch voor veertien dagen geleden een heel stootje gehad. Toen ze je thuis brachten, zag je er uit als een dooie, en we dachten bepaald, dat je 't hoekje om ging."

Lachend antwoordt Teun, terwijl hij het koffiedik uit 't kommetje op den hoop krullen, die in een hoek van 't vertrek ligt, neergooit: „Ja! 'k was dien nacht heel miserabel; 'k had zooveel als een flauwte, — 'n gek ding! 'k Had er nooit last van gehad, maar 't heeft, goddank! niet lang geduurd; 'k ben gauw weer opgekrabbeld: een paar dagen later zat ik net of er niets gebeurd was in mijn wachthuisje."

„Je hebt er geen eer van, buurman; je ziet er waarempel veel beter uit dan vroeger. — Weet je hoe?"

Teuns oogen vragen vriendelijk: „Hoe dan?"

„Veel opgeruimder, lang zoo mankeliek niet als vóór dien tijd; 't is net alsof je jonger bent geworden! — Zeg, Jaling, wat maak je eigenlijk?"

„Een bedstede."

„Zoo! Ei! een bedstee? — En je hebt er hier een."

„Jawel, maar nu moet ik er twee hebben."

„Kijk ereis an!"

„Mijn dochter komt bij me inwonen."

„Heere mensch! wat zeg je? 'k Heb nooit geweten of gemorken, dat jij een dochter hadt. Ik dacht, dat...."

„Ze is heel lang onder vreemden geweest, buurvrouw, maar nu blijft ze bij mij, voor goed. — 't Arme schepsel is ziek geweest, zwaar ziek."

„Och heere!"

„Ja! zenuwzinkingkoorts, heelemaal buiten kennis, — maar ze is gelukkig aan de beterhand en eergisteren heeft de perfester gezeid, dat ze aanstaande week uit 't gasthuis mocht. Zie je, daarom knap ik hier den boel een beetje op."

„O, zoo! ben jij daarom zoo in de weer. — En wat doet je dochter voor den kost? — Naaister?"

„Hm!" Teun ziet eenigszins verlegen zijn ondervraagster aan en antwoordt: „Ja, juistement, ze is verduiveld vlug met de naald, maar je begrijpt, ze is nu nog erg zwak en...; maar als je later ereis werk voor haar weet...."

„Jongens, buurman! dat is dan toch een heele lastpost voor je, — zoo'n zwak schepsel in huis...."

„Een lastpost? God bewaar me, in 't geheel niet."

„Nou ja, ik bedoel maar vanwegens de verdienste; je baantje als nachtwacht geeft toch niet veel, — ten minste niet genoeg om...."

„O ho! 'k heb er wat bij gekregen."

„Kijk ereis an."

„'k Heb me verleden week verhuurd bij Rongers den smid."

„Bij Rongers? Daar werkte je immers vroeger ook al voor en dien heb je bedankt omdat hij zoo weinig betaalde...."

„Hm! ja, dat was toen, maar nu moet ik werk hebben; beter wat dan niets en bovendien toen was ik

losse man, maar nu kom ik er voor vast. 't Was toevallig, hé! dat de tweede knecht juist wegging: — daar kom ik voor in de plaats."

„Wel! wel!"

„Zes gulden in de week, buurvrouw!"

„Dat's weinig, Jaling."

„Och, ja! veel is het niet, maar hij wou niet meer geven; je begrijpt, 'k loop al hard naar de zestig en voor heel zwaar werk deug ik niet meer, — — maar aan de bank werk ik een jongen kerel nog over den kop. Ha! Ha! Ha! dat zul je eens zien."

„Jongens, buurman! als je 't maar uithoudt."

Acht dagen later.

't Is avond. In Teuns kamertje staat een kleine petroleumlamp op tafel te branden en beschijnt behalve het witte, wel wat grove tafellaken, waarop een versch tarwebrood, een schoteltje met boter en een bord met twee versche eieren uitlokken tot eten, de nieuw getimmerde bedstede, die, grijs geschilderd en met meubelsitsen gordijnen voorzien, er netjes en proper uitziet.

De latafel is recht gezet en opgewreven en op de kleine kolomkachel staat een blikken ketel met koffie te pruttelen.

Er heerscht een aangename warmte in het kamertje, dat, hoe uiterst eenvoudig alles daar binnen ook is, er toch gezellig en prettig uitziet, want het is er ordelijk en zindelijk, zoo zindelijk zelfs dat men haast zou gelooven, dat een vrouwenhand bezig is geweest om vloer en wanden te poetsen en te boenen. Misschien heeft de goedige buurvrouw Teun Jaling wel geholpen. Wie weet?

Daar wordt de deur geopend, en op den drempel verschijnt Teun de nachtwacht met zijn dochter, die

hij, zwak en mat als zij nog is, langzaam aan de trappen heeft opgeholpen.

„Zoo, kind! nu zijn we boven nog één voetje, zoo! — pas op het drempeltje! Dat was een deun voor je; zachtjes aan maar. Doe nu je doek maar af. Wacht! 'k zal hem over den stoel hangen. — Lekker, zoo'n kacheltje, niet waar? 't Is hier beter dan buiten, hé?"

Doodsbleek en met dikke zweetdroppels op de ingevallen wangen staart Anna in het vertrekje rond.

„Kom! geef me nu maar den arm, hier ben je thuis kind; daar staat je stoel. — Kom hier, meid, dan zal ik je er op zetten. God! kind, wat ben je slapjes. — Neen! ga nog niet zitten. Wacht even, 'k zal mijn pijjekker er opleggen — driedubbel. — Zoo! ga nu je gang maar. — Zoo, hé? Ja, zoo is 't zachter."

De kachel snort vroolijk, als had ze pleizier in den goeden ouden man, die zoo bezorgd is voor zijn kind.

„Hoor eens, hoe gezellig! Kijk! zij krijgt al een rooie wang. — Wat is dat? Ga je nou huilen? Kom! Kom! dat moet je niet doen. Kijk eens, wat een ei; wat een kokkerd, hé! Dat's eerst een kip geweest, die dat gelegd heeft. Ha! Ha! Ha!

„O! God! O! God! Vader!" snikt Anna.

„Toe, kind! huil nou niet! — Neem een sneedje brood en een beetje boter — en — — staan je voeten wel goed? Ja, een stoof heb ik nog niet, maar zet ze zoolang op dit kistje. — Zit je gemakkelijk, zoo? — Ja? Goed! dan een kopje koffie.— Gebruikt uwé suiker en melk? Ha! Ha! Ha!"

De oude Teun loopt van de kachel naar de tafel en van de tafel weer naar de kachel, dan naar de latafel en eindelijk naar de nieuwe bedstee, — slaat de gordij-

nen open en zegt: „Kijk, daar slaap ik, en in de andere naast de latafel jij. — Hoe heb ik 't nou met je; is dat ei nog niet op? — Allo! gauw; dat moet je juist beter maken. — Als je maar eerst wat sterker bent, hé, meid! dan . . . . ."

„O, vader! O, vader! 't is te veel; ik kan 't niet langer verdragen." Snikkend slaat Anna de handen voor de oogen en nokt: „Dat houd ik niet uit! Dat houd ik niet uit!"

„Groote hemel, kind! wat mankeert je?" Verschrikt omvat de oude nachtwacht Anna's schouders en neemt op den stoel naast haar plaats.

„En wat mankeert je nou?" herhaalt hij angstig.

„O, vader! vader! zoo goed ben je voor mij, en ik — ik heb je zooveel verdriet aangedaan. — Ik was . . . ."

„Stil, kind!"

„Ik heb je kunnen verlaten, vader! en ik kon . . . ."

„Kom! wees nou maar bedaard."

Weder bedekt zij het gelaat met de handen en tranen verstikken haar stem, als zij bijna fluisterend zegt:

„O, vader! ik ben zoo slecht geweest; je zoudt zóó niet met mij zijn, als je wist hoe . . . als . . . ."

„Stil, Anna! ik wil niets weten; — ik vraag je immers niets... En bijna droevig voegt hij er bij: „En waarom zeg je me dan wat?"

Teuns stem klinkt ernstig, en niettegenstaande hij zijn best doet om kalm te blijven, beeft ze bijna onmerkbaar.

„O, God! beste vader, wanneer ge alles wist! . . ."

„Ik wil niets weten! — Je bent terug: dat is, wat ik weet, — wat ik weten wil, en . . ." De oude man houdt even op.

„En?"

„En nu zul je toch niet meer van mij weggaan, — niet waar? Nooit meer . . . ?"

Anna buigt plotseling het hoofd en omvat met beide armen den hals van haar vader, die haar aan zijn hart drukt. Spreken kan zij niet. Teun ook niet op dit oogenblik.

't Is stil, doodstil in het kamertje; toch wordt er, o! zooveel gezegd! Eindelijk laat hij haar los, grijpt eensklaps haar hoofd tusschen beide handen, zoodat zijn vingers in het nog weelderige, blonde haar verdwijnen; ziet haar lang, heel lang in de vochtig schemerende oogen, kust haar op het voorhoofd en zegt dan:

„Allo! meid; nu geen gekheid langer. Eet je eitjes op, hoor! Anders worden we kwade vrinden!"

TE VEEL VERGUNNING.

Amsterdamsche Schets.

't Is halfacht 's avonds.

Het Damrak is vol wandelaars, die een luchtje willen scheppen en zich vroolijk keuvelend over het trottoir bewegen.

Tusschen al die wandelende menschen gaat een lange, magere, bleeke man alléén zijns weegs. Zijn oogen staren, zijn lang zwart haar hangt verwilderd over zijn gelaat, onvast en waggelend is zijn gang. Nu en dan brengt hij de armen in slingerende beweging, ziet met vochtige, rood schemerende oogen omhoog, hijgt naar lucht en leunt dan tegen de pui van een winkelhuis of een stoepleuning. Zijn kleeding is vrij goed, maar stoffig en vuil, even alsof hij een paar malen op straat is gevallen.

Luistert! hij spreekt in zichzelven. Wat hij zegt, is niet te verstaan, maar 't is aan zijn gelaat te zien, dat iets onaangenaams hem bezighoudt, want nu en dan slaat hij zich met de gebalde vuist voor 't voorhoofd of op de borst, terwijl hij binnensmonds vloekt of tandenknarst.

Arme man! wie zijt ge? Wat al stormen zijn mis-

schien reeds over uw hoofd gevaren; hoeveel harteleed hebt ge wellicht gedragen, hoeveel geluk zaagt ge u ontnemen! Zijt ge daarom der wanhoop nabij, — of zoudt gij soms allééń onder den invloed zijn van den drank, van dien kanker der maatschappij, dien men Jenever noemt?

Somberder en somberder worden zijn gelaatstrekken, immer onvaster zijn tred. Ziet, hij wankelt, hij struikelt, — hij valt! — Neen! gelukkig houdt hij zich nog staande, maar als een door den stormwind gebogen riet nijgt zich zijn lange gestalte ter aarde. Krampachtig omklemt zijn rechterhand de leuning van een stoep; hij zakt langzaam ineen, draait zich half om, en zijn beenen glijden onder hem uit. Hij zit op den steenen drempel. Ineengebogen met 't hoofd op de borst, met verglaasde oogen, den mond half open en sijfelende lippen, de armen slap langs de zijden hangend, is hij een beeld der verdierlijking.

„Wat zou hèm schelen?" vraagt een medelijdend voorbijganger aan een ander, die, evenals hij bij den man is blijven stilstaan.

„Ik weet het niet. — Zou hij ook een tak van een beroerte hebben?"

„Wel neen-ik, m'n goeie heer," roept eensklaps een dikke vrouw, die uit de zich naast de stoep bevindende kelderwoning komt, met een helder jak aan, een bonten boezelaar voor en opgestroopte mouwen, waaruit armen steken, nog rood van 't zeepsop.

„Wel neen-ik! hij heeft alleenig maar te veel vergunning; dat kennen we. — Toe, jongens, op zij! — Allo! terug dan, lummels; laat ik ereis met meneer praten." En zich door den allengs aangegroeiden menschenhoop een weg banend,

plaatst zij zich voor den man, en terwijl zij zijn hoed, die hem van 't hoofd is gevallen, opraapt, zegt ze:

„Niewaar, meneer! Uwé heeft geen tak van een beroerte, is 't wel? — Gommes, neen! Uwé is maar alleenig een beetje *pisankoor!* [1]) Zie je wel, menschen, hij knikt van ja. — Och, wat doet hij aardig met zijn hoofd; wat een mooi kopje met zwart haar: 't glimt als een spiegel. Zeg, meneer! doet uwé pomade aan je kuiten, dat je pruik zoo glimt? — Zie je wel, hij zeit alweer van ja. — Stoot je neus niet aan je halfhempje, schat! — Zet jij je *één gulden negentig* [2]) maar op, ventje! Dan komt de schimmel niet in je krullebol, — dat zou zonde wezen!"

't Publiek lacht luidkeels over de zonderlinge woorden der vrouw, die, zich nu tot de omstanders wendend, vervolgt: „Jijlui moet meneer niet uitlachen, — dan wordt hij boos. Kom, lange meneer, spreek ereis een spreek. Heeft uwé soms de bollenkoorts? Heb je je tongetje in je glaasje laten liggen? Wat heb je gedronken, papa?" en terwijl zij dit vraagt buigt zij zich voorover met haar oor naar zijn mond.

De man zwijgt.

De vrouw doet alsof zij luistert, richt zich weer op, knikt een paar malen, als wilde zij zeggen „ik heb je begrepen", en wendt zich tot het lachende publiek met de woorden:

„Kerremelk, zeit hij, kerremelk met anijszaad; — daar is hij zoo miserabel van geworden: 't anijszaad is hem in zijn beentjes geschoten. — Is 't niet zoo, mijn engel?"

De man bromt onverstaanbaar iets binnensmonds.

„Och, heb je zoo'n last van 't hartwater? Jongens,

1) Bargoensche uitdrukking voor beschonken.

2) Een hoed voor *f* 1.90.

jongens! dat is een akelig ding. Heb je bijgeval ook de azijnziekte, lieverd? Of zit het je meer in je buikje? — Och, wat een stumperd! nou krijgt hij er den hik ook nog bij. Zeg, meneer! —hei! ho! ben je op je wel te rusten gegaan? — Word eens wakker, krullebol; je bent hier niet in 't Amstellogement! Hier kun je niet bivakkeeren, — je zoudt je eigen doorzitten op deze canapé. Kom! sta ereis op; ik zal je helpen. Ik ben wel een burgervrouw, maar ik heb medelijden met je... kostelijke broek. Sta eens op! — Kun je niet? Heb je zooveel *krakertjes* [1]) gehad? Is uwé misschien op de tentoonstelling geweest, of heb je bijgeval bij den Koning gegeten?"

Haar woordenvloed blijft zonder eenige uitwerking; de man zit nog steeds in dezelfde houding en beweegt alleen het hoofd.

De vrouw geeft het niet op, maar schudt hem heen en weer, evenwel zonder gevolg. Lachend wendt zij zich nu tot het publiek met de woorden:

„Hij is mirakel," en tot den beschonkene: „Moet je naar *menheertje?* [2]) Hij zeit van ja, menschen! Ze hebben aan de Ouwe-brug [3]) al een logeerkamer voor je klaargemaakt, met een heerlijk bed van lange veeren en een houten hoofdkussen. En morgen krijg je een ontbijt, — hm! lekker, hoor! — een bezem, om je slaapsalon aan te vegen en een snee koud water met een schrobbeering van *menheertje* toe! Wat zeg je daarvan, poelepetaat? Is dat naar je zin? — Hij zeit van ja, menschen!"

Groote hilariteit onder het publiek.

Een kruier, die in een der nabijgelegen straten woont,

---

[1]) Amsterdamsche volksuitdrukking voor borreltje.

[2]) Commissaris van Politie.

[3]) Politie-bureau.

dringt zich tusschen de menschen door, voegt zich bij de vrouw en vraagt:

„Wien heb je daar, Ka?"

Ka laat een oogenblik de schouders van den dronkaard los, richt zich uit haar gebukte houding op en kruist de bloote armen onder de borst, terwijl ze het hoofd omwendend zegt: „O! ben jij daar, Teun; dat 's patent, je komt net alsof je geroepen bent. — 'n Aardig geval, hé? Hoe vin je hem? Een snoeperig ventje, is 't niet?"

„Ken je hem, Ka?"

„Nou, of ik; 't is een doofstomme Baron, Teun, een Baron met kouwe voeten, met een *„één negentig"* op en een kan *„vergunning"* in zijn vest. Is 't niet zoo, mijn allerliefste hartlap? — Zie je wel, Teun, dat hij ja knikt? Och heere, 't is zoo'n lief mensch, niks niet groosig, hij stelt zijn eigen heel en al gelijk met een sjouwerman; hij wil ook ereis naar den *Gribus* [1]) op de planken matras. — Kijk, hij zeit alweer „Owi", net als de Franschman. Weet je wat, Teun, help jij eens een handje, dan zullen we zien, of we hem op zijn pootjes zetten kunnen, vóórdat er een diender aankomt. — Vat je? Ik mag er nou wel ereis mee dollen; maar inwendig heb ik toch medelijden met hem, — niet om zijn eigen-zelvers, waarachtig niet, maar om zijn vrouw. Zie je wel, Teun, dat de smeerpoets een trouwring aanheeft?"

En terwijl ze met Teunis den dronkaard heen en weer schudt, om hem te doen opstaan, vraagt ze: „Is uwé getrouwd, meneer de Baron? — Heeft uwé ook kindertjes, en laat uwé Mevrouw de Barones maar zoo alleenig

[1]) Bargoensch, voor kortegaard of hok.

thuis zitten? — Zeg, geef dan toch eens antwoord, dronken mirakel!"

„Ik kan hem niet houden, Ka! De kerel is als lood."

„Ho! — hop! oude jongen, allo! vast dan... zet je beentjes schrap. Gommeniekes! wat trek je een vies gezicht — Je hebt gelijk, Teunis, 't gaat niet; dan moet de Baron maar weer op de canapé.

Plof! als een zoutzak valt de beschonken man weer op de stoep.

Het publiek, dat in minder dan geen tijd vast en dicht opeengedrongen, met uitgerekte halzen en opgestoken hoofden, elkander de beste plaatsen betwist, vermaakt zich kostelijk en doet alle moeite om toch geen woord van de prachtige monologen en dialogen te verliezen.

Soms gaat er een schaterend gelach uit de menschenmassa op, als de vrouw op haar droog komieken toon de dwaaste dingen zegt. Nu en dan veroorlooft zich de een of ander der omstanders een opmerking.

Een fijngekleed heertje met een bleek aristocratisch gezicht, veroorlooft zich met opgetrokken neus de woorden: „Bah! foei! dat is een zeer walgelijk gezicht. Ze moesten zoo'n man dadelijk verwijderen; 't is een schandaal voor de wandelaars, dat hij daar zit." Ka heeft deze woorden gehoord en draait zich levendig om, terwijl zij het jonge heertje van boven tot onderen monsterend, zonder één spier van haar gelaat te vertrekken, zegt: „Ja, vindt uwé niet? — Uwé is zeker uit de glazenkast gekomen. — Neem den Baron onder den arm, meneer, en breng hem thuis. — Uwé heeft toch zeker niet veel anders te doen dan kuieren;" en tot Teun gewend: „Neem jij hem dan onder den anderen arm, dan kom jelui wel zonder vallen thuis — Meneer

heeft wel een paar morsige handjes voor een burgermensch over, — is 't niet zoo meneer?"

De toegesprokene krijgt een kleur van boosheid, maar zwijgt en baant zich zoo spoedig mogelijk een terugtocht tusschen de lachende omstanders, die oogenblikkelijk daarna weer vast opeendringen, om te zien wat er verder zal gebeuren.

Een jongen, die op een der vensterkozijnen van het huis is geklauterd, ziet, terwijl de kruier en Ka met den dronkaard bezig zijn, diens gelaat, bijt een stuk uit zijn appel en werpt het den man naar 't hoofd, bij de woorden: „Ik ken hem. 't Is lange Kees, de kleermaker uit de Violettenstraat; hij is heel dikwijls dronken. Hij heeft een vrouw en zes kinderen thuis. Zijn vrouw is wat een knap, fatsoenlijk mensch, maar hij is een lap. — Kijk! daar komt een diender aan. Hoera! nou wordt hij ingepalmd."

„Een diender? — Zeg, Teunis, daar moet meneer de Baron niks van hebben," roept Ka, en terwijl zij nogmaals den beschonkene onzacht bij de schouders grijpt en schudt, schreeuwt ze hem in 't oor: „Sta dan toch op, snijer, daar komt een bout [1]) aan! Moet je nou met alle geweld naar den bazaar? Allo! op je beenen. Maak, dat je wegkomt. — Teun, til hem nog eens mee op...."

Het lukt niet: de drank is sterker dan de man en houdt hem als aan den grond geketend.

„Zeg, Teunis! we bennen toch Christenmenschen onder mekaar: we kunnen den Baron niet laten inpikken. Als hij in den *Gribus* komt, houden ze hem misschien morgen ook nog. Komt hij thuis, dan slaapt hij uit en kan op

1) Agent van Politie.

[illegible] morgen weer werken. Je kar staat hier toch; [illegible] hem thuis. Ze betalen je [illegible] wachtje, maar die arme stumperd [illegible] kinderen zullen [illegible] zeggen, en dat's voor een burgermensch [illegible] 't Ligt er maar aan, wie 't zegt."

[illegible] — vooruit dan maar."

[illegible] vraagt Ka aan den jongen.

[illegible] antwoordt de jongen:

[illegible] — in een achterkamer, twee hoog, [illegible]"

[illegible] meneer de Baron, als je maar wilt, stap [illegible] zijn kar heeft gehaald.

[illegible] je eigen ekwipaadje staat voor [illegible] — [illegible] wat een zwaar lichaam," zegt Ka [illegible] van Teunis en een man [illegible]

[illegible] — Wacht! leg zijn bolletje [illegible] anders krijgt meneer hoofdpijn [illegible] — [illegible] meneer de Baron; wel thuis, [illegible] complement aan de [illegible] — [illegible] wacht nog even! 'k Zal mijn [illegible] jij brengt 't strakjes [illegible] onder zijn vest, dan leg [illegible] — Ziezoo, nou zijn *één* [illegible] Ferm is hij! 't Is maar voor [illegible] en voor de buren. 't Is [illegible] maar [illegible] de heele stad hoeft toch niet [illegible] — Zoo is 't patent. Vooruit, [illegible] meneer de Baron!"

[illegible] met zijn wachtje, gevolgd door eenige nieuwsgierigen, maar Ka hield hen tegen met de woorden:

„Kijk me nou zulke groote menschen eens aan; dat is de bedoeling niet. Laat Teun nou stiekem met die natte wasch doorrijden, dan gaat alles goed; als jelui hem nu nog naloopt, geeft 't weer een standje, en dan . . . . ."

„Wat is hier te doen?" vraagt de politieagent, die inmiddels genaderd is.

„Niks, niemendal, meneer! 't Was alleen maar een Baron, die 't zwaar op z'n zenuwen had: — oorpijn, kiespijn en rimmetiek had hij er bij. Teunis brengt hem even naar zijn buitenplaats; hij krijgt er een goeie fooi voor. Is 't niet zoo, menschen?" vraagt zij lachend aan een paar kijkers, die nog zijn blijven staan.

De diender verwijdert zich, en Ka blijft alleen met een vrouw, die evenals zij de kar van Teunis, die reeds een heel eind ver weg is, nakijkt.

„Ziezoo, juffrouw," zegt Ka, terwijl zij de opgestroopte mouwen neerslaat. „Dat's net bijtijds.'tWas op 't nippertje af. — Zoo'n vuilpoets, bah! — 't Is voor een vrouw een mooi koopje, om zoo'n vetten vaatdoek thuis te krijgen. Ja! ik weet er alles van, m'n goeie mensch, ik ben zelf zeven en een half jaar met een dito dito getrouwd geweest. Ja! 't wil wat zeggen zoo'n langen tijd, maar door Gods zegen is mij het kerkhof te hulp gekomen en heeft hij zijn-eigen in 't achtste jaar van ons trouwen doodgepimpeld. Kinderen heb ik nooit bij hem gehad: dat is nog een geluk, 't zou mooi soort zijn geweest. — Nu heb ik drie bengels, juffrouw! die klinken als een klok. — Ja, maar ik heb nu ook een heel anderen kerel, een bovensten besten man. Zondags drinkt hij een slokje, ook wel twee; in de week ééntje op zijn tijd, maar altijd bekwaam, zoo klaar als een klontje, geen kwestie van dronken, hoor! Begrijp je, juffrouw, daar ben ik effetief

dankbaar voor; en daarom, als ik zoo af en toe zoo'n dronken mirakel bij den weg zie liggen, komt mij mijn eigen ellendigheid van toen ter tijd weer in gedachten en kan ik niet nalaten om te kijken, of hij een trouwring aanheeft. Is 't een vrije jongen, dan denk ik: „je moet eigens weten, wat je doet; red je zelf", — maar merk ik, dat hij vrouw en kinderen heeft, dan krijg ik medelijden met de stumpers, die er zoo'n man en vader op nahouden.

Weet uwé, ik neem hem eerst een beetje in de maling, — dat kan ik niet nalaten. Ik denk altijd bij mijn-eigen: een dronken mensch is eerst precies een aap, dan kun je er pret mee hebben; later wordt hij een varken, daar ben je vies van; maar op 't allerlaatst is hij een malle, en dan moet je er medelijden mee hebben. Ik lach ze uit, ik heb er 't land aan, maar ik geef ze toch een handje. Daarvoor bennen we immers in de wereld, om mekaar een handje te geven, als 't noodig is? — Is 't niet zoo, juffrouw?"

DE AANSPREKER.

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis, roep ik onwillekeurig uit, wanneer ik de fraai uitgedoste heeren (?) met hooge hoeden en zilveren tressen zie, die tegenwoordig „aansprekers" voorstellen.

Ontheiligde naam! weldra zult ook gij verdwijnen en zal men alleen nog van „bedienaren" spreken.

Waar zijt ge, o! deftige aanspreker, vulgo „Kraai," van voorheen? Gij, wiens heerlijke steek, alias „driemaster," eenmaal dien onzer predikanten naar de kroon stak! Ik zie u niet meer, waardige bode des doods, met uw gladgeschoren gezicht en uw onberispelijke grijze lokken. Slechts een afschaduwing van uw grootheid dwaalt nog rond in den rosachtig zwarten rok en de vaalzwart katoenen kousen, die de magere leden van dezen of genen huurling omhullen.

Is 't wonder, dat gij niet meer bestaat in al uw heerlijkheid van zwart laken en zijden kousen, met uw onafscheidelijke parapluie onder den linkerarm? — Neen! want wie laat zich thans nog door een ouderwetschen „Kraai" begraven?

Alleen de kleine burgerman.

Wees gezegend! afstammeling van den ouden erntfesten dorper. Heb dank! dat gij er voor zorgt, dat ge voor ons ten minste een schaduw van den karakteristieken oud-Amsterdamschen doodbidder in wezen houdt.

Gij houdt niet van nieuwigheden en verandering, goede burgerman! Gij blijft vastkleven aan het oude, dat deftig en goed was en eenig in zijn soort. Wel u!

Ik ben het met u eens, al die nieuwigheid is geen verbetering. Geen sterveling ter wereld zal mij ooit kunnen wijsmaken, dat een bedienaar der begrafenissen van de nieuwe inrichting zijn hoed ooit met zooveel plechtigheid zal kunnen afnemen, als de ouderwetsche aanspreker zijn driekanten steek.

Kunt gij met zooveel gratie den platten rand van uw kachelpijp aanvatten als de „Kraai" het zijn sectant-doos deed, door met den voorvinger in het kuiltje vooraan te grijpen?

Neen, 't is onmogelijk! Al is de rouwrand om uw cilinderhoed ook nog zoo zwart en breed, al tintelen zelfs de kraaltjes, waarmede hij bevestigd is, als zwarte diamanten in 't daglicht, — hij haalt niet bij den lamfer, die plechtstatig wuifde, als de aanspreker, bij de versche groeve staande, buigend zijn steek afnam als vaarwel aan den doode, die door hem naar alle regelen der kunst was ter aarde besteld.

Uw sluitjas, o volgeling der nieuwe richting! is een parodie op den voorvaderlijken rok. Een liggende kraag, o foei! er ligt niets poëtisch in. Geen mantel, alias „slijpplank," van zwart laken, keurig gevouwen, met satijnen boordsels op den rug, — geen bef, zelfs geen bef draagt ge. Schaam u!

Begrijpt gij dan niet, ongelukkige, dat juist in die bef het geheim school der deftigheid van vroeger? Vat gij niet, dat een aanspreker zonder bef en mantel, evenals een engel zonder vleugelen, een onding is?

Ik begrijp maar niet, dat er nog een mensch op aarde gevonden wordt, die door een man zonder bef wil begraven zijn.

Voelt gij niet, vereenigingsmannen, dat het plechtgewaad, dat eertijds onze evangelie-dienaars omhulde, het eenige ware en gepaste is voor een bedienaar der begrafenissen?

Neen! gij voelt het niet, gij opgepronkte livreiknechts van den dood.

Bah! ge zijt akelige „soudeniers," geen helden, zooals de Achillessen [1]) van vroeger.

Tegenwoordig dragen de lijkbezorgers lange broeken!

't Is met een heimelijken traan, dat ik dit woord neerschrijf. Welk een vandalisme! de kuitenbroek, de glorie van alle gezette of g e v u l d e aansprekers, te doen plaats maken voor een nuchtere langpijp, zooals iedereen, zelfs de opperman of scharenslijper, draagt. En dan de schoenen met gespen! Waar moet het heen, als men ook daarvoor onverschillig wordt? Blonk voorheen niet iedere gesp als een weemoedsdroppel, geplengd ter nagedachtenis van den doode?

Ik gruw er van, wanneer ik u zie, nieuwerwetsche doodbidders, want ik gevoel het, gij beseft niet, hoeveel toepasselijke overeenstemming en zwaarmoedigheid er ligt in den staanden kraag en de bef, evenmin als ge de poëzie der kuitbanden en schoengespen bevroedt.

Het hart klopt mij van vreugd, als ik in de eene of

1) Achilles, scheldnaam voor aansprekers.

andere achterbuurt nog een sporadisch voorkomenden, echten aanspreker ontdek.

Tegenwoordig is het niet fijn, niet gedistingeerd, om zich door den Achilles, de alléén echte soort, te doen begraven. Het coöperatieve associatie-systeem is, helaas! reeds tot het gebied van den dood doorgedrongen.

O! tempora, o! mores.

Ik voor mij behoor in dezen tot de behoudende partij en zeg ronduit: „L i e v e r n i e t b e g r a v e n d a n d o o r e e n M a a t s c h a p p ij!"

Weldra zult gij geheel tot de geschiedenis behooren, achtenswaardig man, onverschrokken held, die gewoon waart dagelijks den dood onder de oogen te zien. Ook uw epitheton „Kraai" zal met u uitsterven, want uw opvolgers, de vereenigings-mannen, lijken op niets, zelfs niet op den vogel, die, evenals gij op de de lijken aast.

Laat mij u aan de vergetelheid ontrukken, voordat de slagen van 't noodlot den laatsten vertegenwoordiger van het echte ras treffen; laat mij uwe eigenaardigheden boekstaven, voordat gij begraven zijt in het stof der eeuwen, waaruit niemand u zal opdelven, omdat de wet der wedervergelding eeuwig waar blijft.

Ik zie u nog, eerwaardige grijsaard, die in mijn buurt hebt gewoond en vóór uw nederige woning, waarin ge het eerlijk vak van baardschrapper uitoefendet, hadt geschreven:

GERRIT KRAAI, AANSPREKER.

Uw winkel is verdwenen, en naar ik hoop renteniert ge thans, rustend op uw lauweren, totdat „Magere Hein", uw vriend, om u komt. Dat ge reeds tot uw vaderen vergaderd zijt, kan ik niet wel aannemen, want niemand

wordt in den regel ouder dan de broeders van uw gild. 't Is immers ook natuurlijk; want gij zijt zoo vertrouwd met den dood, dat hij u wel met ontzag behandelen moet. Gij helpt hem immers om zijn offers aan de aarde te ontvoeren; zou hij u dan treffen met de zeis, die hij anders zoo onmeedoogend zwaait?

Onzin! — „Alle aansprekers worden oud, grijs en dronken op zijn tijd," placht Gerrit Kraai te zeggen, als hij van een begrafenis kwam en min of meer onder den invloed verkeerde van de geestrijke vochten, die hij, al naarmate „het lijkje" was, in den vorm van klare, bitter, madera of port à port had genoten.

't Was een lust om te zien met hoeveel deftigheid Gerrit een lijk wist aan te nemen, met hoeveel kennis van zaken hij met de nabestaanden over 't ceelen-maken, buurten en 't regelen der draagplaatsen kon spreken. Nog vóór hij den schelknop van het sterfhuis in de hand had, wist hij met zekerheid te bepalen, of het een „wijnlijkje" dan wel „ordinair werk" was; of hij zijn beste zwarte pak moest aantrekken, of dat hij met het rossige dito kon volstaan. Na de eerste kennismaking met de nablijvenden kon hij reeds taxeeren, hoeveel er per slot van rekening van zijn aanneming zou overblijven, en het was inderdaad roerend om te zien hoe Gerrit met een gezicht, geheel toepasselijk op de omstandigheden, aan de familie wist te beduiden, dat „meneer zaliger altijd veel te royaal en veel te veel sjentelman was geweest om minder dan *f* 2.50 aan de aansprekers te geven."

In het keuren en verorberen van „geraasde broodjes" [1]

[1] Geraspte broodjes.

zocht hij zijn evenknie, en zijn tong was, door het voortdurend gebruik er van, zoodanig geoefend, dat hij, met de oogen dicht, zonder fout wist te zeggen, of de broodjes van bakker Ladou, of van Zeh uit de Torensteeg herkomstig waren. Met meetkundige zekerheid wist hij eveneens te bepalen, of de Turksche Boer, dan wel een andere koomenij de zoetemelksche kaas had geleverd. De booze wereld verhaalt zelfs, dat Gerrit op de broodjes met kaas zoo dol was, dat hij eenmaal in een sterfhuis, al sprekende van den overledene, bij de woorden: „Och ja! zoo volgt de(n) een den andere," al de overgebleven broodjes in zijn rokzakken deed verdwijnen.

Niemand dan Gerrit kon met zooveel plechtstatige zalving de boodschap (aanzegging) doen: „Ik maak u bekend, dat in Amsterdam op den 12en November is overleden meneer (zus of zoo), in den ouderdom van zestig jaren en drie weken, in de Heerenstraat."

Wanneer hij zijn welluidende stem liet hooren, keek het meisje, dat de boodschap aannam, altijd stemmig, want Gerrit veroorloofde zich nooit een aardigheid met „de booien."

„'t Komt niet te pas, in mijn pesisie", zei hij.

Er waren wel eens collega's, die, na hun boodschap te hebben gedaan, het dienstmeisje in de mollige wangen knepen en zeiden: „We zullen jou nog maar niet komen halen, schatje!" maar „dat waren maar losse menschen, geen eigen volk," beweerde Gerrit.

„Voor mijn eigen lui kan ik instaan: dat is regelier fatsoenlijk en bedaard volk; voor die losse menschen, die je na-venant nemen moet, niet."

.... al de overgebleven broodjes in zijn rokzakken deed verdwijnen.

Gerrit Kraai zelf was altijd „bekwaam en bij zijn positieven", zooals hij beweerde, en ik geloof ook niet, dat het aan iets anders dan aan een noodlottig toeval te wijten was, dat hij eenmaal, op een bovenhuis „in 't werk" zijnde, bij de traditioneele woorden „de vrienden gelieven mij aldus te volgen," achterover van al de trappen rolde.

Eenmaal betrapte ik mijn vriend Kraai op eene onregelmatigheid in de aanzegging. Op zekeren dag namelijk buurtte hij met kalme gemoedsrust, „dat overleden was meneer Van der Steen, oud ritmeester bij de Romeinen." Toen ik hem de opmerking maakte, dat het „rentmeester bij de Domeinen" zijn moest, antwoordde hij zonder blikken of blozen: „Dat komt overeen uit, meneer, want de menschen luisteren er toch niet naar."

Dat Gerrit bij de hand was, bewijst het volgende feit, dat hij mij zelf verhaalde.

„Verbeeld je, mijnheer! ik buurt op de Bloemgracht een oude juffrouw. Ik schel aan een huis aan, — 't zag er nota-bene nogal fatsoendelijk uit, — en omdat ze mij niet opendoen, schel ik nog eens wat harder. Ze laten me wachten, — uwé begrijpt, als buurtend aanspreker heb ik geen tijd over, — ik lui dus nog eens. Daar vliegt de deur open: — 't was meneer zelf. Hij ziet me en roept: „Wat weerga, is het anders niet dan een Kraai! Heb jij zoo geluid?"

„Om je te dienen, meneer," zeg ik, en net wil ik beginnen met mijn aanzegging, toen hij mij toesnauwt: „Je bent een vlegel, om zoo te luien; ik zal eens naar 't sterfhuis gaan en vertellen wat voor lomp en onbeschoft volk ze in hun dienst hebben."

„Zoo!" zeg ik, „wou uwé dat? Nou! mij goed, maar

dan zal uwé voorshands niet weten, wie er dood is. — Adjuus!"

Nog een staaltje van zijn gevatheid kan ik mededeelen uit eigen ondervinding. Ik zag hem namelijk eens bij ons op de gracht. Hij „buurtte" met de lange ceel in de hand. Een straatjongen naderde hem en vroeg leuk, op de lijst wijzend: „Ben ik er nog in, baas?"

„Één stuip, dan ben je er uit!" antwoordde Gerrit en ging kalm zijns weegs, terwijl hij pruttelde: „Ja, 't is daar een lijst van 't Contraboek; als ze mij moeten hebben, moeten ze vroeger opstaan."

Wanneer een zieke in de buurt was, betoonde niemand grooter belangstelling in den toestand van den lijder dan hij. Elken morgen trouw kwam hij hooren, hoe of de patiënt het in den afgeloopen nacht gemaakt had. Eenmaal zelfs, toen hij ergens, waar een zware zieke was, belangstellend kwam hooren, zei hij tot Mevrouw, die hem toevallig zelf opendeed en hem onder tranen vertelde, dat 't hoogstwaarschijnlijk met „meneer" niet lang meer duren zou, „dat 't erg treurig was, — dat hij hoopte, dat hij in de gunst en rikkommandatie mocht zijn voor de lijkbezorging. Mevrouw kon er van verassureerd zijn, dat alles civiel en netjes zou gebeuren."

Met groote kennis van zaken wist Kraai over alle mogelijke ziekten en kwalen met doodelijken afloop te spreken, Tipus, rotkoortsen, Koléra, Zenuwé-zinkingziekten, besloten koliek en kattedrale koortsen waren volgens zijne meening de voordeeligste ongesteldheden voor zijn vak, en zonder op iemands dood te spikkeleeren, zooals hij 't zelf noemde, kon hij met zeker onheilspellend genoegen opmerken, dat deze of gene

van zijn scheerklanten **al mooi op jaren kwam**, **of er in den laatsten tijd pips en miserabel uitzag.**

„**Wanneer ik een lijk aanneem,**" placht hij te zeggen, „**kun je alles bekijken, hoor! Alles is in de puntjes. Laat de Vereeniging maar eens zulk werk afleveren!**" voegde hij er immer met zelfvoldoening bij. „**Prulleboel is het, wat ze geven; zij doen er de familie en den overledene schandaligheid mee aan. Van de Vereeniging is 't aangenomen werk; dat 's altijd mis, en als ik een fatsoenlijk heer of dame was, zou ik mij schamen, om voor een koopje begraven te worden.**"

Over 't algemeen was Gerrit Kraai vredelievend van natuur en zachtzinnig; iets echter was er, wat hem verschrikkelijk ergerde, te weten dit: Als iemand, om hem te foppen en zinspelende op zijn gewaad, hem groetend op eerbiedigen toon zei: „Dag, dominee," dan werd hij rood van kwaadheid en pruttelde binnensmonds iets wat op „word lang" of „stik" geleek.

„**Zie je, meneer, dat ze mij „Kraai!" – „Achilles!" – „Dooienverklikker!" of „Schroevendraaier!" naroepen, kan mij niet schelen, want dat ben ik, met God en met eere, – maar dat zoo'n vent met een vriendelijk gezicht: „Dag, dominee," tegen mij zegt, dat verdraag ik niet; dat tast me in mijn ponteneur: – wat me niet toekomt, neem ik niet aan.**"

. . . .

Menigmaal is Gerrit mij, op 't punt van te gaan buurten of begraven, in zijn ambtsgewaad gekleed, komen scheren

en even dikwijls heeft hij mij verzekerd, dat „'t scheren" eigenlijk maar bijzaak was, omdat hij zooveel van de „aansprekerij" te doen had, als hijzelf maar wilde. „Ziet u, ik beschouw de barbierderij alleen als een verpoozing," zei hij, met een glimlach er bijvoegend, „dat hij meneer als buitenklant alleenig aanhield, omdat hij zoo lange jaren in de familie was geweest, en dat hij, als meneer eens kwam te vallen, dan toch zeker van 't lijk hoopte te zijn."

O! Sancta Simplicitas!

Zoo iets te zeggen aan iemand, die onder 't mes zit, is eenig.

Daarom, o Gerrit Kraai! heb ik u willen vereeuwigen in mijn boek.

Leef wel! pronkjuweel der aansprekers van het oude onvervalschte soort! Nu ge den driemaster en de bef aan den nagel hebt gehangen en emeritus zijt, neem ik nog eens zoo diep den hoed af voor uwe deugden en zonderlinge hoedanigheden. Ik wensch u toe, dat, als ge eenmaal zelf „uit den tijd" gaat, er ten minste nog een „echte Kraai" mag gevonden worden, die uw stoffelijk overschot naar alle regelen der kunst „aflevert."

RHEUMATISMUS ARTICULORUM ACUTUS.

Een verhaal van Neef Jan.

'k Voelde mij al een dag of wat erg onlekker; 'k had pijn in de lenden en een zekere neiging tot krom loopen, die een naderend spit in den rug aankondigt. Nu en dan kreeg ik kippenvel door een koortsachtige rilling, die mijn geheele lichaam voor een oogenblik deed ineenkrimpen. Het eten smaakte mij niet, en mijn sigaar stak ik zes, zevenmaal op, om haar even zooveel keeren met een zucht ter zijde te leggen. In mijn gewrichten, vooral in de knieën en polsen, liet zich een onheilspellend droog knappen vernemen, dat mijzelven akelig maakte en aan anderen, die het hoorden, de woorden ontlokte: „Droogheid in de gewrichten."

Ik nam op mijn eigen houtje een dosis p u l v i s d o v e r i, kroop goed onder de wol en trachtte te évaporeeren.

Ik évaporeerde, bleef een paar dagen thuis en nam nogmaals p u l v i s d o v e r i, ditmaal in gezelschap van een lepel wonderolie.

Mijn goedhartige hospita, juffrouw Klemmer, zei namelijk: „Meneer, zorg in de eerste plaats voor de door-

straling." Ik évaporeerde nogmaals en werd waarlijk iets beter; alleen die drommelsche pijn in den rug verliet mij niet. Die pijn te beschrijven, gaat mijn krachten te boven. Een violente pijn was het niet, — een knagende, zoo ongeveer als kiespijn, die aan 't verminderen is, zou juister zijn,— maar de beste uitdrukking, die ik er voor vinden kan is: dat mijn rug zeurde en drensde als een ondeugend kind. Onophoudelijk zanikte het in de spieren: soms werd ik er wee van, soms ongeduldig.

Nooit kon ik het mijn rug naar den zin maken; zat ik rechts overhellend,het gezeur en gedrens teisterde mij links; ging ik links overstag, het gezanik begon rechts. Vóóroverzitten bracht mijn ruggewervels tot een staat van gloeihitte, achteroverliggen in een overprikkelden toestand, die ondraaglijk was. Stond ik plotseling op, dan bracht ik met een onderdrukten schreeuw van pijn mijn handen in de lenden. Kortom, ik was er ellendig aan toe. Nog een paar dagen sukkelde ik zoo voort, steeds knorriger en onpleizieriger, want ook mijn knieën en enkels begonnen teekenen van weigering te geven, om aan mijn wil te gehoorzamen. Mijn linker groote teen verkoos niet meer den druk der laars te verduren, mijn beide enkels begonnen te gloeien en telkens weer verraste ik mijzelven in het bezit van kippenvel en klappertandde ik, terwijl ik gloeiende handen had en 't in mijn slapen en achterhoofd bonsde.

„Als uwé eens een glaasje heete pons nam, — zóó heet als uwé verdragen kan, meneer — en dan met een paar warme kruikjes naar de koes-koepé", zei mijn hospita, juffrouw Klemmer, terwijl zij, met haar dikke roode handen in haar voorschoot gerold, bij mij stond.

Voor iemand, die gemeubileerd woont, is een bejaarde hospita in waarheid een zegen. Mijn juffrouw Klemmer

nu was reeds tot den lieven leeftijd van 60 jaren gekomen, zonder ooit in gevaar te zijn geweest haar maagdelijken staat door dien van het huwelijk te moeten verliezen.

Zij droeg altijd een stemmig mutsje, waaruit hare min of meer met overblijfselen der kinderpokken begaafde wezenstrekken u door hunne onregelmatigheid verbaasden.

Afgezien van hare minder bevallige vormen was Katharina Klemmer een goedhartige ziel, die een zeker moederlijk gezag over mij trachtte uit te oefenen, waaraan ik mij, zoolang het mij goeddocht, onderwierp.

Ik volgde dus dezen keer Katharina's raad en nam niet één maar twee glazen heete pons, ging te bed, brandde mijn extremiteiten bijna aan de heete kruiken en droomde dien nacht afschuwelijk, van een veelhoofdig monster, dat mij met gloeiende oogen aankeek, terwijl het met zijn partes posteriores op mijn borst zat en mij den adem ontnam.

Dat monster greep uit een fornuis, dat op mijn nachttafeltje voor mijn bed stond, een gloeiende nijptang en kneep er verraderlijk mee in mijn ruggewervels, even boven den stuit, prikte mij met een ander gloeiend instrument in mijn ellebogen, polsen en knieën en streek er mede langs mijn kuitspieren, die zich bij die aanraking krampachtig samentrokken. Onmachtig en roerloos lag ik daar, nu eens hijgend naar adem, dan weer met het klamme zweet op 't voorhoofd.

Mijn nachtmerrie was afgrijselijk; het was mij, alsof de kwelgeest mij op enkele oogenblikken een emmer ijskoud water over mijn lichaam uitstortte en dan weer onbarmhartig blootstelde aan de zengende hitte van zijn fornuis. Onophoudelijk hamerde en klopte hij daarbij in mijn hoofd en draaide zijn heete vurige nagels in mijn oogholten

om. 't Was een marteling; ik wilde schreeuwen, brullen, maar mijn tong was als verlamd. Het ondier drukte mijn kaken met herculische kracht samen, sloeg met een moker al mijn gewrichten stuk, verbrijzelde mijn achterhoofd en boorde met zijn klauwen in mijn hersens.

Met een gil ontwaakte ik: — het was morgen. Grauw en droef scheen het vale licht door de neergelaten gordijnen van mijn slaapkamer; mijn nachtlichtje spatterde en knetterde en streed om zijn leven met het water, waarin het dreef.

Doodsbenauwd en met kil koud zweet in dikke droppels op het voorhoofd wilde ik mij oprichten, om op de pendule te zien hoe laat het was.

Groote hemel! wat was dat? Ik k o n niet, met geen mogelijkheid; trots alle krachtsinspanning bleef ik liggen als een stok. Een kreet van smart ontglipte mijn mond bij die pogingen. Ik wilde ten minste mijn beenen omhoogtrekken. Helaas! zij weigerden ook hunne gehoorzaamheid. Mijn linkerhand lag als verlamd aan mijne zijde en de rechter, die ik nog eenigszins bewegen kon, deed mij afschuwelijk zeer; de vingers waren saamgetrokken, en niet dan met groote mate van wilskracht en pijnverachting gelukte het mij het schelkoord, dat bij mijn bed hing, te grijpen. Ik schelde.

Eenige oogenblikken later trad mijn juffrouw, ('t goede mensch was nog in nachtgewaad,) binnen.

„Uwé is er vroeg bij, meneer! 't Is pas zeven uur. Wel gerust?"

Dat „wel gerust" klonk mij als bittere hoon in de ooren, en ik antwoordde vrij barsch: „'t Mocht wat."

„Hebben de kruikjes uwé goed gedaan?"

„Die verwenschte kruiken hebben mij juist den genade-

slag gegeven. Ik ben doodziek, stuur dadelijk om den dokter. Au! Au! O God! wat een pijn."

„Wil ik uwé eens verleggen, meneer?" vroeg ze, en terwijl ze haar beflodderdmutst hoofd tusschen de gordijnen van mijn ledikant stak, deed zij een verraderlijken greep naar mijn schouders.

't Is zeker een alleronmenschelijkst gebrul geweest wat ik uitstootte, toen zij mij aangreep, want 't goede mensch stoof een heel eind terug in de kamer.

„Raak mij niet aan, mensch!"

„Heere gunst, meneer, ik kom niet aan uwes. — Zal ik nog een deken op je voeten leggen?"

„Neen! om Gods wil, laat me stil liggen. Maar geef mij wat drinken."

„Bestig, 'k zal dadelijk thee zetten."

„Thee! Gekheid, geef me koud water, een groot glas vol; ik versmacht."

„Jongens, meneer, zou uwé dat wel doen? Uwé transporteert zoo erg; de pareltjes staan op je voorhoofd, en dan koud water, — 't is waarentig niet goed."

„Mensch, geef mij water!"

„Meneer, meneer! ik kan er niet toe reseleveeren, als uwé nou van binnen ook nog katteraal wordt, is 't heelemaal mis."

O! tergende machteloosheid! — „Juffrouw, ik bid je: geef me asjeblieft water. De gevolgen zijn voor mijn rekening."

„Nou, goed dan, maar een ommezientje geduld: 'k heb juistement water overgehangen in de keuken. Je moet me niet kwalijk nemen, meneer, maar een ziek mensch is net als een kind: ze weten eigens niet wat goed voor hen is," en na uit de karaf op de waschtafel een glas

water te hebben geschonken, schommelde de juffrouw naar de keuken, om er een scheutje warm bij te doen.

„Ziezoo, meneer! nou zal 't uwé geen kwaad doen, nou is de ergste kou er af."

Geen mogelijkheid om mij op te richten. De juffrouw probeerde nog even om mij met kussen en al op te tillen, maar tevergeefs: ik brulde van pijn en kon geen vin verroeren.

„'t Gaat niet, meneer! Maar wacht, ik zal je wel gauw helpen." Weer verdween de juffrouw een paar minuten en keerde terug met een grooten witten trekpot in de hand.

„Ziezoo, drink nou maar op je gemak uit de tuit."

't Was nog zoo kwaad niet bedacht, want ik kon zeer goed, op die manier, liggende drinken; gretig zoog ik het walgelijke lauwe water uit den pot. Ofschoon het mij niet smaakte, verkoelde het toch mijn brandend verhemelte.

„Zet nu maar gauw thee, juffrouw, want ik heb alweer dorst," zei ik, toen ik nauwelijks den trekpot geledigd had.

„Bestig, en dan dadelijk om den dokter sturen. Wie is uwé's dokter?"

„Dr. Calmans, Keizersgracht."

„Goed, meneer!"

Nog een paar uren bleef ik in afwachting van de komst van den medicus roerloos liggen; bewoog ik, mij dan leed ik onlijdelijke pijn. Van tijd tot tijd dommelde ik in en zag half wakend, half slapend, allerlei akelige gezichten, die mij over den rand van het bed schenen toe te grijnzen. Een dier gedrochten vertrok voortdurend zijn breeden mond tot een satanischen lach, stak zijn gespleten tong uit en keek mij met schele oogen aan, terwijl op zijn woeste tronie een uitdrukking kwam, als wilde hij zeggen: „Daar

lig je nu. Wat voer je nu uit, hè? Niets niemendal; we hebben je bij je kladden, kereltje!"

Mijn rechterhand deed mij allerijselijkst veel pijn en de vingers er van trokken zich hoe langer hoe krampachtiger samen, zoodat ik, of ik wilde of niet, van tijd tot tijd moest kermen, of luide kreten uitstiet.

Eindelijk kwam Dr. Calmans; 'k hoorde hem op de trap hoesten en proesten, en eindelijk met de juffrouw praten; wat zij elkander zeiden, verstond ik niet, maar 't maakte mij ongerust. Ik hoorde hem op 't portaal zijn stok in den parapluie-bak zetten en zag hem eindelijk voor mijn bed staan.

Hij sloeg de gordijnen wijd open, nam een stoel en ging naast mij zitten, met de woorden: „Wel, wel, zoo in bed, vrindje? Wat scheelt er aan?"

Mijn rechterhand gaf mij juist weer een Judaskneep, zoodat ik op smartelijken toon uitriep:

„Dokter, ik lijd helsche pijn!"

„Nu al?" antwoordde hij droog, terwijl hij mij sarcastisch aankeek en naar mijn linkerhand greep, die machteloos op 't dek lag.

„Au! au! allemachtig, dokter! dat 's niet uit te houden."

„Och kom, zoo kleinzeerig?"

„Kleinzeerig? O! dokter, ik wou, dat u eens even voelde, welk een pijn het is."

„Beste jongen, ik dank je feestelijk, ik weet er alles van; je hoeft er mij niets van te vertellen. — Steek je tong eens uit. — Hm! leelijk, beslagen. — Geef je pols eens."

„Voorzichtig, dokter! voorzichtig."

Na een oogenblik mijn pols te hebben gevoeld en mij nog eens te hebben gemarteld, door mijn rechterarm op te tillen, zei Dr. Calmans, op ieder woord klem leggend:

„Vriendlief, je hebt je de akeligste, pijnlijkste en vervelendste ziekte uitgezocht, die er bestaat.”

„Een mooie troost, dokter! En wat heb ik dan?”

„Rheumatismus articulorum acutus.”

Ik sloot de oogen; groote hemel! wat een afschuwelijke naam! — maar ik was nog even wijs.

„Rheumatiek der gewrichten,” liet Calmans verklarend er op volgen.

„Kun je me gauw weer oplappen, dokter?”

„'t Is maar wat je gauw noemt! We zullen trachten je zoo spoedig mogelijk wat minder pijnlijk te maken.”

De dokter schreef een recept en beval mij aan veel en dikwijls te drinken, terwijl hij mijn hospita last gaf de kamer-temperatuur op gelijke hoogte te houden.

„Adieu! Ik kom morgen terug. Houd je intusschen zoo kalm mogelijk.”

Mijn huisjuffrouw liet den dokter uit; ik hoorde haar in het portaal weer met hem praten en verstond de woorden: „langdradige ziekte, — rimmetiek? — geen bezoekers toelaten, — kalm houden, — diverse: och mijn'ns en uwé kan er van verassureerd wezen's —.”

't Is alleronaangenaamst om zoo nolens-volens brokstukken van een gesprek op te vangen: men phantaseert er gewoonlijk meer bij dan in werkelijkheid is gezegd geworden; daarom vroeg ik, toen de juffrouw weer binnenkwam vrij ongerust: „Wat zei de dokter?”

„Niets, meneer!”

„Jawel, juffrouw, ik hoorde enkele woorden,” en ik noemde op, wat ik verstaan had.

„Maakt u je nou maar niet noodeloos ongerust; de dokter zei alleen, alsdat 't een heele erge langdraderige ziekte was, en dat geduld een mooi ding is.”

„Bah! dat weet ik ook wel. — Vervl.... wat doet me die hand een pijn."

„'k Zal er een kussentje onder leggen," zei de goedhartige vrouw, en met veel zachter hand, dan ik geloofde dat zij bezat, deed zij mijn kloppenden en stekenden arm een gemakkelijker houding aannemen.

Met een meewarigen trek op haar gelaat stond ze voor mijn bed, rolde haar handen, zooals zij gewoon was te doen, in haar voorschoot en zei:

„Ja, meneer! rimmetiek is een allemenschelijk akelig ding! M'n jongste broer is er aan overleden: hij had 't omtrent net zooals uwė; 't begon krek eender, ook zoo stijf als een stok, geen vin verroeren en koorts! koorts! als een paard! Zes weken heeft de stumperd gelegen; tusschenbeide konden de buren hem drie huizen ver hooren schreeuwen van de pijn: toen bedaarde de rimmetiek eerst, maar sloeg hem in eens over zijn hart, en toen was hij weg.— Jakob was een flink mensch, meneer, net zoo iemand van uwé's postuur, ook nogal gevuld. Ja! voor dikkige menschen is 't altijd een tobber om er door te komen. —Ligt u wel goed; wil ik nog een kussen onder je hoofd doen? — Dan heb ik nog een nicht gehad, meneer! Och! Och! die heeft er wat aan gelaboreerd, maar dat was nou meer rimmetiek op de zenuwen. Die is er goed afgekomen. Heeremijntijd ja! dat 's goed, dat ik er aan denk: 't is een heel eenvoudig middel, uwė moest het ereis probeeren; 'k zal het voor uwé klaarmaken, — tamarinde met krenten, stroop en zenuwbladen en dan getrokken als thee. 's Morgens en 's avonds een paar koppen vol en dan inwrijven met Jeruzalemsche zeep, ongezouten boter en speekolie. Mijn nicht is er radikaal mee genezen, maar later werd zij heelemaal suf."

Niettegenstaande mijn pijn en 't gloeien van de koorts kon ik een lach niet onderdrukken bij de troostrijke woorden mijner hospita.

„Ja, lacht uwé er maar om; 't is een effectief middel en menigeen heeft er soulaas bij gevonden."

„Ik zal mij voorloopig maar aan den dokter houden. Wilt u zorgen, dat er een boodschap naar mijn bureau wordt gezonden, dat ik ongesteld ben en vooreerst wel niet zal kunnen komen?"

„Bestig, meneer!"

Al spoedig was het bij vrienden en familie bekend, dat ik ziek was, en reeds een paar dagen later verscheen eene tante van mij, eene weduwe van den geheimzinnigen leeftijd, dien men tusschen de achttien en tachtig noemt. Haar echtgenoot, mijn moeders broer, was reeds verscheidene jaren dood en, naar de wereld meende, er niet ongelukkiger om. Tante Bocca bezat plus-minus veertig procent spraakorgaan, en ik herkende haar van uit mijn bed, hoewel zij nog beneden aan de trap stond, aan een zeker flux de bouche, dat haar eigen was.

Ik vernam eene kleine woordenwisseling met mijne hospita en hoorde dadelijk daarop een vluggen tred op de trap. Een haastig, kort tikje op de deur gaf mij de zekerheid, dat tante er voor stond.

„Binnen," riep ik flauwtjes.

Voorafgegaan door een geur van Essbouquet, verscheen mevrouw de wed. Bocca in de kamer. Ik hoorde het ruischen van haar zijden japon en het zachte trippelen van haar Fransche bottines. Hoewel ik haar niet zag, wist ik toch, dat zij, met haar lorgnet voor de oogen, door de kamer liep en alles nauwkeurig opnam.

„Mais mon cher neveu, quelle mauvaise plaisanterie!"

zei ze. „Malle jongen, wat ben je nu begonnen, — foei! foei! wat heb je mij aan 't schrikken gemaakt. Rheumatismus! afschuwelijk; ik beklaag je diep, — 't is allerakeligst voor je." Zij stond midden in de kamer en vroeg, nadat ze een oogenblik adem geschept had: „Je bent immers visible? Och! maar dat is eene vraag, hé, — een zieke is altijd visible, niet waar, arme jongen?" En dit zeggende naderde zij mijn bed en schoof de gordijnen op zij, zoodat het daglicht op mijn gelaat viel. Zij wierp mij een kushand toe en schudde daarna haar nog altijd bevallig hoofd.

„Mon dieu! mon dieu! wat zie je er betrokken uit! En geheel roerloos, hé, — totaal zonder beweging, vertelde mij de juffrouw. Je oom, mijn lieve, beste, goeie man heeft er ook zoo vreeselijk aan gesouffreerd en driemaal een rechute gehad, voor hij stierf; ik weet het, arme jongen, dat klopt en hamert en gloeit in de gewrichten en dan altijd door koorts. Hoeveel heeft de thermometer? 39,8—39,9; bij je overleden oom was het 40,6—40,9 soms 41,5 en formidabele dorst, — jij ook, zeker, hé — en transpireeren! c'est incroyable, altijd door en nage; ja! ja! dat had hij ook zoo. — Heb je ook zulke benauwde droomen? — Je moet altijd op je rug liggen, impossible anders. — Delireer je ook? O! o! dat deed je oom zoo kolossaal; die zag allerlei monsters en gedrochten; als ik voor zijn bed stond, dan riep hij: „Amélie, jaag ze weg! jaag ze weg!" 't Was een horreur, bepaald om kippenvel van te krijgen. Lig je wel tusschen wol? Één wollen deken onder en twee boven? En wat drink je?" Zij nam het glas, dat op mijn beddetafeltje stond, en rook er aan. „Water, alleen water? Maar dat is niet goed, arme jongen; je moet limonade drinken, zuivere citroenlimonade; — onze dokter

zei: Mevrouwtje laat de patiënt maar steeds limonade drinken, maar niet van limonade-siroop; citroenen au naturel, — uitgeperst in 't glas en dan met suiker en water; citroenzuur is de natuurlijke vijand van de rheumatische stoffen. Vooral geen gefrabriceerde siroop, daar is wijnsteenzuur in en dat is pernicieus. Ik zal je strakjes een stuk of wat citroenen zenden; en als je lectuur hebben wilt, — mijn boekenkastje is tot je dispositie. 't Is criant vervelend, om zoo totaal niets te kunnen doen. O! maar 't is waar, je kunt geen boek vasthouden. Affreus! En heb je nogal eens aanspraak, zoeken de vrienden je nogal eens op? A-propos, wie is je dokter?"

„Calmans, Tante!" zei ik, blij dat er een oogenblik was, dat haar woordenvloed stopte.

„Calmans! Maar beste jongen, dat is een oude pruik, een dokter van 't oude régime; die zal je wel lang aan den praat houden. Ik wed, dat hij je nog niet eens salicyl heeft voorgeschreven. Heb je 't al gehad, 't heeft zoo'n zoetachtigen, scherpen smaak?" — Zij nam mijn drankfleschje op, rook er aan, bevochtigde het kurkje met den inhoud, proefde en zei: „Bitter, chinine, c'est tout comme chez nous; mijn overleden Henri kreeg ook eerst niets anders dan chinine, maar dat is geheel de oude methode! Geloof mij, cher neveu! je moet salicyl nemen. Je hoeft het heusch niet te laten klaarmaken in de apteek; ik zal je wat zenden, hoor! Ik heb nog een fleschje vol van Henri over; neem eenvoudig een half theelepeltje er van in een ouwel een maal of drie daags; je zult zien, 't geeft dadelijk soulagement, en je kunt er niets geen kwaad mee. Adieu, mon pauvre cher! Beloof je me, dat je 't zult innemen? — Vast? — Pour sur? — Adieu dan! Ik zal je spoedig eens weer komen opzoeken."

Tante reikte mij even de toppen van haar glacétjes, die ik met groote inspanning aanraakte, en verdween.

„Goddank!" dacht ik, toen zij vertrokken was. Ik zou alles beloofd hebben, wat zij wilde, alleen om de kans te hebben haar „adieu" te hooren. Ik had hoofdpijn gekregen door haar onafgebroken conversatie en trachtte zoo goed mogelijk een gemakkelijker houding aan te nemen, om als 't kon een weinig te slapen.

Nauwelijks had ik een halfuurtje gedommeld, toen ik weer wakker werd gemaakt door de komst van Dr. Calmans, die, met den koortsthermometer in de hand, mijn bed naderde.

„Laten we eens even poolshoogte nemen," zei de dokter, terwijl hij mij den thermometer onder de tong lei „Kom-aan! 't wordt niet erger," merkte hij bedaard op, bij 't venster staande en het instrumentje beschouwend, „de temperatuur wordt lager. We zullen nog voortgaan met 't zelfde drankje, en veel water of limonade drinken, hoor!"

„Dokter!" vroeg ik eensklaps, „waarom geeft u mij geen salicyl?"

„Omdat je 't nog niet noodig hebt," antwoordde hij kalm.

„Ze geven 't anders tegenwoordig dadelijk, dokter!"

„Een ondeugende glimlach kwam op Calmans' gelaat, toen hij mij antwoordde met de vraag:

„Dokter jij ook al?"

„Dat niet, maar...."

„Zeker visite gehad, hé?"

„Hoe zoo, dokter?"

„Och, beste vriend, wij medici zijn er al aan gewend, dat ieder leek gaarne meedoktert. Je zult eens zien: wanneer deze of gene je op komt zoeken, heeft iedereen een raad, en een elk is juist door dien raad,

of het middel wat hij aangeeft, radicaal genezen of heeft er bij anderen wonderen van gezien. Gewoonlijk zijn 't huismiddeltjes, baat het niet, het schaadt niet; maar als je wilt probeeren, al wat de menschen je opgeven, zul je per saldo van je maag een vuilnisvat en van je huid een lappendeken maken. Stel je gerust: als je 't noodig hebt, zal ik je salicyl geven! Ik kan je alles toedienen, wat de apotheek opgeeft, maar 't radicaalste moet je zelf leveren."

„Hoe zoo, dokter, wat is dat dan?"

„Geduld! — Adieu! Tot morgen."

„Geduld, geduld," mompelde ik ongeduldig, terwijl hij vertrok. „'t Is wat moois, — dat weet ik waarlijk zelf wel, daarvoor hoef ik geen doktersvisite te betalen."

Hoe eindeloos kwamen mij de dagen voor, hoe akelig de nachten. Veel bezoek kon ik nog niet verdragen, 't maakte mij moe en zenuwachtig, en toch verlangde ik er naar, — omdat 't aan mijne gedachten afleiding gaf.

Ik was nu reeds tien dagen bedlegerig; wel is waar werden mijn handen iets leniger, ook minder pijnlijk, en kon ik zoo goed en zoo kwaad als 't ging een boek vasthouden en lezen, maar toch bleef ik erg stijf in de gewrichten en ongemakkelijk. Ik nam nu salicyl, door den dokter voorgeschreven, want zooals vanzelf spreekt had Tante evenmin aan 't zenden van haar panacée als aan de beloofde citroenen gedacht. Mijn maag raakte redelijk wel van streek door 't salicylus natricus, maar allengs begon ik toch minder stijf en stokkig te worden en eindelijk was ik zoover, dat ik in mijn bed, gesteund door kussens, rechtop kon zitten.

Bijna iederen dag was er bezoek geweest. Mijn vriend

Pappel, die tijdelijk op 't bureau mijn werk deed, kwam alle dagen en had mij overreed, om een stuk ruw barnsteen aan een koordje om den hals te dragen. Zijn grootvader, zei hij, droeg het tot zijn negentigste jaar en had nooit aan rheumatiek geleden. Ik had er eerst om gelachen en wilde er niet van gediend zijn, maar Pappel hield niet op met het verzoek „'t dan te doen om hem te pleizieren," totdat ik het bandje om mijn hals en 't stuk electrum op den hartkuil voelde. Een neteldoeksch zakje met stukken aluin lag aan mijn voeteneinde in bed; 't was mij door een oom uit Haarlem toegezonden en, niettegenstaande mijn vrij hevig protest, door mijn hospita aan mijn voeten gelegd, met de woorden:

„Hoe kun je daar zoo tegen reclameeren, meneer: baat het niet, het schaadt immers niet!" Om dezelfde reden had zij mij ook den ijzeren pook in bed gelegd; 't was een raad van de water-en-vuur-vrouw, die het weer van Jaantje de schillen-vrouw en van Janus den porder had vernomen.

Wat kon ik er aan doen. De voorwerpen lagen er eenmaal en ik was te stijf en te machteloos om ze weg te nemen. Ik was in dit opzicht, zooals men het noemt, aan de heidenen overgeleverd, want toen op een zekeren morgen mijn oppasser Hendrik kwam aanzetten met zeven groote uien op een bosje stroo gebonden, moest ik dulden, dat ook die bij wijze van ornament in mijn bed, en God betere het nog wel aan 't hoofdeneind, werden opgehangen.

Nu is er niets op de wereld wat mij meer tegenstaat dan de lucht van uien, en daarom bracht deze versiering van mijn sponde mij schier tot razernij.

't Hielp mij niets of ik al protesteerde; Hendrik beweerde, dat uien 't eenige afdoende middel was, want dat de rheumatieke stof op de uien oversloeg en zoodoende

van meneers armen en beenen aftrok, en dat 't positief waar was, want dat de neef van zijn zusters schoonmoeder er zijn algeheele genezing aan te danken had, terwijl de juffrouw volhield, dat ik „alevel aan de lucht wel zou gewennen."

Ik was anderhalven dag ziek van den uiengeur, totdat de dokter kwam en mij van den booze verloste, door aan de juffrouw bevel te geven de uien weg te nemen.

Van het barnsteen, den pook en de aluin durfde ik niet reppen, want als er iets is, waaraan ik een hekel heb, dan is het om uitgelachen te worden.

Mijn toestand bleef tamelijk wel dezelfde; mijn ruggegraat was iets buigzamer geworden, maar mijn onderdanen waren weigerachtig hun dienst te doen en mijn handen nauwelijks half ter mijner beschikking.

Daar verscheen op een morgen eensklaps iemand voor mijn bed, dien ik slechts oppervlakkig kende. 't Was Vos, een eenvoudig man, een blikslager uit de buurt, dien ik kort geleden toevalligerwijs een kleinen dienst had bewezen.

Hij had gehoord, „alsdat meneer stijf van de rheumatiek lei, en vermeenende dat 't niet meer dan plicht was om mekaar te helpen en dat de eene dienst den anderen waard is, had hij de astrantigheid genomen om maar dadelijk bij meneer te komen."

„Ziet U!" zei de man heel gemoedelijk, terwijl hij een flesch met een bruine drabbige vloeistof uit den zak nam en naast mijn bed op een stoel zette, „hier heb ik een middel, dat al duizenden menschen genezen heeft: 't zijn eenvoudig meikevers op jenever getrokken, — levend er in gesmoord, vat u? Daar moet u mee gewreven worden, — ik heb er onlangs nog de juffrouw van den spekslager mee geholpen. Permitteert u, dan zal ik u dadelijk

eens onder handen nemen"; en zonder mijne toestemming af te wachten, sloeg hij mijne dekens op en had met de woorden, „in de beenen is 't altijd 't ergste, meneer!" mijn rechtervoet beet. Ik was zoo verbluft van deze ongeëvenaarde gedienstigheid, dat ik hem liet begaan. Hij goot het meikever-praeparaat op zijn hand en begon mij uit alle macht te wrijven. Genadige hemel! het klamme zweet brak mij uit van de pijn, toen de blikslager met herculische kracht zijn vereelte handen over mijn been liet gaan.

Ik brulde, ik kermde, ik huilde van pijn als een klein kind, en met de meest mogelijke bedaardheid antwoordde mijn beul, telkenmale als hij een streek over mijn loopwerktuig deed: „Geneer je maar niet, meneer! Piep maar gerust, dat geeft soulaas; daar ben ik aan gewend. — Beter zul je worden, beter moet je worden, beter zul je worden!" — en telkenmale als hij deze woorden zei, voegde hij er een steunend en blazend „ahem!" achter, terwijl hij met volle kracht wreef en kneep.

„Genade, barmhartigheid!" riep ik op zoo smartelijken toon uit, dat de blikslager eindelijk ophield en verwonderd vroeg: „Doet het je dan waarachtig zoo zeer?"

„'t Is niet om uit te houden, Vos! Ik ben er zenuwachtig van geworden; geef me asjeblieft een glas water."

Hij reikte mij 't gevraagde aan en zei: „Als U een beetje bekomen is, dan de tweede loopstok."

„Neen! Neen! asjeblieft niet!"

„Komaan, meneer! hou je goed, wees man; — morgen ben je zoo klaar als een klontje, dat verassereer ik je."

„Neen, Vos! voor geen geld ter wereld. Jou remedie is erger dan de kwaal; — zie, 'k beef nog over al mijn leden."

„Zenuwen, anders niet! Daar zal ik je ook afhelpen. — Ja, meneer! Manus Vos is een halve dokter, dat weet de heele buurt. — Nou neem je van avond primus zooveel rooiekoolsblåren, als je krijgen kunt.”

„Voor de zenuwen?”

„Wel neen-ik, voor je been; die doe je om ’t been, dat ik gewreven heb, en dan daar omheen een lap flanel. Die blåren trekken er van nacht de rimmetiek totaal uit, en dan neem je peterselie, selderij, prij en kervel — zuring en.....”

„Vos! je bent gek; je maakt van mijn bed een groente-kelder.”

„Ja, spot er maar mee, meneer, maar het is een goeie raad, dien ik je geef: laat dat met mekaar koken, en dan drink je dat nat, zooveel als je maar op kunt; dat zet al de slechte stoffen uit je lichaam af, meneer! — Dan voor de zenuwen, zou ik u raden, neem vóór je gaat slapen, drie klontjes witte suiker met een droppel of zes Haarlemmerolie.....”

Plotseling barstte ik in een gelach uit, ik kon het niet langer uithouden; de blikslager was onweerstaanbaar grappig, — maar hij meende het goed, en daarom zei ik snel: „Let er maar niet op, Vos, ’t zijn mijn zenuwen.”

„Accoord, meneer! — Willen we nu het andere been eventjes nemen?”

Die kalme vasthoudendheid maakte mij radeloos; ik lag daar als een weerloos voorwerp voor ’s mans wrijfmanie.

’t Gelukte mij eindelijk hem te overtuigen, dat het beter voor mij zou wezen, indien ik eerst eens aanzag hoe mijn rechterbeen den volgenden dag zou zijn; en Vos vertrok, na mij nog de plechtige belofte te hebben afgeperst, zijn vegetariaansche kuur te zullen gebruiken.

„Adjuus, meneer!" zei hij vertrekkend. „Ik zal even bij de groenvrouw aanloopen, om 't een en ander voor je te bestellen; als u mij van avond of van nacht soms noodig hebt, — altijd tot uw dispositie, al is het midden in den nacht, hoor! Uwé heeft mij een dienst gedaan en daarom heb ik voor u ook wat over; en bovendien als Vos voor de lijdende menschheid wat doen kan, is hij altijd te vinden. — Zal u niet vergeten, zes druppels Haarlemmerolie; die heeft u toch zeker in huis?"

Ik verzekerde hem, dat Haarlemmerolie nog nooit in huis had ontbroken, en hij vertrok met de woorden:

„Natuurlijk, meneer! want 't is de balsem van ons land."

's Avonds tegen negen uren kwam mijn juffrouw voor mijn bed staan met een mand vol groenten en vroeg: „Dat wordt hier bezorgd. Heeft u dat besteld?"

„Jawel, juffrouw, dat is een verrassing van mij voor u, om er soep van te koken."

Mijn goede hospita zette, met oogen zoo groot als kegelballen, de mand op den grond en keek mij scherp aan, met de meewarige woorden:

„Ik geloof, dat u weer koortsig wordt." Ze bedoelde eigenlijk: „'k Geloof, dat het je in je bol scheelt."

„Mensch! kook er soep van; en als Vos de blikslager hier weer komt, zeg dan, dat de dokter verboden heeft iemand bij mij toe te laten."

Juffrouw Klemmer stond als versteend, zij naderde mijn bed, lei zachtkens haar hand op mijn voorhoofd en zei: „Wil u ook eens wat water drinken?" 't Goede mensch geloofde nu zeker en vast, dat ik *stapel* werd; want toevallig was zij niet tehuis geweest, toen Vos mij bezocht, en had Hendrik, mijn oppasser, hem de deur ingelaten.

Den volgenden morgen reeds vroeg stond de goede vrouw voor mijn bed met een mandje in de hand.

„Heeft uwé wèl gerust?"

„Ik heb de koorts gehad van nacht, en mijn been heeft mij ontzettend veel pijn gedaan."

„Ja! dat u de koorts kreeg, merkte ik gisterenavond wel; uwé was toen al danig in de war. Hier is een mandje; 't is van uwés nicht van de Keizersgracht gekomen. Daar zal u pleizier van hebben. Raad ereis wat er in zit, meneer!"

„Vruchten!" antwoordde ik.

„Mis geraden, een jonge hond!"

„Wat zeg je daar, juffrouw Klemmer?"

„Een jonge hond. Och, meneer! kijk ereis, 't is een snoepertje, — wat een lief diertje!" en zij toonde mij, in 't mandje, een aardig langharig hondje, dat ongeveer een half jaar oud kon zijn.

Er lag een briefje bij.

„Maak 't couvert maar open, juffrouw, en geef mij den brief."

„Asjeblieft!"

Ik las: Waarde neef! Indien eene zekere maagdelijke schroomvalligheid mij niet terughield om een heer, al is het dan ook een neef, te komen bezoeken, deed ik het zeker. — Ik hoorde van broeder Frans, dat ge lijdende zijt aan rheumatiek; ik heb er zelf voor twee jaar ruim drie maanden aan gelegen en, na alles te hebben beproefd ter genezing, eindelijk totale beterschap gevonden, door een jong hondje bij mij in bed te nemen. 't Arme dier heeft mijn rheumatiek overgenomen en is later zoo stijf als een oud mannetje geworden. Ik zend u daarom een jong hondje. Neem het steeds bij u in bed, speel er

mede en laat het 's nachts, ook over dag zooveel mogelijk, aan uw voeten liggen. 't Is een allerliefst diertje, niets valsch, heel fatsoenlijk en zeer zachtzinnig.

Spoedige beterschap, waarde neef, wenscht uwe u

toegenegen nicht
CATO PLÚIM.

Intusschen was het hondje, door de juffrouw op mijn dekens gezet, een ontdekkingstocht in het bed begonnen. Overal snuffelde het rond, sloeg met zijn kwispelend staartje tegen de bedgordijnen, rolde door de oneffenheden van het terrein herhaaldelijk om, buitelde over den kop tusschen mijn dekens, likte mijn handen en gelaat en was zoo buitengemeen vriendelijk en aanvallig, dat ik heusch schik in het diertje kreeg en mijn hospita herhaaldelijk verzekerde „dat 't een hondje van een diertje was!"

Ik houd veel van honden, en hoewel ik aan de verzekering van mijn nicht Pluim, een jongejuffrouw van overrijpen leeftijd, geen zier waarde hechtte, besloot ik toch het aardige, vriendelijke diertje bij mij te houden, tot groote tevredenheid van juffrouw Klemmer, die mij toevoegde:

„Dat 's nou ereis verstandig van u, meneer! Ik heb wel meer gehoord, dat jonge honden geneeskracht hebben, en bovendien: baat het niet, het schaadt immers niet!"

Ik noemde het beestje Ami en amuseerde er mij voortreffelijk mede; 't bleek in waarheid een allerliefst diertje. Alléén was 't eenigszins lastig, dat het reeds den volgenden dag zóó aan mij gehecht scheen, dat niemand mijn bed naderen kon, zonder dat Ami schel en aanhoudend begon te keffen; en toen de dokter kwam, was hij bijna niet tot bedaren te brengen. Ami scheen in Calmans instinctief een vijand te ontdekken, toen deze, met een blik op mijn

bedgenootje, glimlachend vroeg: „Heb je alweer een *'t baat niet, 't schaadt niet?*"

Flesschen vol salicyl had ik nu reeds verorberd, maar nog altoos bleef ik even machteloos in beenen en armen. Wel is waar, leed ik minder pijn en had ik geen koorts meer, terwijl nu en dan een van mijn ledematen voor een oogenblik aan mijn wil gehoorzaamde, — evenwel blijkbaar alleen om mij te sarren, wat in het volgende moment was het weer het oude doen en bleven zij roerloos en onwillig.

Ami sliep 's nachts trouw op mijn voeten en kroop, om zich voor de koude te beschermen, tusschenbeide onder mijn dekens, eene omstandigheid, die door de goede juffrouw verklaard werd te zijn „natuurlijk dierinstinct en de aantrekkelijkheid van de rimmetiek."

Drie dagen lang was het hondje mijn slaapkameraad geweest. Ik had er weinig last en vrij wat afleiding van gehad, maar op den vierden dag — ik kreeg juist bezoek van mijn chef, den heer Van Sprang, — schonk Ami mij de overtuiging, dat hij niet alleen was.

Ik was eenigszins gegeneerd om mijn chef zoo zonder plichtplegingen te bed liggend te moeten ontvangen.

Mijn hospita had in de gauwigheid nog eene helder witte sprei over mijn wollen deken gelegd en een leunstoel voor mijn ledikant geplaatst.

Met afgemeten deftigheid nam den heer Van Sprang voor mijn sponde plaats, streek met zijn net gehandschoende vingers over zijn gladgeschoren kin, zag opmerkzaam de kamer rond en zei, zeer bedaard en langzaam sprekend:

„Ik heb met leedwezen van Pappel vernomen, dat u al ruim veertien dagen bedlegerig is. Ik heb u steeds gewaardeerd als een ijverig employé en daarom dacht ik, dat

het eenigszins op mijn weg lag, om u eens even van mijn belangstelling te komen overtuigen."

„O, meneer Van Sprang, u is waarlijk al te beleefd; het spijt mij, dat ik u niet beter kan ontvangen, maar u begrijpt, wanneer men op kamers woont en...."

„Ja, ja! ik begrijp 't volkomen," antwoordde mijn chef, terwijl hij, nogmaals mijn ziekenkamer monsterend, er bijvoegde: „U ligt hier niet vroolijk, 't is een somber vertrek. Is 't hier niet wat vochtig? — 't Ruikt ook eenigszins benauwd en onfrisch; dat is niet goed voor een lijder, zooals u bent. — Hm! ja! Van Pappel hoorde ik, dat u aan rheumatiek souffreert: dat is een allerongelukkigste kwaal, ik zelf ben er martelaar van geweest ruim vijf jaren lang; van mijn zeven-en-dertigste tot mijn twee-en-veertigste jaar."

„O! meneer Van Sprang, dan weet u wat het is. Ik had u al zoo gaarne een briefje willen schrijven, om u te verzekeren, dat ik onmogelijk op het bureau kon komen, maar mijn handen bleven zoo..." Op eens trok ik zeker een allervreemdst gezicht, want mijn chef zei plotseling, mij eenigszins medelijdend aanziende:

„Daar krijgt u zeker weer eene vlaag van pijn. Ja! ja! ik ken dat: men denkt aan niets, op eenmaal schiet de pijn verraderlijk in arm of been. Is 't niet zoo?"

„Ja, juist meneer," antwoordde ik haastig, maar ik jokte, want wat ik gevoelde, was geen pijn, maar een brandende hevige jeuk aan mijn linkerkuit.

„'t Is een afschuwlijk knagende pijn; men wordt er zeer mélancholisch van," vervolgde Van Sprang.

De onzichtbare kwelgeest had met één enkelen sprong bezit genomen van mijn dijbeen en zat nu op zijn gemak mij als een vampier het bloed af te zuigen. Ik deed al

mijn best, om mijn gelaat eene kalme uitdrukking te geven, toen ik antwoordde:

„'t Is waarlijk ook eene al te langdurige ziekte, meneer!"

„U heeft zeker al salicyl gebruikt, niet waar? Ook vinum colchicum? — Niet! Och! u kunt het gebruiken, maar 't een helpt evenmin als 't ander. Voor rheumatiek is er maar één afdoend middel."

„En dat is, meneer?"

„Jodium! Jod-kali; ik heb er de weldadige uitwerking van ondervonden. Negen achtereenvolgende weken had ik aan dezelfde kwaal als u geleden, toen mijn medicus op de gedachte kwam mij Jod-kali toe te dienen, en van dat oogenblik af werd ik totaal beter. Ik zou u bepaald aanraden uw dokter er op attent te maken; niet alle dokters wenden dit medicament aan, omdat ze tot dusverre...... Ik zie weer aan uw gezicht, dat u weer een pijnlijk oogenblik heeft; geneer je niet, ik ken het...... Jod-kali is 't eenige, wat je helpen kan, mijn vriend."

Mijn vriendelijke chef had eens moeten weten, dat de vlaag van pijn, die hij op mijn gezicht meende te lezen, bestond in eene barbaarsche poging van mijn kwelgeest, om onder mijn rechterarm een bloedbacchanaal te houden. Op 't zelfde oogenblik kwam Ami, die een klein tukje had gedaan, met lodderige oogjes van onder mijn dekens kijken, gaapte zoo wijd hij kon, keek zeer vredelievend mijn chef aan en krabde zich in een vlug tempo met zijn linker achterpootje achter het oor.

O! hemel dacht ik, dat verschaft me een tweeden acrobaat onder de dekens; en mijn chef zei:

„Een lief hondje. Zeker ook tegen de rheumatiek. 'k Heb meer gehoord, dat 't goed is, maar ikzelf heb 't niet

noodig gehad na 't gebruik van Jodium; later heb ik wel wat last gehad van roode vlekken op de huid en voortdurende afscheiding uit neus en oogen, maar wat beteekent dat, wanneer men bedenkt, wat men anders uitstaat. 'k Heb later, om de lenigheid van mijn ledematen geheel terug te krijgen, een badkuur te Aken doorgemaakt. Dat kan ik u zeer aanbevelen.

Inwendig dacht ik: hoe kan mijn chef zoo onmenschelijk zijn om aan zijn employé op *f* 1400 salaris het gebruik van een badkuur aan te raden; — maar ik zei:

„'k Zal het liever eerst met het Jod-kali beproeven; een badkuur is wel wat duur."

Nog een poosje praatte de heer Van Sprang over een en ander; hij was uitermate vriendelijk en beleefd en beval mij aan, vooral niet te spoedig het bed te verlaten of te lang op te zitten. Op 't bureau zou alles wel geschikt worden. Ik vroeg natuurlijk belangstellend naar een en ander over de kantoorzaken en merkte intusschen op, dat mijn chef onrustig op zijn stoel begon te schuiven en dat hij een paar malen als instinctmatig de hand naar zijn been bracht, om haar, alsof 't iets ongeoorloofds was wat hij doen wilde, bijna verschrikt, weer terug te trekken.

De deftige man stond eindelijk op en nam eenigszins overhaast afscheid van mij, met de woorden:

„Houd u zoo kalm mogelijk en vier 't goed uit; denk aan het Jodium. — Dat hondje zou ik maar wegdoen."

Die laatste woorden en mijn eigen gevoel gaven mij de verzekering, dat mijn geëerde chef minstens één der acrobaten van mij had overgenomen.

Zoodra hij vertrokken was, riep ik juffrouw Klemmer en verzocht haar Ami eens onder handen te nemen.

Zij bracht mij een half uur later het lieve beestje terug,

sterk riekend naar groene zeep en nog eenigszins vochtig.

„Nu zal uwé daar geen hinder meer van krijgen," zei ze, „en al had hij er ook nog een enkele, dan zou u er niet lang last van hebben, meneer! want op een menschelijk lichaam kunnen ze maar hoogstens vier en twintig uren leven; 'k heb het toevallig ereis gehoord van een hondenkoopman. — Wil u nu van avond niet eens probeeren met 't innemen van mosterdzaad? De ossenslager zei van morgen, dat zijn vrouws vader er finaal mee genezen was; 'k heb dadelijk voor een stuiver gehaald. Hij zei: juffrouw, laat meneer nou 's avonds en 's morgens telkens een half theeleepeltje vol innemen, maar vooral niet kauwen, ineens doorslikken en dan een scheutje Franschen brandewijn toe."

„Neen, dank je, juffrouw Klemmer, ik zal er geen gebruik van maken."

„Hoe kan u nou zoo tegen je eigen-zelf wezen! Wie weet, hoe goed het uwé helpt, en baat het niet, het ...."

„Juffrouw, doe me 't genoegen en zwijg; geef mij nog een glas limonade, zet een vol glas op 't tafeltje voor mijn bed, doe mijn licht uit en ga, evenals ik, slapen."

Pruttelende over mijn weinig vertrouwen in goeden raad en halfluid de woorden eigenzinnigheid en koppigheid murmelend, voldeed de goede juffrouw aan mijn verzoek en vertrok.

Ik trachtte te slapen, dommelde zachtjes in, ontwaakte een uurtje later door de pijnlijkheid mijner ledematen, dutte weer in, ontwaakte nogmaals en sliep toen, totdat een eigenaardig geluid mij de moede oogen deed openen.

Ami was vreeselijk onrustig, jankte zachtjes en krabde met zijn pootjes aan 't houten voeteneind van mijn bed. Half slapend riep ik: „Koest, Ami! Koest, hond!"

't Gejank werd sterker en 't was alsof 't beestje pijn leed.

Mijn hemel! dacht ik, nog soezerig van 't slapen, zou 't dan toch werkelijk waar zijn, dat zoo'n hondje de rheumatiek overneemt; ik kreeg medelijden met 't schepseltje, dat bepaald luider jankte en al meer en meer onrustig werd. 't Scheen mij toe, dat mijn voeten veel minder stijf en pijnlijk waren, en met eene zekere duivelachtige vreugde dacht ik er aan, hoe recht en flink ikzelf en hoe krom en akelig Ami zou worden.

Ik geloof, dat ik nog éénmaal half droomend „koest, hond!" heb geroepen, maar zeker weet ik het niet, evenmin als ik mij kan herinneren, wanneer Ami ophield met janken en heen en weer draaien.

Ik sliep verder dien nacht vrij goed en lang, want 't was reeds helder dag, toen ik juffrouw Klemmer aan de kamerdeur hoorde tikken en vragen:

„Kan ik binnen komen, meneer? Daar is een pakje voor uwé gekomen; dertig cents port. Zal ik maar afteekenen?"

Ik herinnerde mij flauw 't gebeurde van dien nacht en miste den vriendelijken morgengroet van Ami; die anders dadelijk bij mij kwam en mij kwispelstaartend de hand of 't gelaat likte. Ik richtte mij op en zag mijn bedgenootje in den uitersten hoek van het ledikant in elkaar gedoken in een hoekje zitten.

Daar kwam de juffrouw met het pakje binnen.

„Juffrouw! juffrouw! zie eens gauw naar Ami; ik geloof, dat hij al rheumatisch wordt."

„Genadige hemel, meneer!" riep het goede mensch met een ontdaan gelaat, toen zij in het bed keek."

„Wat is er, juffrouw?"

„Och! 't stomme dier kan 't niet helpen, — 't is mijn schuld; ik heb hem gisteravond niet uitgelaten."

Mijn geloof aan de geneeskracht van jonge hondjes was voor eeuwig geschokt en ik verbande Ami onherroepelijk naar juffrouw Klemmer's keuken.

„En moet u nu niet eens even kijken, wat er in 't pakje zit? 't Komt uit Arnhem."

„Uit Arnhem?"

„Is er geen brief bij, juffrouw?"

„Neen, meneer. Maar stil, laat eens zien, wel een kaartje."

„Van wien?"

De juffrouw hield het kaartje onderstboven en zei:

„'t Is zoo'n Fransche naam: dien kan ik niet lezen."

„Geef dan maar hier, juffrouw!"

„Karel Kip," las ik verwonderd en keek de juffrouw tersluiks aan, die glimlachend antwoordde:

„Daar is geen woord Fransch bij, meneer; maar ik ben ook slecht van gezicht."

„En wat zit er in het pakje?" vroeg ik nieuwsgierig, want ik wilde weten, wat mijn vriend Kip, een guit der guiten, mij toezond.

„Er zit een ketting in, — en een receptenpapiertje." De juffrouw bedoelde een gebruiksaanwijzing.

„Een Goldbergsche ketting!" riep ik verwonderd uit. „Dat is kwakzalverij! Hoe komt Karel er toe, mij zoo'n ding te sturen?"

't Geval werd mij duidelijk, toen ik onder aan het papier de woorden: „Karel Kip, vertegenwoordiger voor Holland," las.

De juffrouw bekeek bewonderend den ketting, bewoog zachtkens het hoofd heen en weer en zei: „Je zoudt zeggen, wat ze al niet voor de rimmetiek uitvinden! Zal ik 'm uwé maar vast omdoen, meneer?" En de daad bij het

woord voegend, wierp juffrouw Klemmer den ketting om mijn hals.

„Ben je niet wijs, mensch? Gauw er af, 'k ben geen Paaschos! Foei! wat is dat ding koud!" 't Glazen buisje van den ketting was verraderlijk tusschen mijn hemdsboord doorgegleden en zocht, als door eene geheimzinnige affiniteit, het electrum, dat mijn hartkuil onveilig maakte.

„Mijn goeie meneer! hoe kun je zoo tegen den goêkoop dingen! Die kou doet je niets."

„Maar, juffrouw, 't is eenvoudig belachelijk. Ik heb met die electrische aardigheden van Goldberg niets op."

„Electriek!" schreeuwde de juffrouw, terwijl zij de rechterhand deftig heen en weer wuifde. „Dat 's een best ding, meneer. Daarmee heeft dokter Van Doorn mijn zuster's jongste zoo goed door de tandjes geholpen."

„Neem dien ketting weg, juffrouw!" Een poging om mijn handen naar het hoofd te brengen, ontlokte mij een kreet van smart; mijn schouders waren te stijf.

„Ai! verduiveld! die drommelsche schouders."

„Dat komt er nu van," zei de juffrouw doodkalm, terwijl ze den ketting van Goldberg wat beter om mijn hals lei en vervolgde:

„Ziet u wel, dat hij er wezen wil; er is niets aan te doen, u heeft hem eenmaal om, en als het niet baat, dan..."

Er werd gescheld, en met de woorden: „Ik ben in een ommezientje terug," schommelde de juffrouw de deur uit.

„Prometheus, gekluisterd aan de rots van het rheumatisme," dacht ik bij mijzelven, toen ik voelde, hoe de ketting zich meer en meer met het stuk barnsteen verdroeg en mij minder hinderlijk werd.

„De barbier, meneer!" riep juffrouw Klemmer, terwijl zij den Figaro, dien ik besteld had, liet binnenkomen.

„Morgen, meneer!"

„Morgen!"

„Moet u in 't bed geschoren worden?"

„'t Gaat niet anders, Berends! 'k Ben stijf van de rheumatiek."

„Christenzielen! dan ben je te beklagen, meneer. Toen ik de boodschap kreeg, of ik bij u thuis wou komen, om u te scheren, zei ik al tegen mijn jongen: meneer is zeker in de pottenbank, want ik heb hem bepaald in geen veertien dagen gezien, — zal 'k maar een handdoek van de waschtafel nemen? — maar nou ik hoor wat u heeft, moet ik zeggen: je bent secuur in den aap gelogeerd. Mijn vorige meester heeft er zestien weken plat van gelegen; hij was vroeger onder dienst geweest. — Heeft u warm water bij de hand? O! dank u. 'k Zie 't al; op de kachel. — Ja, hij had het in 't jaar '31 voor Leuven opgedaan. Vloeken, meneer, vloeken! Godsjammerlijk, en gooien, meneer, met al wat hij in zijn knuisten kreeg. Alleen van de pijn. 't Was anders een kalf van een vent..."

„Kom, Berends, scheer me nu maar. Ik verlang naar die opfrissching."

Terwijl de barbier zijn mes op den riem aanzette, vervolgde hij: „Hij heeft er heel wat geld aan verdokterd, meneer, maar niets hielp, totdat hij er af is gekomen door een middel, dat hij van een ouden bootsman kreeg."

Berends begon te scheren. „Als ik in uwé's plaats was, zou ik het ook eens probeeren. — Kan u niet een beetje meer links liggen? Zoo! — De bootsman pakte hem heelemaal in werk, nadat hij hem vooraf met heete rum had ingewreven. — Je kin een beetje omhoog, meneer. — Iederen dag wreef hij hem in, maar 'n lucht, meneer,

door het werk en die heete rum! — Is 't mes goed? — 't Was om duizelig van te worden. Later wreef hij hem 's morgens en 's avonds. — Nog eens overscheren, — niet? — Ik kon die lucht niet uithouden."

Berends lei de laatste hand aan zijn arbeid door twee korte streekjes aan de onderlip, vergezeld van de woorden: „Dat is er af, meneer, — Overmorgen terug?"

„Goed; maar voor twaalven. — En is je baas genezen?"

„Finaal, meneer, finaal! Maar," hier poosde Berends even en keek mij lachend over den schouder aan, terwijl hij zijn mes afdroogde, „hij heeft er wat uit gehouden, meneer."

„Wat dan?"

„Een droge lever. De meester was zoo gewoon geraakt aan de rum, dat hij er later zijn-eigen van binnen net zoolang mee gewreven heeft, tot hij op een avond stomzalig in de Passeerdergracht is gesukkeld. — Morgen, meneer!"

„Morgen, barbier!"

Glimlachend dacht ik na over het *sic transit* en richtte mij zoo goed ik kon verder in het bed op. Ik was verwonderd, dat het mij ditmaal vrij wel gelukte. Naar mij docht, was ik veel leniger dan den vorigen dag; het been, dat Vos gewreven had, was, dat zij ter eere van 's mans methode gezegd, bijna weer normaal. Was het het salicyl, de aluin, de pook, het hondje of de Goldberger ketting, dien ik zooeven had omgedaan, of alles te zamen, wat mij verlichting schonk? Ik weet het niet. Eén ding was zeker: ik voelde me veel beter, en toen dokter Calmans mij dien dag bezocht, vond hij aanleiding om te zeggen: „Je moest er van avond maar eens een uurtje uitkomen."

Ik kwam er dien avond een poosje uit met behulp van mijn oppasser Hendrik en mijn goede hospita, die me had ingepakt in al de wollen artikelen, die het huis in den vorm van doeken, dekens enz. bood.

Toen ik voor het eerst weder een voet op den grond zette, kreeg ik ongeveer het gevoel, alsof ik, met zware wollen sokken en viltpantoffels aan, als een levende wolbaal over een hellend vlak rolde. Een ontzaglijke machteloosheid in de knieën, een onweerstaanbare neiging tot scheef staan, een zeker gevoel van zeeziekte, deden mij een zucht van verlichting slaken, toen Hendrik mij in den grooten gemakkelijken armstoel liet zakken en juffrouw Klemmer met de meeste zorg mijne extremiteiten in een karpetje pakte, dat ze over een warme stoof lei, met de woorden: „'t Is alleenig maar voor de trekkerigheid van de deur!"

Toen ik daar zat, overkwam mij een gevoel van zwakheid, zooals ik niet vermoedde, dat bestond. In mijn schedel had ik eene gewaarwording, alsof eene pruik watten de plaats mijner hersenen had ingenomen en mij belette regelmatig te denken.

„Meneer!" vroeg Hendrik, „hoe zit je nou? Als een prins, hé? Och! juffrouw Klemmer, kijk eens naar de stoof; ik geloof, dat het kleedje zengt."

„Om Gods wil, Hendrik, wees voorzichtig!" Het denkbeeld, om in mijn toestand in brand te geraken, maakte me zenuwachtig en vrij barsch liet ik er op volgen: „Kijk dan toch uit, wat jelui doet!"

„Nu, nu, meneer! Maak je niet boos; ik ben geen kind. 't Is de pijne niet waard."

Goddank! ik zat eindelijk en snakte naar lucht als een visch op het droge naar water.

„Hendrik," zei de Juffrouw, „gooi jij nu nog eens een fermen schep kolen in de kachel en zeg dan eens aan meneer, wat je van den komenijsbaas hebt gehoord."

Niettegenstaande het einde Maart en volstrekt niet koud was, stond weldra de kachel tot aan de pijp gloeiend en transpireerde ik in mijn omhulsel, als de bol van een petroleumlamp.

„Meneer!" begon Hendrik, zijn pet afnemend en ronddraaiend, „ik heeft van middag vernomen, alsdat er een kommesaal goed middel bestaat tegens rimmetiek."

Uit mijn wolbaal antwoordde ik glimlachend: „En dat is?" Het scheen mij toe alsof mijn woorden vluchtig werden door de verbazende hitte in de kamer, en ik herhaalde: „Welk dan, Hendrik?"

„Het spiteretisme, meneer!"

„Wâblief?!"

„De schoone slaapster, meneer!"

„Je zegt?"

„De sommerbuul uit de Koestraat."

„Ei, ei!"

„Ze geneest alles door de kracht van de magneet-electriek, die uit de vingers van haar meneer komt."

„Welzoo!"

„Ja, meneer, het is een mirakel, as je dat hoort. Ze heeft laatst Jansje van de groenvrouw van een steenpuist afgeholpen, waar de dokter geen gat in zag. En waardoor, denkt uwé wel?"

„Weet ik het, Hendrik!" dampte ik hem toe.

„Door het meisje d'r eigen haar."

„Och kom!"

„Nu moest u je haar afknippen, — dat is te zeggen, een vlokje maar — dan zal ik er voor u naar toe gaan."

„Neen, Hendrik! Ik wil het beetje haar, dat me rest, liever houden."

„Dus uwé heeft er geen fiducie in?"

„Niet erg."

„Jammer, jammer! Ze weet het anders wel, meneer. Ze heeft laatst den zilveren naaldenkoker van de juffer uit de Tichelstraat ook terechtgebracht. Ze zag in haar slaap, dat het mensch hem in de luiermand had laten vallen. — — 't Is een effectieve, meneer! En je hoeft het voor de kosten niet te laten. Voor drie kwartjes ben je klaar, en dan trekt haar meneer je horoscoop nog gratis."

„'t Is heel interessant, Hendrik! Maar ik zal het liever niet doen."

„Afijn, meneer! ieder zijn meug; maar met de vijgen wil u het toch zeker wel probeeren, — of heeft de juffrouw er u nog niets van gezegd?"

„Geen woord," stoomde ik half lachend.

„Dat heb je zeker weer vergeten," knorde Hendrik met een min vriendschappelijken blik op mijn hospita, die juist de kamer inkwam met eene theestoof met vuur en een ketel kokend water.

„Ziezoo, meneer, nu zullen wij eens gauw een warm kopje thee voor je zetten!"

„Dat is homoeopathisch," pufte ik.

„Waarom heb je meneer niets van de vijgen gezegd?" herhaalde Hendrik.

„Ik heb 't vergeten. Hé, hoe kwam dat toch? O ja, nu rappeleer ik mij; 't kwam doordien de strijkster juist bij mij was en vertelde, dat haar man zoo'n soulaas had gevonden, door een onderbroek en borstrok van lampenkatoen te dragen en petroleum in te nemen."

„Innemen! Ja, 't is daar een lamp," schimpte Hendrik, die intusschen met zooveel geweld de kachel oppookte, dat ik hem toeriep: „Maak 't hier in Gods naam niet warmer; ik smelt bijna."

„De dokter heeft gezegd 65 graden," antwoordde Hendrik. Kijk uwé dan maar zelfs op den temmeremeter: we zijn er nog lang niet." Hij wischte zich de droppels met zijn mouw van het voorhoofd en zei blazend: „'t Is toch wel effetief warm hier."

O, sancta simplicitas! Hendrik stookte, of liever wilde stoken, tot op 65° celsius, terwijl hij van de graden van Fahrenheit, die aan den anderen kant geteekend stonden, geen nota nam.

„Je kijkt op de schaal rechts; — dáár die, de linksche nummers moet je hebben."

„Had u dat maar eerder gezeid, dan waren er heel wat kolen gespaard! Afijn een beetje warmte kan u geen kwaad; we zullen de deur van de kachel wat openzetten. — En nou zal ik u ereis ekspliceeren van de vijgen."

Hendrik begon mij te vermaken. Zooals hij daar stond, met zijn goedig dom gezicht, beschenen door den rooden gloed der kachel, was hij het penseel van een Jan Steen waardig.

„Laat eens hooren, Hendrik!"

„'t Is een middel van de simmepatie. — Kan u vijgen eten, meneer?"

„Ik geloof 't wel. Ze zijn mij bij groote hoeveelheden wel wat zoet, maar . . . . . ."

„Nu dan: Neem negen vijgen, — die moet u laten halen bij een kruidenier, die 't dichtst bij een gevangenis woont. Dan neemt u drie lepels besten wijnazijn en een half maatje Keulsche jenever. Laat die negen vijgen bij volle

maan op een aarden schotel in de open lucht week worden. Dan gaat u heen en laat er door iemand, die u niet in den bloede bestaat, twee afnemen en in een klein Keulsch potje leggen, dat door iemand, die u nooit gezien heeft in een winkel, die u niet kent, gekocht is. Dan moet dat potje worden dichtgemaakt met een pampier, waar drie kruisjes op geschreven zijn, en bij 't afnemen van de maan onder een boom worden begraven, die nog nooit is gesnoeid, en dan....

„Dat is een ingewikkelde historie, Hendrik!"

Zonder zich van zijn stuk te laten brengen, vervolgde hij: „Dan neemt u elken morgen op de nuchtere maag één vijg, en als u de zevende vijg opheeft, is het potje met de andere onder den boom vergaan en is het rimmetiek over."

„Zou je heusch denken?"

„Of ik! Mijn broer, die naar de Oost is gegaan als kloniaal, heeft 't ook geprobeerd; hij had dikwijls zoo'n ergen last van 't hartwater, weet u."

„Dus daarvoor is het ook goed?"

„'t Helpt voor alles, meneer, als je 't maar bij volle maan doet."

Dagelijks kwam ik nu een uurtje, twee, drie, soms langer, uit 't bed. Nog steeds gevoelde ik mij zwak, stijf en pijnlijk; maar eindelijk bracht ik het zoover, dat ik met behulp van alle meubelstukken, die eenig weerstandsvermogen bezaten, door de kamer kon sukkelen, om een of ander voorwerp te krijgen. Nu eens trilde ik op mijn beenen, als een door den wind bewogen riet; dan weer knikkend in de knieën en in alle gewrichten knappende, kraakte ik als een onzeewaardig schip, terwijl ik als een schuit zonder roer over

„Je krabbelt door je kamer als een onzelievenheers haantje op een teerton.“

het karpet van mijn kamer zeilde. Soms wilde ik links gaan, maar enterde rechts mijn waschtafel, of viel overstag tegen de linnenkast; in 't kort het was een tragicomisch gezicht, zoodat, toen op zekeren dag mijn vriend Vogel binnenkwam, hij in lachen uitbarstte, zoodra hij mij zag.

„God bewaar me, vriend!" riep hij uit. „Je krabbelt door je kamer als een onzen-lievenheershaantje op een teerton." Dat „onze-lievenheershaantje" was een hatelijkheid op mijn min of meer veelkleurige kamerjapon.

„Je hebt goed lachen," voerde ik hem eenigszins gemelijk te gemoet. „Jou *body* is in orde, maar het mijne is op de helling."

„Dat zie ik!" antwoordde Vogel lachend, „want je maakt geen hoek van 90 graden meer met je karpet. Maar, gekheid apart, hoe gaat het met je?"

„Krom, scheef, ellendig, knorrig en landerig."

„Dat is vooreerst genoeg. — Heb je een sigaar voor me? —Je onderdanen schijnen toch vrij goed te worden. — Haast je maar niet, ik heb den tijd. — O! nog een eindje; — je komt er niet. Dat is boven je macht, vader. Ga jij maar weer zitten; ik zal het kistje zelf wel van de kast krijgen."

„'t Is toch een ellendige geschiedenis, en wie weet hoe lang het nog duurt!"

„Jij bent ook zoo eigenzinnig, er is geen zalf aan jou te strijken. Waarom volg je mijn raad nu niet op en laat je met ongeprepareerde levertraan en petroleum door elkaar inwrijven met een flanellen lap, totdat de gewreven plaats begint te gloeien. — Ik heb toch zelf ondervonden hoe goed het is, toen ik verleden jaar zoo'n last van mijn enkel had. — Zeg, van wien heb jij die stinkstokken? Zeker het merk: „Rook jij ze!"

Ik zag naar het kistje en antwoordde: „Je woudt je zelf bedienen, Vogel; 't zijn de Zondagsche sigaren voor mijn oppasser."

„Dat is pleizierig! Ik zal zoo vrij zijn, om dan ook dit eindje voor hem over te laten."

Hij nam een betere en vervolgde: „Weet je wat Dirk, onze kantoorknecht, gisteren tot me zei? „U moet eens aan meneer zeggen, dat hij een meelzak ziet te krijgen, van roggemeel, niet van tarwemeel. Dien moet de bakker op den oven zoo gloeiend heet mogelijk maken, en dan moet meneer er zonder kleeren in; dan ferm onder de wol, en heete anijsmelk drinken, tot hij niet meer kan.""

„Doe me nu een pleizier, Vogel, en spreek over iets anders, want ik word zeeziek door al het gewauwel over mijn kwaal. Wil je wel gelooven, dat ik, sedert ik weer opzit en meer bezoek ontvang, als overstelpt word door raadgevingen en recepten van allerlei aard? De een roept: „Jij kleedt je veel te dun; is dat een dracht voor ons klimaat, een flanel en een Engelsch hemd? Je moet een borstrok dragen, een dikken wollen borstrok." — „Neen, een vlaggendoek!" roept een ander, „en dikke eigengebreide wollen sokken aan je voeten." — „Gekheid!" schreeuwt een derde, „wat vlaggendoek? Dat is voor kramp in de maag. Je moet een hertslederen onderpak dragen met knoopen van erfzilver." Nog een ander wil me overhalen om rood baai, in meekrap geverfd, aan te trekken. Mogelijk is dat goed, maar ik zou het niet kunnen uithouden. „Gewaste taf rond de gewrichten. — Priesnitz-waterverband om de pijnlijke plaatsen. —Galvanisme. — Aftreksel van brandnetels bij kommen vol gedronken. — Electrisch flanel van Schakel, zijn onfeilbare zaken," verzekeren allerlei belangstellenden met het meeste vuur. Mijn hemel!

wanneer ik alles zou doen, wat men mij aanraadt, was ik in minder dan geen tijd geruïneerd en kon jij een draagplaats van me krijgen. Neen, beste jongen, ik zal me maar aan mijn dokter blijven houden. Langzaam gaat in dit geval...."

„Zeker!" wil je zeggen. Och, man, ik zou het spreekwoord liever omdraaien en zeggen: „Zeker gaat het langzaam." Die dokter van jou, — alle respect voor hem als mensch, — is naar mijn idee een zeurkous."

„Maar, Vogel, hij heeft me tot dusverre vrij wel opgeknapt."

„Nu, als jij er mee tevreden bent, om na vijf weken vol pijn en smart er uit te zien als een kurkentrekker en te loopen als een slak op vilten pantoffels, mij wèl. Neen, dan heeft Willem de Vries, je kent hem, een beteren æsculaap gehad; die heeft hem in veertien dagen totaal weer op de been geholpen, en hij had het ruim zoo erg beet als jij."

„'t Is waar, 't duurt vreeselijk lang," antwoordde ik met een zucht. „Maar wat er aan te doen?"

„Een anderen dokter nemen."

„Dat gaat niet, Vogel."

„Waarom niet?"

„Calmans is jaren lang onze huisdokter geweest."

„Des te eerder."

„Hoe zoo?"

„'t Is een oude pruik. Zoo'n man gaat maar op zijn oude sloffe manier, die hij jaren lang gevolgd heeft, door en denkt: Heb je rheumatiek, transpireeren, transpireeren en nog eens transpireeren. — Hij schrijft je een middeltje voor, (wel moge het je bekomen!) parapheert het, stapt in zijn koets en schrijft zijn visite op."

„Vogel, Vogel, wat draaf je weer door."

„Volstrekt niet, ik zeg de waarheid. 't Gaat tegenwoordig veel sneller met het genezen ; en als ik eens ziek word...."

„Nu, wat doe jij dan?"

„Dan neem ik in 't geheel geen dokter; ik cureer me zelf."

„Ei!"

„Daar is ook wat aan. Heb je koorts, neem chinine; ben je verkouden, drink kamille en vier het uit; voor constipatie, rhabarber; in 't omgekeerde geval, salep; heb je hoofdpijn, een sterk bittertje; en heb je geen eetlust, dan twee. Voel je je heelemaal onlekker, dan 's avonds een stijven grog en naar bed. Ziedaar! dat is naar mijne meening een kort begrip van de geneeskunde."

„Ik hoop, dat je nooit een andere zult behoeven te hebben."

Het kwade zaad door Vogels hand in mijn ziel gestrooid, ontkiemde, hoezeer ik mij er tegen verzette. Ik dacht na, dat er wel iets waars in was, toen hij beweerde, dat Dr. Calmans mij op sleeptouw hield, want nogmaals waren een tiental dagen verstreken, zonder dat ik grooten vooruitgang in mijn toestand bespeurde.

Ik werd moedeloos en had mij zelfs laten overhalen om terpentijn-capsules te gebruiken, — de pillen van Calmans brachten mij, naar het scheen, geen verlichting, — en hoewel de terpentijn mij een bijna ondraaglijken smaak in den mond bezorgde, bleef ik er mee voortgaan, omdat ik mij verbeeldde, dat ik na het gebruiken er van mijn rechterhand beter tot mijn wil had. Ik wreef, of liever ik liet me door Hendrik wrijven met ongezouten boter en nagelolie, totdat de geheele kamer er naar rook.

Met iederen dag werd ik mismoediger, knorriger en met iederen dag groeide mijn verlangen om uit mijne gevangenis te worden verlost.

Ik had het land aan Calmans, aan mijzelven, aan de rheumatiek, in één woord, aan alles en iedereen.

De lente was gekomen en bij uitzondering ditmaal zonder regen of wind. Wanneer de deur openging, snoof ik begeerig de lucht, al was het dan ook de door de huisgang gefiltreerde buitenlucht, op.

„Dokter, ik houd het niet langer uit; laat me in Gods naam eens even uitgaan, al is het maar een half uur.”

Bedenkelijk schudde mijn lijfarts het hoofd en zei: „'t Is nog wat te vroeg; ik durf het niet toestaan. Je gaat nu zoo mooi vooruit, en het zou zonde zijn, indien we door overhaasting weer verloren, wat we gewonnen hebben. Over een dag of acht zullen we er eens aan denken, hoor!”

„Maar met een vigilante, dokter?”

„Beter van niet.”

„Goed ingebakerd, een half uurtje?”

„Neem je pillen trouw in, lees het boek Job en laat de rest aan mij over.”

„Beul!” riep ik hem quasi lachende na. Grinnekend nam hij zijn hoed af en ging heen.

Ik was inwendig woedend over zijne hardnekkigheid; 't is toch een oude zeur, Vogel heeft gelijk, hij houdt me op sleeptouw. Wat drommel! ik ben toch zóó niet, of ik kan wel in eene vigilante komen, met een jas en een overjas aan en een bouffante om.

„Juffrouw Klemmer!” riep ik luid, half in de deur staande, daar ze mijn schellen niet scheen gehoord te hebben. „Juffrouw Klemmer!”

„Goeie genadigheid! is uwé in de gang?” hoorde ik haar van beneden roepen. „Gauw! ga terug in de warme kamer, de voordeur is open; ik ben dadelijk bij u.”

„Mensch! waar zat je? Waarom kom je niet, als ik schel?" voerde ik haar vrij bits te gemoet.

„Heere, heere! meneer, wat ben je uit je humeur. Zóó heb ik je nog nooit gezien! En wat eene onvoorzichtigheid! Dat gaat me maar zoo aan de open deur staan schreeuwen. 't Is om het weer opnieuw op je vliezen te krijgen."

„Waarom kom je dan ook niet?"

„'k Was net casueel beneden bij de vischvrouw, Grietje, die schele, u weet wel; ze wou me nog absoluut een stuk of wat palingvellen geven: die moest ik voor uwé drogen en dan in een zeemlederen zakje op uw hart..."

„Goeie hemel! 't schijnt wel alsof de heele buurt weet, dat ik ziek ben; iedereen bemoeit er zich mee!"

„Natuurlijk, meneer! de menschen vragen naar u, en als ik ze dan vertel, dat u zoo stijf van de...."

„Dank je voor de rest... Haal mijn jas en overjas hier."

Mijn hospita sloeg van verbazing de handen ineen en keek me aan met een paar oogen, die vroegen: „Bèn je dol, of word je het?"

„Komaan, Juffrouw! mijn jas en mijn laarzen!"

„Wi — wi — wil u uitgaan?" stotterde ze.

„Ja! — Laat een vigilante voor me bestellen."

„Maar, meneer?"

„Een vigilante, juffrouw!"

„Een viegelant? — Heeft de dokter dat verordineerd?"

„De dokter, de dokter! Laat die naar den duivel loopen!" antwoordde ik onbedacht.

„Ooo! zooo!"

„Calmans zou me wel eeuwig in huis willen houden. Ik wil de deur uit; haal mijn kleeren."

„Neen, meneer!"

„Juffrouw! ik verzoek u beleefd ....”

„Uwé kan verzoeken of niet verzoeken, maar uw jas en overjas krijgt u n i e t. ’t Zou wat moois zijn, als ik het deed; ’k had misschien je dood op mijn geweten, meneer. Als de dokter het verordineert, dan met liefde, al is het ’s nachts, maar nu komt er niets van in,” en terwijl ze mij uitdagend aankeek, voegde ze er bij: „Als uwé dan partoet uit wil, moet je maar in je sjamperloepie gaan; dat is meteen nog een aardigheid voor de straatjongens.”

Ik voelde, dat ik wit werd van kwaadheid, maar ik hield mij kalm en zei: „Juffrouw, ik waarschuw je!”

„En waarvoor?” Zij lachte als een hyena, die zeker is van haar prooi. — „Maak je nu niet eens dik, meneer; ik doe het immers tot je eigen bestwil en niet, omdat ik obstinaat of ongedienstig ben; dat weet uwé toch wel beter. — Wil u van middag nu eens jonge worteltjes eten, met een lekker sjeuïg balletje kalfsgehakt? Of zal ik u een soepje van poulet maken met zoo’n snuifje vermiselje er in? — Ik kan me begrijpen, dat uwé mopperig is. Ja! ’t is ook een bezoeking voor u, zoo met een gezond lichaam in de dikkedenzie te wezen. Maar uwé moet maar denken, aan alle lofzangen komt....”

„Waar is hij, waar zit hij? Alle donders! is me dat een trap. ’t Is om je nek te breken! Hei! werda! Staat hier geen post? Sakkerju! is hier dan niemand?” klonk het eensklaps de trap op.

„Hoort uwé dat?” vroeg juffrouw Klemmer, verschrikt naar de deur gaande.

„Ah! eindelijk!” hoorde ik een bulderende stem buiten tegen haar zeggen. „Ben jij zijn vrouw? O! neem me niet kwalijk, — ik had je niet goed in je gezicht gekeken, — dat kan niet. — Waar is hij?”

„Wie moet uwé hebben?"

„H e m, mijn neef Jan. — Ligt hij op zijn krib?"

„Op zijn krib? — Meneer is in de kamer . . . hier . . . in deze . . . ."

Ik herkende de stem niet, maar toen de eigenaar er van binnentrad, wist ik wie 't was en herinnerde mij ook dadelijk, dat ik hem sedert mijn jongensjaren niet meer had gezien.

't Was een oudoom van vaders kant, een gepensioneerd kapitein plaats-majoor. Ik herkende hem evenwel alleen aan zijn groote knevels en vervaarlijke sik, waarvoor ik als jongen een grenzenlooze vereering koesterde: want zijn eertijds rijzige gestalte was nu gebogen en hij liep eenigszins moeielijk, met behulp van een stok.

„Zoo! ben jij Jan? — Alle donders, je bent groot geworden."

„Geen wonder, oom! In twintig jaren tijd kan iemand heel wat veranderen."

„Sakkerju! hij kent me nog, dat doet me pleizier," riep oom Bulder en gaf met zijn dikken stok een slag op de tafel, dat de kopjes en fleschjes, die er op stonden, een luchtsprong maakten en ik achter de deur een zeer verschrikt en bijna onhoorbaar „o! genade" vernam.

„En hoe heb je 't? — Heb je 't lang? — Is 't erg? — Heb je 't in je heele karkas of alleen in je bajonetten? Verd . . mde pijn, hè? om de heele wereld in mekaar te ranselen. Zou je me nog een stomp in de maag kunnen geven? — Neen, hè? Lamgeslagen als een hond, — totaal uitgerangeerd, om dol te worden, hè? — razend — gek..."

Een tweede slag op den kant van de tafel deed mij verschrikt vragen: „Wil u niet gaan zitten, oom?" Ik stond op om hem een stoel te geven.

„'k Zal wel gaan zitten, als ik wil; — hou je gemak." Met de punt van zijn stok drukte hij mij tegen de borst, zoodat ik weer in mijn stoel terugviel.

„Lekker, hè, als je 't zoo in je botten voelt knagen? Heb je een veearts, en wien?"

„Dr. Calmans, oom!"

„Gooi hem de deur uit; 't is allemaal tuig, maraudeurs zijn het, die je van je lijf moet houden. 'k Heb den mijnen gepasporteerd: hij wou me jandorie! koppen. Morgen moet je den dokter de trap afgooien, of anders...."

„Ik — gooien? — 'k Ben blij, dat 'k staan kan."

„Heb je geen oppasser?"

„Wel zeker, maar...."

„Dan doet die de corvée...."

„Maar, oom! u begrijpt toch wel, dat...."

„Houd je mond, wil je? Spreek, als je gevraagd wordt...."

„Maar het is.... ik meen toch.... dat...." Ik stond op, om meer klem aan mijn woorden te geven.

„Zitten!" bulderde hij. „Zitten! Laat me eerst uitspreken. Ik heb woest het land aan al die pillen en lapzalvers; ik wou, dat ik ze jandorie! met één slag, zooals dit theekopje, kon nekken."

„Maar ik begrijp niet...."

„Hoe ik eigenlijk hier kom, hé?" zei oom Bulder, kalmer wordend.

Hij stond vlak voor mij met de beide handen op zijn stok geleund, en zijn lange witte sik bewoog zich zenuwachtig op en neer.

„Laat ik u toch een stoel geven, oom! Men praat veel gemakkelijker, wanneer men...."

„Ik wil niet zitten, zeg ik je! — 'k Ga zoo weinig mogelijk zitten, ik ben altijd in beweging; dat is om de

scharnieren lenig te houden. Als ik zit, kan ik niet weer op; dat hebben me die satansche dokters. . . ."

„Is u dan ook rheumatisch?" waagde ik te vragen.

„Denk je, dat ik anders hier zou zijn? Sakkerju! dat is de eenige reden, waarom ik je opzoek. Anders kon jij net als ieder ander voor mijn part naar den . . . ."

„Maar, oom!"

„Zwijg! Je weet, dat ik al z'n leven met je vader kwade vrinden ben geweest; dat was zijn schuld. 't Was een beste kerel, je vader, daar zeg ik niets van, maar een stijfkop! — Ik ben ook een stijfkop, zie je! 'k Heb Friesch bloed, en als ik gelijk heb, dan heb ik gelijk. Jou vader had een stuk land, dat aan mijn buitentje grensde, en dat wou hij me niet verkoopen. „Hein!" zei ik tegen hem, „je zult het me verkoopen, en als je het mij niet verkoopt, dan sla ik je je hersens in en ik onterf je. Geen cent zul je hebben." — Je vader lachte; — toen werd ik helsch; ik laat me niet uitlachen, door niemand. — Ik presenteerde hem een pak slaag; daar was hij niet bang voor, zei hij, lachte weer en keek me uitdagend aan. — Hij dacht misschien, dat ik bang voor hêm zou worden. — Ik en bang! 'k Ben nog nooit bang geweest... Hm! ja toch; voor mijn wijf, daarvoor was ik bang," en als overweldigd door eene herinnering aan vroeger dagen hield hij een oogenblik op, sloeg met zijn stok een paar malen door de lucht, dat het suisde en zei: „Sakkerju! die had wat in haar mond. Zie je, daarvoor," hij wees in zijn mond op zijn tong, „dáárvoor was ik bang; een ruimnaald was er bot bij. Sakkerju! wat kon ze aangaan! — Enfin, ze heeft den kraaienmarsch geblazen; dat is het eenige pleizier, dat zij me ooit gedaan heeft." Weer poosde hij een oogenblik, leunde tegen de linnenkast,

prikte met zijn stok tegen den kant der tafel en vervolgde: „'k Ben eeuwig kwade vrinden met je vader gebleven. Ik zou me nooit weer om jou of om een van de verdere familie bekommerd hebben, als ik niet toevallig van iemand had gehoord, dat jij zoo aan de rheumatiek leedt. 'k Heb er zelf nu al twaalf jaren mee in mijn maag gezeten en ik weet wat het is. Ik hoorde, dat je een dokter hadt, en toen dacht ik: Bulder, doe nu eens van je leven eene goede daad en haal je neef uit de klauwen van dien maraudeur! — Wil je beter worden?"

„Graag, oom!"

„Gauw beter worden?"

„Natuurlijk hoe eerder hoe liever...."

„Dan ga je dadelijk met mij mee. Pak je ransel en..."

„Maar de dokter heeft me verboden om uit te gaan."

„Daar heb je het alweer, die kwakzalvers geven je jandorie! kwartierziek voor niemendal. Er uit moet je!"

„Maar ik loop nog zoo slecht."

„Gekheid, dat wordt allemaal beter. Kijk mij eens aan: als ik was blijven dokteren, zat ik nu misschien als een kind in een wagentje." Hij hompelde in de kamer heen en weer, sloeg met zijn stok tegen elk meubelstuk en vervolgde: „'k Heb mijzelven gecureerd en ben totaal genezen, maar ik houd er ook de hand aan. Dat ik krom ben, is nog een souvenir van dien satanschen pil. Sakkerju!" Een slag op de tafel kostte het leven aan mijn drankfleschje. „Als ik nog aan die kerels denk, dan zou ik..." Hij ging vlak voor mij staan, streek zijn knevels op en bulderde mij toe: „Hoe is het nu, wil je van mij erven? — Wil je erven?"

Ik lachte tamelijk onnoozel, naar het mij later toescheen, toen ik antwoordde: „Natuurlijk, oom! maar...."

„Wil je beter worden?"

„Zeker."

„Dan geef ik je," hij keek op zijn horloge, „vijf en dertig minuten om je equipementstukken bij mekaar te zoeken. Laat een vigilante bestellen, dan gaan we met den trein van vijf uur veertig weg."

„'t Is vreeselijk overhaast, en ik weet niet, of...."

„Wil je, of wil je niet?"

„Ja... maar....."

„Dan vooruit! En route!"

Ik was totaal overbluft door deze onverwachte gebeurtenis. Men had mij altijd verteld, dat oom Bulder, een zonderling, er degelijk warmpjes inzat, en voor een employé met veertienhonderd gulden salaris was het vooruitzicht van universeel erfgenaam te schitterend, om niet de kans van eene instorting er aan te wagen. Ik besloot dus kort en goed met oom mede te gaan en aan Calmans een briefje te schrijven, waarbij ik hem kennis gaf van mijn overhaast vertrek.

Toen ik daarmede gereed was, riep ik juffrouw Klemmer binnen en gaf haar last mijn kleederen te halen en mijn koffertje te pakken. Zij stribbelde natuurlijk verschrikkelijk tegen, totdat kapitein Bulder zich met de zaak bemoeide, juffrouw Klemmer voor zich heen de trap opduwde en haar toevoegde: „Ouwe serpent! ik zal jou leeren 't commando te volgen."

Sidderend en bevend kwam zij eindelijk terug met het noodige voor de reis.

„'t Overhemd!" schreeuwde Bulder.

„Hier, meneer! — O heere, heere! wat zal de dokter daarvan zeggen!"

Vest!" donderde de kapitein.

„Lust jij rum?" „om u te dienen, overste!"

„Asjeblieft."

„Zijn jas! — Maak zijn boord beter vast!"

„O God! wat een geweldenaar!" steunde mijn hospita, terwijl zij bevend mijn overjas aanreikte.

„Wollen dekens! Een karpet! Gauw, want ik heb geen uur den tijd!" schreeuwde oom, toen hij zag, dat de juffrouw nog aarzelde.

Er werd aan de deur geklopt; 't was Hendrik, die kwam hooren, of „meneer ook soms iets had."

Juffrouw Klemmer's gezicht klaarde op, toen zij de deur opendeed en mijn oppasser binnenliet. Zij zag in hem een bondgenoot en voegde hem daarom halfluid toe: „Hendrik er is een dolle in huis, en meneer is er ook niet vrij van."

„Rum!" riep Bulder opeens met eene vervaarlijke stem.

„Rum? — 'k Heb nooit sterken drank in huis, meneer!"

„Kom jij eens op het alignement," riep de kapitein Hendrik, die nog bij de deur stond, toe. Deze, die vroeger gediend had, maakte werktuigelijk drie pas voorwaarts.

„Halt!"

Hendrik stond als een stok, pink op den naad van de broek.

„Lust jij rum?"

„Om u te dienen, overste!"

Bulder wierp een gulden op tafel en zei: „Haal een halve kan en een vigilante; begrepen?"

„Jawel, overste!"

„Zeg jij maar kaptein, versta je? — Ingerukt — marsch!"

Juffrouw Klemmer sloeg van verbazing de handen ineen over het voor haar onverklaarbaar gedrag van Hendrik, maar begon toch, bevend van haast, mijn koffertje te pakken.

Eenige minuten later kwam Hendrik terug met de rum. Oom goot een bierglas halfvol, proefde, zei: „Gemeen tuig!" en tot mij gewend: „Drink op!"

„Maar, oom! ik gebruik nooit spiritualiën, en dus...."

„Sla dood! zeg ik je."

„Maar heusch, ik zal...."

„Drink! zeg ik je. Dat is het eenige middel om je voor de luchtsverandering te...."

„In Gods naam dan!"

Ik dronk. Het was alsof ik mijn wil verloren had, sedert mijn oom was binnengekomen. De rum brandde in mijn keel en deed mij pijn in de maag; maar ik zweeg en zag met verwondering, hoe Bulder een nog grootere dosis van het gemeene tuig tot zich nam en daarna de rest aan Hendrik aanwees, met de woorden: „Dat is een spatje voor jou."

De vigilante stond voor de deur.

Hoe ik beneden kwam? Ik weet het waarlijk niet. Alles draaide mij voor de oogen; maar ik zat eindelijk in het rijtuig verscholen tusschen wollen dekens en gedekt door mijn veelkleurige kamerjapon. Juffrouw Klemmer schudde voor het portier droevig het hoofd, terwijl zij half schreiend zei: „O genade! als dat maar goed afloopt." Ik zag haar nog een blik vol angst en wantrouwen op mijn oom richten en hoorde het woord: „Geweldenaar." Toen klom Hendrik op den bok en we reden weg.

Het buitenhuisje, dat mijn oom in de nabijheid van Hilversum bewoonde, was een aardig klein gebouwtje, tusschen hooge boomen verscholen, tamelijk ver van den straatweg gelegen. Hij had het villa „Bay" gedoopt en woonde er alleen met een ouden hoornblazer van zijn compagnie, die

hem als oppasser diende en tevens als kok fungeerde. Vrouwelijke bediening was er slechts in de gedaante van eene schoonmaakster, eene boerenvrouw, die enkele dagen in de week kwam werken.

Toen ik aankwam, verkeerde ik door de genoten rum, de onregelmatige bewegingen van den trein en het vervoer naar villa Bay in een onbeschrijfelijken toestand. Alles klopte en hamerde mij inwendig; het draaide mij voor de oogen, en ik dankte den hemel, toen ik eindelijk in een vrij luchtig vertrek, tusschen eenige zware wollen dekens, te bed lag. Ik geloof, dat ik opnieuw de koorts had.

Het scheen, dat men op mijne komst voorbereid was geweest, want toen het rijtuig voor de deur der villa stilhield, vroeg mijn oom aan een stoeren vent, die het portier opendeed:

„Alles in orde?" hetgeen met: „Jawel, commandant!" werd beantwoord.

De stoere vent, ooms oppasser, nam mij op als een kind, ontkleedde me als een geoefend kamerdienaar en bracht mij te bed. Hij had, zooals men het noemt, „routine" in het vak van ziekenverpleger, want ik gevoelde zeer weinig pijn gedurende zijn behandeling. In de andere kamer naast mij ging oom Bulder ter ruste. Ik hoorde hem vloeken en tieren, met zijn stok slaan en eindelijk roepen: „Hannes, mijn slaapmuts! en ook een voor mijn neef."

„Hoe!" dacht ik, „een slaapmuts?" Ik lachte bij het denkbeeld, want ik had er nog nooit een opgehad en keek niet weinig verwonderd, toen ik eenige minuten daarna ooms factotum voor mijn bed zag staan, met een blaadje, waarop twee karafjes en een paar glaasjes stonden.

Hannes tikte even met de rechterhand aan den slaap van zijn

hoofd, terwijl hij vroeg: „Slaapmuts, meneer! Cognac of rum?"

„Dank je, Hannes! dank je, 'k zal niets gebruiken."

„Rum of cognac, meneer?" herhaalde Hannes, positie aannemend.

„Geen van beide."

„De commandant heeft gezegd: „Een slaapmuts!" en u moet haar nemen; 't is eenmaal 't consigne."

Ik overwoog, dat het 't wijste was te gehoorzamen, en zei dus: „Dan maar cognac."

Hannes schonk een glaasje vol, zette het op mijn beddetafeltje, zei: „Morgen om halfacht réveille," maakte rechtsomkeert en vertrok.

Dien nacht droomde ik wonderlijk, waarvan weet ik niet meer, en ontwaakte den volgenden morgen door het geluid van een hoorn: Tatadera-ta, tatadera-ta-ta-ta-taa-aa! Eerst dacht ik, dat het de postwagen was, maar al spoedig bleek het mij de réveille te zijn, want de oppasser kwam kort daarna mijn kamer binnen en vroeg: „Aankleeden, meneer?"

Na het ontbijt, dat uit een kop thee, haring en een soort van brood, dat mijn oom „kommies" noemde, bestond, zei de kapitein, terwijl hij twee wilde kastanjes op tafel legde:

„Steek die in je rechterbroekzak en deze twee muisjes-aardappelen in den linker; dan heb ik hier het gehoorbeentje van een varken, dat steek je in den vestzak. Dat zijn voorbehoedmiddelen, waar ik me goed bij heb bevonden."

„Maar, oom!" waagde ik in het midden te brengen, „dat is toch puur bijgeloof!"

„Bijgeloof? Wat hier en gunder! Wat wou jij zeggen? Heb jij twaalf jaren rheumatiek gehad? — Jij bent er nog een blanc-bec in. Ik zeg je, dat ze mij helpen."

Hij schelde.

Hannes trad binnen en bleef in afwachtende houding staan.

„Hannes!"

„Commandant?"

„Twee tortelduiven aan het voeteneinde en twee aan het hoofdeneinde boven mijn neefs bed."

„Uitstekend, commandant! Verder nog iets van uwe orders?"

„Dan vlecht je zoo'n gordel van hennep, als ik ook draag, en dien doe je meneer van avond om."

„Maar, oom! ik ben al zoo dik gekleed en...."

„Je doet hem mijn neef om; begrepen? Voor hem is het negen uur taptoe; inwrijven met olie van Bay, een half uur lang."

„Olie van Bay?" riep ik verwonderd.

Oom vervolgde: „Dan goed toedekken, eene slaapmuts geven en licht uit!"

't Was bepaald alsof ik niet bestond, als oom met Hannes sprak; hij nam van mijn woorden niet de minste notitie en gaf onophoudelijk zijne bevelen, meest alle mij betreffende.

Ik moest in den geest lachen, toen ik bedaard naging wat er eigenlijk met mij gebeurd was; ik stelde mij het verwonderde gelaat van Calmans voor, die bij zijn wederkomst zijn patiënt gevlogen vond. Ik hoorde in gedachten het relaas, dat juffrouw Klemmer hem deed, en ik begon wel eenigszins berouw te gevoelen over mijn haastigen stap, want ik voelde mij allesbehalve lekker.

Toen Hannes mij 's avonds de eerste maal, na de taptoe, te bed bracht, merkte ik eene sterke lucht op, die ik reeds van het eerste oogenblik af dat ik in oom Bulder's huis was gekomen, evenwel in geringere mate, had waargenomen.

„ Pfff! Hannes," vroeg ik, „wat is dat voor een onaangename sterke lucht?"

„'k Ruik niets, meneer."

„Hoe is 't mogelijk! 't Is zelfs zeer sterk, zoo'n soort laurierbladen-lucht."

„O! bedoelt u die? Ja! dat ruik ik niet meer, 't heele huis is er ook mee doortrokken; dat is de olie van Bay."

„En wil je me daarmee wrijven?"

„Consigne, meneer!"

't Wrijven wat Vos de blikslager mij gedaan had, was een zachte zefir, vergeleken bij den stormwind, die nu in den vorm van 's oppassers handen over mijn beenen en armen woedde. Hannes had een paar handen, groote hemel! welke handen — presenteerbladen waren ze gelijk, vereelt en krachtig! Met onvermoeide kracht bewerkte hij mijn lichaam en stoorde zich in 't minst niet aan mijn klachten, beden of bedreigingen, en toen ik eenmaal in wanhoop uitriep: „Hannes! je vermoordt me!" antwoordde hij doodkalm: „Dat's minder, als je maar beter wordt; ik ken al die praatjes; de commandant kan nog heel wat anders aangaan dan u. Als hij 't goed te pakken heeft en ik wrijf hem, vloekt hij bij iedere streek, die ik doe, en schreeuwt: „'k Sla je de hersens in! Wrijf op dan, trompetter! wrijf op!" Ziet u, ik ga bedaard m'n wereldschen driehoek en ik laat hem maar uitbulderen. De olie van Bay helpt hem altijd; hij dweept er mee en daarom heeft hij zijn huis ook villa Bay genoemd."

„Dus oom heeft tusschenbeide toch nog aanvallen van pijn?"

„Tusschenbeide, meneer? Bijna alle weken! Ja, dat's komiek van den commandant: hij verbeeldt zichzelven, dat hij heelemaal genezen is, maar 't mocht wel zoo! —

Onder ons gezegd, meneer! 'k geloof, dat de commandant 's avonds wel wat veel aan de wieg stoot, en hoe goed heete rumgrog ook is . . . ."

De waarheid gebiedt te erkennen, dat ik van dag tot dag beter werd; mijn geheele lichaam gloeide wel is waar als een oven en was als gepolitoerd door de olie van Bay, maar allengs kwamen lenigheid, beweging en kracht terug. Ik zei iederen dag aan oom: „'t Gaat beter, veel beter, ik word minder stijf," en even geregeld antwoordde hij daarop met een: „Sakkerju! dat wist ik wel," of een: „Je was al dood geweest, als ik je niet had komen halen."

Wij verdroegen elkander vrij goed; ik luisterde met geduld en aandacht naar de heldenfeiten uit 't jaar '31 en de verhalen over de dokters en de rheumatiek, die hij mij opdischte, en kwam, dat kon ik merken, bij hem in een goed blaadje.

De twee-en-zeventig-jarige man was, afgezien van zijn bulderende manier van spreken, zijne zonderlinge eigenaardigheden en choleriek temperament, volstrekt niet zoo kwaad als hij wel den indruk maakte.

„Jan," zei hij op een avond vertrouwelijk tot mij: „je bevalt me, broekie! Jij bent mijn eenige bloedeigen neef, en als ik niet anders beschik, krijg jij de heele pruim, als ik dood ben, — maar dan moet jij voor Hannes zorgen, hoor! Niet dat ik plan heb, om nu al af te marcheeren, om de weerga niet! — Zoolang als ik leef, zal de trompetter mij oppassen, maar als ik er geweest ben, vermaak ik hem aan jou. Blijf goeie vrinden met Hannes, hoor! want als ik 't wil, kan ik nog een testament maken, en dan krijgt hij de pruim, versta je!" Een hevige slag met zijn stok zette kracht aan dit laatste gezegde bij.

Ik was nu reeds acht dagen onder de vleugelen van

kapitein Bulder en werd merkbaar beter, maar toch niet zonder een zekere vreemde prikkeling en nu en dan een hevigen jeuk in de opperhuid te gevoelen.

Mijn rechterdijbeen en arm, die 't meest met de olie van Bay waren ingewreven, zagen vuurrood en op enkele plaatsen begonnen zich roode ringen, pukkels en puistjes te vertoonen.

Hannes verzekerde mij plechtig: „'t Is alleenig scherpte in 't bloed, meneer; 'k zal morgen wat Engelsch zout voor je halen. —

Oom zei eenvoudig: „'t Is een teeken, dat de olie werkt;" en ik merkte met schrik aan: „Maar oom, 't is een hevig jeukende uitslag, die zich met snelheid over mijn geheele lichaam, tot op plaatsen waar ik niet gewreven ben verspreidt."

„Kaarsvet er op!" zei oom.

Het hielp geen zier, 't werd met ieder uur erger.

„Als we eens zoete olie namen, commandant?" vroeg Hannes.

Ik glom als een spiegel, maar 't baatte niet.

„O, die ellendige olie van Bay!" herhaalde ik telkens. „Laat asjeblieft een dokter komen!"

„Een dokter? — Ben je bezeten! Een pil hier in huis? — Nooit in der eeuwigheid! 't Is me jandorie! een raadsel, dat die olie van Bay bij jou zoo'n uitwerking heeft;— ik heb er nu zes jaren lang m'n karkas mee ingesmeerd en er nooit iets van gehad. — Hannes moet er je van avond nog maar eens mee wrijven; dat 's homoeopatisch — dat zal . . ."

„Niet gebeuren, nooit, nooit!" gilde ik. „Och, beste oom, ik bid je, laat Dr. Calmans halen! Hij kent mijn gestel van der jeugd af aan en. . . ."

„Sakkerju! als je 't nog eens zegt, sla ik je armen en beenen stuk!" Bulder werd zoo rood als een kreeft, toen hij er ernstig bijvoegde: „'k Geloof, dat ik een beroerte zou krijgen, als ik zoo'n kerel in mijn huis zag."

Oom kreeg geen beroerte, want Dr. Calmans werd niet gehaald. Ten einde raad verzocht ik, mij om Gods wil weer naar Amsterdam te vervoeren; en hoewel oom bij kris en kras zwoer, dat ik nooit weer een bajonet op zijn vloer zou mogen zetten, als ik er eenmaal af was, en ik geen duit zou erven, hield ik vol — en werd even zorgvuldig ingepakt, als ik gekomen was, weer thuis bezorgd door Hannes en oom, die mij in handen van juffrouw Klemmer afleverde, met de woorden:

„Daar heb je 't kleinzeerige wurm weerom. Laat hem nu verder door zijn dokter afmaken!" waarna hij met de tot mij gerichte woorden: „Ik maak dadelijk mijn testament!" vertrok.

Ik lag weer in mijn kamer in mijn eigen bed en dankte den hemel voor deze uitkomst.

„Heere! kristenzielen! wat zie je er uit, meneer!" riep juffrouw Klemmer met smartelijke verbazing. „Och, Heere! nou ben je er melaatsch bij! 't Is toch een bezoeking!"

„Laat Calmans halen!" steunde ik meer dood dan levend.

Gelukkig kwam hij zeer spoedig en was niet boos; — hij lachte alléén erg hartelijk over mijn kuur op villa Bay en zei droogweg: „Ik wist wel zeker, dat je weerom zoudt komen. Je zult er nog wel een poosje mooi mee zijn; 't is eczeem: dat trekt over je geheele lichaam heen, als 't

eerst goed begint. Onaangenaam, branderig gevoel, die uitslag, hé? — Ja! olie van Bay, eigenlijk Laurierolie, is eengoed middel, als 't met verstand wordt aangewend, maar in de hand van een leek kan 't minder prettig zijn, dat voel je; — jij hebt een fijne epidermis en je oom misschien een half gelooide opperhuid. Hij kan 't wrijven met die olie verdragen, jij niet; dat is het geheele onderscheid. Ik had het je wel vooruit kunnen zeggen, vriend."

„Och, dokter! ik dacht: ik had al zooveel geprobeerd, — uw middelen en die van anderen, — dat ik dit laatste ook beproefde; — ik dacht: baat het niet, het...."

„Pardon, dat ik je in de rede val, beste jongen: dit middel schaadt wel!"

Van dat oogenblik af bleef ik de geduldigste patient, dien Calmans bezat. Na ongeveer vijf weken was ik totaal genezen en had gedurende mijne ziekte drie dingen geleerd.

Primo, geduld; secundo, dat minstens negentig percent van de menschen rheumatiek heeft gehad; tertio, dat volle honderd percent dokters willen zijn.

„En hoe ging het met oom?" vraagt ge ten slotte.

Een jaar later kreeg ik het treurige bericht, dat oom, na een ergen stijven grog en een dubbele slaapmuts, 's morgens niet weer wakker was geworden. Gelukkig zonder er aan te hebben gedacht, zijn testament te maken!

Ik kreeg de pruim, — Hannes een hap van de pruim en de sloot de olie van Bay, die nog in voorraad was.

DRIE KINDERVRIENDEN.

Zalige dagen mijner jeugd, zonnige tijd! toen ik nog geen zorgen kende, toen ik nog geen last had van rheumatiek of schrijfkramp, ge komt mij telkens in de herinnering, wanneer ik op mijn bureau, aan mijn schrijftafel gezeten, in de straat het scherpe piepertje van den poppenkastman hoor weerklinken.

„Priettietietiet! Priettietterieterieterietiet-ie-iet!" — klinkt het op straat. — Daar moet een poppenkast in de buurt zijn; ik sta op — zie het venster uit. Jawel! daar staat zij, schuins tegenover mij, voor het wijnhuis; een drom van kinderen verzamelt zich om dit volkstheater bij uitnemendheid. — 'k Zou waarlijk nog wel eens een voorstelling willen zien; of 'k nog zou kunnen lachen als een kind? — Een weldadig gevoel doorstroomt mij, als ik er aan denk, dat zulk een lach, vol gulheid, vol onschuld, vol kracht en heerlijkheid weer mijn lippen zou kunnen plooien. — 'k Wou, dat ik nog eens lachen en genieten kon, zooals ik deed, toen ik een kind was en Jan Klaassen

hoorde vertellen, dat hij: „met zijn geëerd gezelschap van bewegelijk mekanieke marionetten en sjansementen, dewelke de natuurlijkste moevementen voorstellen, verarriveerd was.”

Ik zet mijn hoed op en ga op straat. Terwijl ik de groote steenen oversteek, hoor ik de heesche stem van den vertooner: „Ik heef van morgen mijn bruiloft gevierd.—Ja! Ja! Jan Klaassen is getrouwd met een posmommeltje, een hondje van een wijfje. Ze heeft 'n neus als mijn klompen een mondje om een paardenzoen op te geven.” Als ik de poppenkast nader en bezie, overmeestert mij een smartelijke aandoening. Sic transit gloria mundi! Is dat een poppenkast? Neen! 't is eene droeve schijn van 't geen er eertijds eene was. Wat ziet die Jan Klaassen er ongedistingeerd, smakeloos en akelig uit. Bah! 't is een verloopen telg van een roemruchtig geslacht. En dan die „Jaapje in 't botervaatje!” foei — 't is een misselijke caricatuur op een klassiek persoon. Ontstemd wend ik mij af, als ik de schunnige décoratiën de gebrekkige mise en scène zie. 't Is gruwelijk: er is niet eens een stoel voor den dood om op te zitten en geen kapelletjes of witjes. 't Is erbarmelijk. Neen! dat is geen poppenkast met eere!

Indien ge reeds tot uwe vaderen vergaderd zijt, sta dan op uit uwe stille rustplaats, onvergetelijke Verhoeven senior! Zalige Mullens, herrijs, — kunstminnende Sampimon, daal af uit hooger sfeer en zie, hoe de nazaat uwe onsterfelijke namen in eere houdt. Edel driemanschap, ge kunt geen rust genieten, als ge de ontheiliging ziet van den kunsttempel, waarin ge eens als hoogepriesters het outaar hebt bediend.

Laat ik nog eens droomen van de heerlijkheden, die gij te zien gaaft.

Toen ik voor het eerst uw groote, sierlijk beschilderde poppenkast zag, o Verhoeven senior! kon ik ternauwernood het opschrift in het frontispice lezen; ik spelde het: „A. Verhoeven Sr. speelt met zijn marionetten-theater op kinderviessieten en met de viool op bruiloften en parteien." Toch herinner ik mij, hoe levendig het mij trof, toen ik Jan Klaassen zijn:

Gisteren was ik dronken,
Vandaag ben ik niet nuchteren,

hoorde zingen; hoe ik verheugd „Ja! Ja!" antwoordde, toen de held van den avond aan de „kindertjes," vroeg of ze „rustig en geregeleerd" zouden zitten gedurende de representatie. Ik zie nog in mijne gedachten de voorstelling van Jan Klaassen's huwelijk. Eertijds begreep ik de aardigheid niet, die er in lag, als Trijntje op Jans vraag — „willen we nu maar trouwen en naar den dominee gaan," ten antwoord kreeg — „naar den dominee? Neen! Trijntje, dat doen wij bij ons menschen anders: wij springen over den bezemsteel en dan zijn wij getrouwd — van Lalalaridada!" Nog verkneukel ik mij van genoegen, wanneer ik mij voor den geest haal, hoe Katrijntje opkeek en vol verwondering de houten armen rechthoekig ophief, toen Jan haar vertelde, dat er een suikeroom van haar uit Oostinje gearriveerd was, en zij, zich omdraaiend, „vriend Hein" op den stoel zag zitten. En dan Langhals — „mijnheer kruip in en kruip uit" zooals Jan hem noemde.

Onvergetelijke langhals! nog lach ik, als ik mij de kronkelingen voorstel van uw hals, waarop Jan Klaassen

ging zitten, terwijl hij u zijn lijfdrommedaris noemend begon te rijden, onder 't roepen van „Kos! Kos! Kos! vooruit, kameraad!"

Het geklos van Jan Klaassen's klompen op het tooneel klonk mij in dien tijd als muziek in de ooren; ik liet alle andere vermakelijkheden gaarne aan de liefhebbers over, als ik slechts eene voorstelling van hem mocht bijwonen. „Ik zijn de huisbaas en ik kom om de achterstallige penningen," klonk mij toen ter tijd nog wel wat raadselachtig in de ooren, maar ik genoot, als Jan de pruik van zijn schuldeischer in brand stak; ik gierde van pret, als hij met zijn klompen den kwelgeest verjoeg, — en ik vroeg niet verder.

Brave Verhoeven Sr., gij waart een hoogst fatsoenlijk vertooner, die op zijn plaats wist te staan. Uwe veelzijdige ontwikkeling en vakkennis zullen spreekwoordelijk blijven. Gij waart een uitkomst voor Ooms en Tantes, Vaders en Moeders, als de lieve jeugd haar deel vroeg van de genoegens des winters.

Hoe wist gij u naar elken kring, naar elken stand der maatschappij, waar gij kwaamt vertoonen, te plooien; — hoe eerlijk was de uitdrukking van uw gelaat, als gij, bij 't afsluiten van een speelcontract met dezen of genen, vroegt: „Gewone taal of Salontaal?" — de laatste kostte een derde of vierde van den gewonen prijs meer. 't Was billijk, uiterst billijk, want 't is geen kleinigheid om een geheelen avond in plaats van jij en jou, U, Uwes en Uwé te zeggen, of in stede van de bijna onmisbare, krachtige, kernachtige vloeken, in den dialoog de woorden: Gommeniekes, Heerekrintjes, Sapperdekriek, of Slapperdemallemosterdpot te gebruiken. Hoe kiesch was uwe voorstelling van den

dood — geheel er op berekend om de lieve jeugd geen schrik aan te jagen en toch tevens een beeld te geven van dien Vorst der verschrikking. — Wie anders dan gij was in staat den volgenden dialoog te verzinnen:

Jan: O! Trijn, kom eens kijken.

Trijn (achter de schermen): O! Jantje-lief, wat is er?

Jan: Trijntje, Jakomijntje, Suikerappeltje! er is een oom van uwé uit Oostinje gekomen.

Trijn (opkomend): Waar is hij, Jantje, pruimedantje?

Jan: Hij zit in mijn stoeltje een uiltje te knappen.

Trijn (bemerkt den dood in den stoel zittend): Och! heerekrintjes, wat ziet hij bleek! 't Lijkt de bakker van Halfweg wel.

Jan: Weet uwé, Trijn, hij is een beetje ontdaan van den langen kuier. Zou je hem niet eens even een klein mokkeltje geven, Trijn?

Trijn: Slaapt uwes, Oome?

De dood: Prrrt prrieterietiet!

Trijn: Jan, wat zeit Oome?

Jan: Dat's Bokkeneesch, Trijntje, en dat beteekent zooveel als „geef me een zoentje."

Trijn (kust den dood): Heerekrintjes, Jan! wat heeft Oome een rare lucht bij hem.

Ligt daar geen diepe gedachte in die schijnbaar zoo eenvoudige woorden? Is dat geen treffend beeld van de vergankelijkheid des vleesches.

Treft u niet de poëzie der voorstelling, als Jan den dood, die met een onheilspellend Prrrrttt! Prieterieteriet Trijn, zijn gade, omarmen wil, met zijn klompen verjaagt? Is het niet de zuiver plastische voorstelling van het krachtige leven, dat over den dood zegeviert? — 't beeld van onbezweken huwelijkstrouw?

Wanneer men het slechts vinden wil, ligt in alles, zelfs in het schijnbaar onbeduidendste, een wijsgeerig begrip. Sprak niet de „dikke Jans" tot u als de verpersoonlijking van het vulgair lichamelijke? En trof u niet haar plotselinge verandering in een luchtballon, als het beeld van veredeling, van den overgang tot het aetherische?

Als Jan dan met haar opsteeg en in de wolken zweefde, terwijl zijn roode klompjes, nog slechts even zichtbaar, als een slinger heen en weer bewogen, hoorde het kinderoor met verrukking zijn uitroep: „'k Zie de engeltjes aan tafel zitten; zij eten lammertjespap met gouden lepels!" 't Kindergemoed voelde, wel is waar, niet het Excelsior! dat er in besloten lag, evenmin als het den zin vatte van zijn val, als hij de touwen had losgelaten en op den houten vloer neerplofte, met den kreet: „'t Is mij boven te mooi!"

Laat er nu nog iemand komen en zeggen, dat de poppenkast laf en zouteloos is! — De tegenwoordige, — toegegeven! Maar de vroegere, — neen, duizendmaal neen! O! dat zoo iemand den begaafden Mullens nog eens kon zien. Schaamrood zou hij zijne bewering moeten terugtrekken.

Mullens was, evenals Verhoeven senior, in zijn soort onovertrefbaar. Wat de laatste aan de fijnheid van opvatting, aan kennis van tooneelschikking en techniek te kort kwam, bezat de eerste in hooge mate.

Reeds in zijn uiterlijk was hij meer gentleman. Hij miste, wel is waar, de karakteristieke „spuuglokken" en de ringetjes in de ooren, die den traditioneelen poppenkastman sierden; hij had niet dat zeker „ick en weet niet wat" in zijn kleeding, dat bij den eersten oogopslag den artist deed onderkennen, — maar hij droeg een zwarten

. . . . . en voerde met de slippen van zijn rok de jolige kinderschaar aan.

rok en roode das en een wit vest vóór het begin en in de „tusschenpauseeringen der representatie," want hij verdiverteerde de jeugd ook nog met „tours d'adresse en de beginselen der goochelkunst." Hij was van top tot teen artist, violist, prévôt op alle wapens. Niemand vóór hem had — niemand nà hem zal — „mijnheer Van Son is een brave kapitein" of „altijd is kort jakje ziek" zoo kunnen spelen en dirigeeren.

Zijn opvatting van „Patertjen langs den kant" was klassiek; naïef zijn „meisjes zoenen, jongelui!" een genoegen, dat hij met een oorspronkelijke compositie op de viool (achter de kam) begeleidde. Wanneer Mullens op eene kinderpartij verscheen, juichten de kleinen en verheugden zich de ouderen, want hij verstond het van zes tot tien uren onafgebroken de lachspieren in beweging te houden. Trok de melodie van „tusschen Keulen en Parijs" niet meer, dan speelde hij een Polonaise en voerde met de slippen van zijn rok de jolige kinderschaar aan. Wilde het niet meer met de muziek, dan bakte hij een pannekoek in den hoed van den gastheer of tooverde levende kanarievogels uit den zak van een der „jongeheeren." En steêvast veranderde hij aan het einde der voorstelling een zekere hoeveelheid rijst in adreskaarten, waarop te lezen stond, dat Mullens met een „théatre des metamorphosen," zonder zedekwetsend te zijn, voor de lieve jeugd speelde.

Met grooten tact wist hij te kennen te geven, dat zijn dorstige keel aan eene verfrissching behoefte had. Zijn wenk was bescheiden, maar duidelijk, als hij, de viool weglegend, zei: „En nu, jongelui, willen we de dienstmeisjes gelegenheid geven om eens te presenteeren — en den speelman niet te vergeten."

Zijn poppenkast — was de poppenkast: want

behalve de gewone artisten bezat zijn theater een „Pirot op stelten, dewelke naturel alle bewegingen der levendige menschen voortbrengt, een gemecaniseerde danseres, en diverse sjansements, welke veranderen." Zijn vertooningen waren volgens zijn eigen getuigenis: „Zonder eenige onwelvoegelijkheid, geheel berekend naar het begrip van de lieve jeugd."

Een zijner meest beroemde drama's was de reis van meneer Peperkorrel en Frederik Kolasar, welke laatste tot gaudium der jeugd door den dommen knecht, die met zijn „gemecaniseerde kinnebakken" zoo vermakelijk stotterde, gedurig „Freekie met de hooge laarzen" genoemd werd, terwijl hij de diligence „dikke Jans" en de herberg „herrieberg" noemde.

Geen onkiesch of onfatsoenlijk woord ontsnapte hem, en gebeurde het een enkele maal dat hij er niet buiten kon, dan voegde hij er altijd de woorden „met de permissie van 't geëerde gezelschap" bij.

Mullens was door en door meester in zijn vak en hij was er met recht trotsch op; dit bleek telkens, als hij een nieuw mecaniek stuk vertoonde b. v. door de woorden: „Gelieve wel attentie te nemen op den Spaanschen ruiter te paard met zijn sabel, — een nieuw stuk, door mijzelven gemecaniseerd en voorgesteld."

Niet alleen speelde hij in fashionabele kringen, maar ook voor 't groote publiek en 't volk.

In die schoone tijden, toen de Dam nog geen tramplein was, stond hij met zijn theater een paar avonden in de week schuins van het monument op de straatsteenen. Zijn groote kast, verlicht door vier helder brandende lam-

pen met blikken reflectors, zag er uitlokkend uit. Ondervinding had hem wijs gemaakt, en daarom was de voorzijde van het tooneel voorzien van een ijzerdraadnet, dat het gezicht niet belemmerde, maar de projectielen, die ondankbare straatjongens in den vorm van koolstronken en overrijp ooft naar zijn kunsttempel slingerden, met kracht terugwees.

„Jongens! Mullens staat met zijn kast op den Dam, en 't groote draaiorgel er bij," — 't klonk ons in die dagen als muziek in de ooren, en menigmaal had de avondschool er onder te lijden.

Wie zal 't kwalijk nemen, als men wist dat hij, behalve het gewone, op den Dam een „Zeetafereel" vertoonde....? De vuurtoren met het heusche licht er in, de golven die zoo natuurlijk heen en weer gingen, 't waren even zooveele magneten, die ons jongenshart onweerstaanbaar aantrokken.

„Gelieve wel attentie te nemen voor een Spaansch corvet, het slingeren van het schip, het zeegevecht met een Engelschman en den ondergang van het corvet," riep Mullens uit zijn kast. Bewonderend juichte de schare, als de schepen kwamen aanhobbelen.

„Pssst!" kwam plotseling een sisser uit bakboord van den Engelschman.

„Psssst!" zei een andere sisser uit stuurboord van de korvet.

„Psssst! Psssst! Psssst! Psssst! Psssst!" een menigte sissers uit bakboord en stuurboord te gelijk.

„Zij geven elkander de volle laag," klonk des vertooners stem te midden van den donder van 't geschut.

„Heb je wel gehoord van de Zilveren Vloot," speelde 't orgel.

„Ratattatteratatat!" een zevenklapper ontplofte in de Spaansche korvet.

„Het springen der kruitkamer en het ondergaan der korvet!" riep Mullens.

„Poeff!" rood Bengaalsch vuur, het Spaansche schip brak middendoor en de masten vielen overboord: — men zag in 't roode licht de blikken scharniertjes, waaraan zij hingen.

„Kijkt, jongens! de Engelschman zet de spat," roept een knaap, als het Engelsche schip tusschen de groene golven weghobbelt.

Boven de golven komt een rood, rond dingetje te voorschijn, — nog een, — nog een paar dito's.

„Gelieve attentie te nemen op het zwemmen van de schipbreukelingen!"

De roode dingetjes heffen zich halverwege uit de golven op en slaan met de armen.

„De reddingsboo-o-ot —!"

Zoo gelijkmatig als de zes roeiers van Mullens' reddingsboot, roeien zelfs de jongens van 't Matrozen-instituut niet; 't is één trek.

Een paar van de roode dingetjes kruipen in de boot.

„Let op 't verdrinken der overigen!"

„Pssst! Pssst!" een sisser schiet van uit de luchtfriezen in de golven.

„Bomberomberom-bom-bom." Mullens' assistent dondert op een trom.

„Pssst!" nog een sisser.

„Bomberomderombombom!.....bom ratterateratabom!" de assistent trommelt met de eene en ratelt met de andere hand.

De bliksem is in de boot geslagen, — zij verdwijnt met

man en muis. — Neen! Goddank, een der roeiers is gered en slaat met de armen, totdat hij den vuurtoren is genaderd, en kloutert langs een van de spits afhangend touw naar boven.

„Let op zijn vermoeidheid.....!"

De schipbreukeling glijdt weer een eindje naar beneden.

„Hij verzamelt zijn laatste krachten!"

Het poppetje klimt opnieuw naar boven, — weer een eindje terug, — weer naar boven, — 't stoot eindelijk zijn hoofd tegen de kanteelen van den toren en hangt daar als een geëxecuteerde...., terwijl een donderend applaudissement van de toeschouwers bewijst, hoezeer zij in 't lot van den ongelukkige belangstellen.

De vraag: „waar moet hij nu naar toe?" werd eenvoudig door 't zakken van 't scherm opgelost.

Zal ik nog verhalen, hoe in het tweede bedrijf beurtelings een visscherspink — een schuit met zwemmers — een schip met volle zeilen — een walvisch — een oorlogsfregat en een loodsboot kwamen aanzeilen?

Zal ik nog mededeelen, dat het van achter de schermen klonk; „Een stoomb o-o-ot!" en men duidelijk kon zien, dat er tabaksrook door den schoorsteen geblazen werd? — Neen! niet waar, 't is onnoodig, want 't zou in u slechts den lust opwekken om al die heerlijkheden te aanschouwen, en — helaas! — dat is onmogelijk: Mullens' kast behoort tot de geschiedenis. Ik zeg het met weemoed, want ik heb bij zijne voorstellingen het onverdeeldste, ruimste genot gesmaakt, onvergald door de critiek, onbedorven door verslaggevers of besprekingen.

De Shakespearo-manen zouden het hoofd geschud hebben bij zijn treur- en blijspelen, de critici hunne pennen

hebben verbroken, — maar ik heb er bij genoten, er in geleefd. Want...... ik was een kind.

Och! dat ik nog eens recht kinderlijk kon genieten, echt kinderlijk lachen, dat de kaakspieren er pijn van doen, — maar 't gaat niet meer. Zelfs al kwam de eenige Sampimon met zijn ab- en dependentie terug, ik geloof, dat het niet zou lukken.

Ik wil nog even u herdenken, goede Sampimon! — Wel waart gij in uw soort een theater van den tweeden rang, — wel bezat gij geen marionetten, maar slechts poppen, die van onderen met de hand werden vertoond, maar toch heb ik bij uwe voorstellingen niet het minst genoten.

Uw scharenslijper was eenig, en brullend lachte de schare, als Jan Klaassen den rooden neus van neef Koezijn ten slotte op den steen van den „scheeresliep" sleep, totdat er de dood op volgde.

Nooit heb ik zoo goed begrepen, dat er in de wereld met de gerechtigheid wordt gespot, als toen ik, in uwe kast.... zag, dat de beul werd opgehangen aan de galg, die voor Jan Klaassen bestemd was, en de ex-delinquent er dan den commissaris van politie mee doodsloeg.

Het oude liedje zegt:

Jan Klaassen is niet bang,
Voor dood niet en voor duivel,

en gij steldet dat waarachtig plastisch voor. Zoo'n brutale Jan, als gij wist weer te geven, zal er nooit meer bestaan, — want wie na u zal hem tot zijn kameraad durven laten zeggen:

„Je hoeft niet pertaal tegen me te wezen,— 'k ben geen diender."

Edel driemanschap! ge waart doodeenvoudige menschen,

maar wij hadden u lief. Wij zagen de „keesjes" niet achter uwe maaltanden, o! kunstenaars; wij roken de jeneverbes bij u niet op een meter afstand. Uw geruite broeken vonden wij fashionabel, en uw taal klonk voor ons meer vreemd dan onfatsoenlijk. Brave Verhoeven, ge hebt nog een nazaat; naar ik geloof, een waardig volger van uw spoor; maar hij is toch niet dat, wat gij waart, want hem ontbreekt de goddelijke vonk van 't genie. Begaafde Mullens, ge zijt ons onvergetelijk; na u zal geen sterveling meer zóó: „Neemt attentie op de stoombo-o-ot" kunnen roepen.

Onvergetelijk drietal! gij waart kindervrienden; gij hebt recht op waardeering en dankbaarheid, nu wij menschen zijn geworden. Wij danken u, dat ge bestaan hebt!

